SÖZ
HAFTALIK HABER YORUM DERGİSİ

Kuzular sessizliği bozdu

▼ Geçen hafta Boğaziçi Üniversitesi'nde öğrencilerin tamamına yakınının katıldığı boykot eylemi ve yürüyüş sırasında dağıtılan bildirilerde, "Kuzular artık sessiz değil" dendi. Boykot Komitesi kuruldu. Eyleme öğrencilerin tamamına yakını katıldı. Bu alışılmış öğrenci gençlik eylemlerinden biraz farklıydı. Taşınan pankartlardan dağıtılan bildirilere, atılan sloganlardan, eyleme katılanların bileşimine kadar değişik olan çok şey vardı. Bu eylem sanki yeni bir dönemin habercisi gibiydi. ■ YAZISI 19. SAYFADA

Faşist ve gerici cephede yeni birşey yok ■ HABERİ 22. SAYFADA

Genelkurmay basını telefonla denetliyor

Alo sansür hattı...

▼ Genelkurmay, karargahla basın merkezleri arasındaki telefon hattını sık sık işletiyor. atv'den Çiğdem Anat Küren'i "Güneydoğu'da köyleri kim yakıyor" konulu haberlerinden dolayı üç ay ekrana çıkarttırmadı. Aktüel'in Ankara Bürosu'nu dağıttı. UBA'nın, DYP'li milletvekili Mustafa Zeydan ile yaptığı görüşmeye ambargo koydu. Levent Kırca'nın "Olacak O Kadar" adlı güldürü programından askeri darbelerle ilgili espriler çıkarıldı.

▼ Gazeteler, TV kanalları ve dergiler Karargah'tan edilen telefonlarla denetlenir. Aslında muhabirler bazı haberlerin yazılmaması gerektiğini bilirler. Bu tip haberler için onların yorumu hazırdır zaten: "Bu haber bize girmez abi." Onlar unutsa bile şefleri hatırlatır. Eğer haber gözden kaçmış ve yayınlanmışsa, haberi hazırlayan muhabir ya kızağa çekilir ya da işten atılır.

■ HABERİ 6. SAYFADA

Etik çerçeve arayışı

▼ Bildik bir görüntü geldi ekranlarımıza. Darbelerle tanınmaz hale gelmiş bir kadın yüzü, kadın bedeni. Medyanın şöyle bir kullanıp, unutup gideceği bir görüntü. Ama bu kez medya olayın tam da "kovalanacak top" olduğunu keşfetti. İlkay Alptekin Demir, konuyu Yıldırım Türker, Deniz Türkali ve Yaprak Zihnioğlu ile tartıştı.

■ SÖYLEŞİ 12 ve 13. SAYFALARDA

Sosyalistlerle sınırlı olmayan bir parti

▼ İstanbul'da yapılan iki toplantıyla birlikte ortaya çıkan solda yeni bir birleşik parti veya hareket girişimi, bir yandan "sosyalistlerle sınırlı olmayan bir oluşumu" hedeflediğini belirtirken, öte yandan da sol kamuoyunda projenin Devrimci Yol çevresine maledilmesinden endişe duyuluyor. Girişimciler projenin herhangi bir grupla sınırlı veya bağlantılı olmadığını ifade ediyor

■ HABER ve YAZILARI 4 ve 5. SAYFALARDA

Şeriatçı cephede tartışma ve Fethullahçılar'ın çıkarması

■ YAZISI 22. SAYFADA

Süryaniler: Anadolu'nun kaybolan rengi

■ YAZISI 8. SAYFADA

Biri cezaevinde, biri ölümden döndü, diğeri öldürüldü

O hala gülüyor

■ YAZISI 24. SAYFADA

● TARİH: 25 ŞUBAT 1995 ● SAYI: 2 ● FİYATI: 40.000 TL (KDV DAHİLDİR) ● ALMANYA 4 DM ● İSVİÇRE 4 Sfr ● FRANSA 14 FF ● İNGİLTERE 1.7 £ ● HOLLANDA 5 Hfl ● AVUSTURYA 28 AS ● ABD 3 $

'Yargısız infaz' çok özel olunca..

▼ Sizin Show TV'deki "Çok Özel" programınızı izledikten sonra sevgilimizle bir daha ortalıkta görünmemeye karar vermiştik. Çünkü her an, her yerde sizin gizli kameranıza takılıp ele güne rezil olacağımızdan korkardık.

"Show TV'nin 'Çok Özel' adlı sosyete programının sunucusu İdil Çeliker ve gazeteci eşi Ümit Çeliker, geçen hafta polis tarafından kokain satışı yapılan bir evden birlikte çıkarken gözaltına alındılar. İdil Çeliker serbest bırakıldı. Eşi 11 kişiyle birlikte tutuklandı."

Evet geçen hafta gazete manşetlerine tırmanan haberlerden biri özetle böyleydi. Olan biteni televizyon ekranlarından izleyen insanlar şaşkındı. Nasıl olurdu böyle birşey?

İdil Çeliker.. Sizi biz hepimizden daha "dürüst", hepimizden daha "iyi" ve en önemlisi hepimizden daha "namuslu" bilirdik! Sizin Show TV'deki "Çok Özel" programınızı izledikten sonra sevgilimizle bir daha ortalıkta görünmemeye karar vermiştik. Çünkü her an, her yerde sizin gizli kameranıza takılıp ele güne rezil olacağımızdan korkardık.

Gerçi siz hep sosyetenin gittiği gece kulüplerine baskınlar düzenlerdiniz. Biz kır kahvelerinde dolaşırdık. Ama yine de ne olur ne olmazdı..

"Kim, kiminle, nerede, nasıl?" sorularının yanıtını meslektaşınız Aykut Işıklar'dan sonra en iyi siz bilirdiniz. Herkesin "namusu" sizden sorulurdu. Herkes size yanındaki erkek ya da kadınla hiçbir ilgisinin olmadığını anlatmak için çabalar, "sadece arkadaşız" diye açıklama yapardı. Ama siz inanmazdınız. Sizin gözünüzden ve kameranızdan birşey kaçmazdı. Yatak odalarına kadar girer bulurdunuz onları. Amacınızı biliyorduk, herşey "daha namuslu bir hayat için"di.

İdil Çeliker'in arkadaşları 'çok özel' haberi atlamadılar. Kural böyleydi.

Tam da herkes sayenizde "doğru yolu" bulacakken, hayal kırıklığına uğradı.

Çok özel bir yerde, çok özel bir baskında yakalanıp "çok özel" bir "haber" oldunuz. Artık siz de gazete manşetlerindesiniz. Sizin "çok özel" arkadaşlarınız yapıyor haberlerinizi. Acımadılar.. Kurallar böyle. Bilirsiniz arkadaşlarınız böyle çok özel bir haberi kaçırmazlar.

Ağlıyorsunuz. Gazetecilere kızıyor ve haksızlığa uğradığınızı söylüyorsunuz. Çok haklısınız.

Tekzip hakkınız var. Bunu biliyorsunuz. Bu hakkınızı kullanmayı düşünüyor musunuz? Bu hakka ne kadar saygı gösterildiğinden kuşkunuz mu var yoksa?

Farkında mısınız, sizi hemen yargılayıp mahkum ettiler. Tıpkı sizin daha önce yaptığınız gibi. Oysa çalıştığınız "plaza"lara bu kadar güvenmemeliydiniz. Serbest bırakıldıktan sonra, "Hep yargısız infaz deniyordu. Ama asıl yargısız infazı medyanın yaptığını anladım" demişsiniz. Gerçekten bunu anladınız mı?

SÖZ'DEN

Daha iyi bir SÖZ için

"En güzel söz henüz söylenmedi.." Evet, SÖZ bu sloganla ve mütavazı denebilecek bir kampanya ile sessiz sedasız yayın hayatına başladı. Çıkışımızı yeterince duyuramadık. Bazen çok yakınımızdaki arkadaşlarımızın bile SÖZ'ün çıktığından habersiz olduğunu gördük. Bilinen kanalları kullanarak etkili bir tanıtım kampanyası yürütmenin maliyeti çok yüksekti. Alternatif tanıtım yolları bulmaya çalıştık. Yerel radyolar bizim için önemli olanaktı. Bunun dışında bir günlük gazeteye ve bazı haftalık dergilere ilanlar verdik. Türkiye genelinde afiş yaptırdık.

Bilindiği gibi iyi bir ürün çıkarmak yetmiyor. O ürünü potansiyel alıcılarına duyurmak ve ulaştırmak da gerekiyor.

Alternatif bir tanıtım kampanyasını örgütlemek zorundayız. Bunu ancak siz okurlarımıza yaslanarak yürütebileceğimize inanıyoruz. Türkiye'nin her köşesindeki dostlarımız, eğer okunmaya ve yaşatılmaya değer bir yayın olduğuna inanıyorlarsa, bütün imkanlarıyla SÖZ'ü tanıtmalıdırlar. Çünkü SÖZ ortak bir davanın sözcüsü olmaya çalışan, bu amacına ancak okurlarıyla bütünleştiği takdirde ulaşabilecek Babıali dışı bir gazeteJdir.

***

İlk sayımızda yayınladığımız çıkış bildirgemizde, gerekçemizi ve yayın ilkelerimizi ilan ettik. SÖZ'ün farklı bir ses olacağını, aykırı bir duruşu kurmaya çalışacağını söyledik. Türkiye insanına bir özgürlük penceresi açmaya ve basın tekellerinin kuşatmasını kırmaya çalışacağımızı duyurduk.

İşimiz zor. Hedeflerimiz ile olanaklarımız arasındaki mesafe büyük. Bunun farkındayız. Ama başarmak zorunda olduğumuzu da biliyoruz. Başka bir seçeneğimiz yok.

***

İlk sayımız genellikle beğenildi. Eksiklerimiz çoktu. Bu arada yer darlığı nedeniyle son anda yazılarını sayfalardan çıkardığımız yazarlarımızdan Ertuğrul Kürkçü, Necmi Demir, Adnan Bostancıoğlu ve Ahmet Ural'ın adları erken verilen bazı ilanlarda yer aldı. İlk sayıda değerlendiremediğimiz bu yazıları ikinci sayımıza bırakmak zorunda kaldık.

Ulaşabildiğimiz okurlarımız ve dostlarımızla ilk sayıyı enine boyuna tartıştık. Size daha iyi bir dergi ulaştırmak için bu eleştirileri ve önerileri olanaklarımız ölçüsünde değerlendireceğiz. Gerçek anlamda alternatif bir gazete oluşturmak için sizlerin görüşlerine ihtiyacımız var. Önümüzdeki haftalarda sizlere daha iyi, nitelikli ve dolu bir SÖZ'ü ulaştıracağımıza inanıyoruz.

***

SÖZ'ün satışının denetlenmesi, bayilerde görünür yerlere asılmasının sağlanması, derginin bulunduğunuz bölgeye gelip gelmediğinin öğrenilmesi ve bize bildirilmesi çok önemli. Her okurumuz kendisini fahri SÖZ muhabiri olarak görmeli. Haber, yazı ve görsel malzeme ile dergiyi desteklemelidir.

***

Forum niteliğindeki "Söz Meydanı" sayfalarımız çok ilgi çekti. Bu sayfalarımızı artırmamızı isteyen okurlarımız oldu. Bu sayfalarımız bütün okurlarımıza ve dostlarımıza açık.

Önümüzdeki hafta buluşmak dileğiyle.

Steril yazar çürüme kokusu alıyor

Deniz MUKAN

Zülfü Livaneli'nin 7 Şubat'ta Milliyet'te yayınlanan yazısı üzerine...

Ünlü kompozitör, yorumcu, yazar, yönetmen, gazeteci, Zülfü Livaneli, geçtiğimiz haftalarda büyük bir tevazu göstererek, yaşadığı "steril" ortamdan bir an için başını çıkardı ve dışarıdaki "bataklığa" bir göz attı. Çünkü, hiç istemese de çürüme kokusu burnuna kadar gelmişti. Özellikle de çalıştığı gazetenin cinsel fantezileri gelişmiş muhabirleri, "entel magandaların" adının karıştığı dayak ve tecavüz olaylarını, öyle ayrıntılı vermişlerdi ki, bunu görmezden gelemezdi artık...

Tabii ki sadece bu olay değildi onu rahatsız eden. Aslında yaşadığı steril ortamın dışındaki herşey çürümüştü. Siyaset, medya, insan ilişkileri, yargı... herşey! Oysa onun kendi dünyasında her şey ne kadar temiz, ne kadar sağlıklıydı. Boğaz sırtlarındaki evinin çevresindeki hava bile temizdi, çünkü hava kirliliği oraya ulaşamıyordu. İşine giderken kullandığı otomobilin kliması da, yol boyunca soluyacağı havayı temizliyordu. Çalıştığı "plaza" ya da "center"larda ise, hava zaten filtrelerle temizlenmişti, tamamen kontrol altındaydı. Kısacası o çok şanslıydı. Dışarıdaki korkunç bataklıkların sadece kıyısından geçiyor, çürüme kokusunu duymuyordu bile...

Ama kendi dünyasına ulaşmasa da, çürüme hakkında çok şey biliyordu. Çalıştığı gazetenin muhabirleri gibi, onun da insanları yargılarken kanıtlara ihtiyacı yoktu. Varsın o "enteller" henüz mahkemeye bile çıkmamış, yani suçları kanıtlanmamış olsun, farketmezdi. O, entel barlarda neler döndüğünü bilirdi. O, insanları gözünden tanırdı. Üstelik –herhalde elleri titreyerek– adının başına "şair" yazmak lütfunda bulunduğu Murathan Mungan, o esmer çocuk için şiirler bile yazmıştı. Yani her tür melanet vardı işin içinde...

Dünya değişirken

ZÜLFÜ LİVANELİ

Aydınlar da çürür!

NE yazık ki çürüme bir tek kesimde olmuyor. Bileşik kaplar gibi toplumun her katmanı birden çöküyor.

Bu yüzden bir tek mafya, siyaset, gibi romancılarını aklından geçiriyor ve "Kimlere kaldık!" diye sormadan edemiyor.

★★★

ASLINA bakarsanız, mürekkep ya-

Sakın O'nun tutucu falan olduğunu sanmayın. Rimbaud ile Verlaine'in büyük aşkını, Baudelaire'in suça olan eğilimlerini, Bunuel'in, Prevert'in, Henry Miller'in, Thomas Mann'ın ya da "pis moruk" Bukowski'nin, zaman zaman çok uygunsuz şeyler yaptıklarını biliyordu. Nitekim Faucoult'dan yaptığı alıntılarla bunların farkında olduğunu belirtmişti.

Neyse onları hoş görebilirdi, çünkü çoğu zaten ölüydüler, sonra yabancıydılar. Bohemlik bile onlara yaraşıyordu. Ama kendi ülkesinde sanatçıların doğru dürüst insanlar olmaları gerekiyordu. Sapmalar varsa törpülenmeliydi. Sadece siyasi konularda "bazı" özgürlüklerden yanaydı. Diğer bütün sıradışı durumlar, çürüme belirtileriydi.

Buna o kadar inanıyordu ki, boğaz sırtları yerine Cihangir sokaklarında yaşamayı seçen ve sadece yazarak yaşamaya çalışan insanlardan korudu kendini... Gazetelerde kendine "kurtarılmış" sütunlar yarattı ve düşünce özgürlüğü yazıları yazdı. Gerçi o gazete diğer bütün sayfalarında, O'nun savunduğu düşünceleri adeta lanetliyordu ama, O'nun steril köşesine dürüstlük hakimdi. Şimdi de, bir davadaki iki sanığı, ifadelerine bile aldırmadan "sadist" ve "tecavüzcü" ilan eden saygın gazetesinde insan hakları üzerine yazıyor.

O sanıkların, bulundukları hapishanede bütün bu kışkırtmalar yüzünden, her an mahkumlar tarafından öldürülebileceklerini bilmiyormuş gibi yapıyor. Yarın o iki insan hapishanede şişlenirse, belki yargısız infazlar konusundaki değerli fikirlerini de öğrenmek imkanını buluruz.

Şimdi haddim olmayarak, O'na küçük bir uyarıda bulunmak istiyorum. Bilmem farkında mı ama, bunca steril bir yaşam, bağışıklık sistemlerini çok zayıflatmış olabilir. Günün birinde, örneğin beklenmedik bir heyecan, yanlış bir tutku, ya da uygunsuz bir merak, yaşantısına bir virüs gibi sızıp, bütün vücudunu ele geçirebilir. Önca yılda kurduğu o steril yaşam bir anda değişebilir.

Bu belki "düzeninin" sonu olur ama, sanırım ancak o zaman yazarımızda gerçek hayat belirtileri başlayacaktır. Ve belki o zaman, sadece kimseye boyun eğmemek için, loş evlere, parasızlığa, dışlanmaya, onca aşağılanmaya, dışlanmaya, onca incitilmelerine rağmen ve en önemlisi düşünce özgürlüğüyle ahlak bekçiliğini bir araya getirmeye çalışan Zülfü Livaneli gibi tuhaf aydınlara rağmen, yazmaya devam ediyorlar.

Son söz: Ne şanslı okurlarız ki, Murathan Mungan –ve bu gidişle onun akıbetine uğrayabilecek bütün yazarlar– medya infazlarına rağmen, onca aşağılanmaya, dışlanmaya, onca incitilmelerine rağmen ve en önemlisi düşünce özgürlüğüyle ahlak bekçiliğini bir araya getirmeye çalışan Zülfü Livaneli gibi tuhaf aydınlara rağmen, yazmaya devam ediyorlar.

Mümtaz Soysal: 'İlahların dediği oldu'

Milli Hikmet mutabakatı

Figen SOLMAZ

▼ SHP ve CHP'nin birleşmesine müdahale eden "ilahlar"ın başında Demirel, Cindoruk ve İnönü geliyordu. Çetin'in CHP'nin başına geçmesiyle birlikte "ilahlar"ın erken seçim çağrıları sona ererken, "milli mutabakat hükümeti" çağrılarından da şimdilik vazgeçilmiş görünüyor. Çünkü DYP ile CHP'nin yeniden biçimlendirecekleri hükümet de bir tür "milli mutabakat hükümeti" olmayacak mı?

Ankara – SHP ve CHP olaylı 28 Ocak Kurultayı'nın ardından nihayet 18 Şubat'ta yapılan ikinci kurultayda birleşebildiler. Mümtaz Soysal'ın deyimiyle "İlahların dediği oldu" ve böylece herkes rahat bir nefes aldı! Sadece sosyal demokratlar değil, aslında doğrudan doğruya devlet Liceli Hikmet Çetin'e emanet edilirken, erken seçim ve milli mutabakat hükümeti çağrıları sona eriyor, borsa endeksi de yeni rekorlar kırıyordu...

İki partinin birleşmesine müdahale eden "ilahların" başında Demirel, Cindoruk ve İnönü geliyordu. Sırasıyla "devletin başı", "Meclis'in başı" ve "eski SHP'nin başı", Hikmet Çetin'den ve "çatı olarak" da CHP'den yana ağırlık koyarken, hiç de tesadüfen birlikte hareket etmiyorlardı.

Çetin'in CHP'nin başına geçmesiyle birlikte, erken seçim çağrıları sona ererken, "milli mutabakat hükümeti" çağrılarından da şimdilik vazgeçildi. CHP ile DYP'nin yeniden biçimlendirecekleri hükümet zaten bir tür "milli mutabakat" hükümeti olmayacak mıydı?

Genel başkanlık hevesi 28 Ocak kurultayında kursağında bırakılan SHP Ankara Milletvekili Mümtaz Soysal, 18 Şubat'ta kurultay salonuna gelmek yerine, bir süre parkta dolaşmayı tercih etti. Ve kurultayın ertesi günü bombasını patlattı: "Allahın dediği olur diye bir söz vardır. İlahların dediği oldu." Soysal, geniş tabanlı bir hükümet için "askeri baskı" olduğunu ileri sürerek, İnönü'nün devreye girmesinin de bunu gösterdiğini söylüyordu.

"Merkez sağ" ve "merkez sol"un geleneksel iki partisi bu kez koalisyonun küçük ortağının "resmen" değişmiş olmasını fırsat bilerek yeni bir nefes almayı deneyecekler. Bu arada yer yer yeni hükümet senaryoları üzerine edilen laflar var ki, gerçekten hiçbir anlamı yok. Çünkü mevcut koşullarda DYP'siz bir hükümet olamayacağı gibi, DYP'nin de CHP'den vazgeçmeye hiç niyeti yok. Aynı şekilde iktidara bir yerlerinden tutunmuş ve nimetlerinden yararlanmaya alışmış "aslan sosyal-demokratlar"ın da iktidardan uzaklaşmaya hiç niyetleri yok. "Müteahhit partisi" SHP ile daha "kentli" görünen CHP'nin bir araya gelmesiyle oluşan koalisyonun küçük ortağının kendi arasındaki rant paylaşımlarının boyutlarının ne ve neler olacağı önümüzdeki günlerde görülecek.

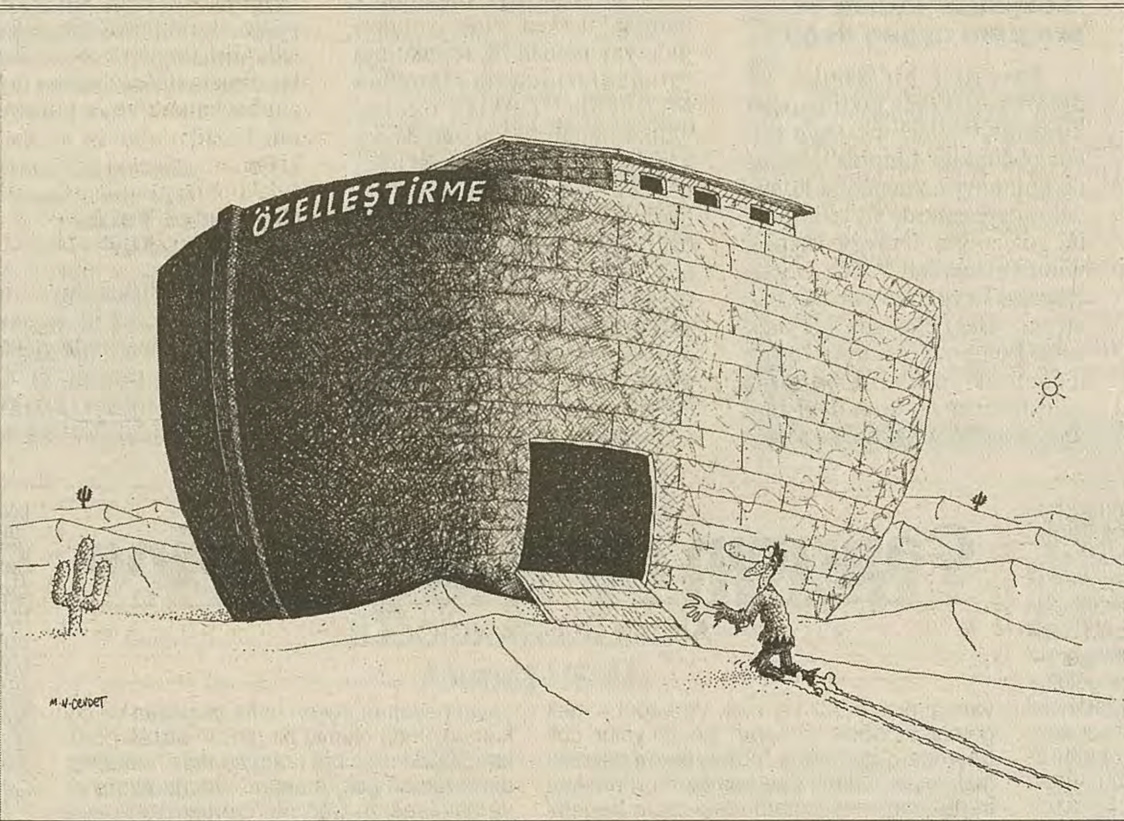
Mevcut koşullarda 'sol' olduğunu iddia eden bir partinin iktidarı paylaşması kadar sistemin işine gelen az şey vardır. Böylece birtakım kitle örgütleri ve demokratik kuruluşlar başta olmak üzere, toplumsal muhalefeti canlandıracak, geliştirecek önemli bir kesim ya atıl kalmakta ya da yeterince hareketli olamamaktadır. Öte yandan, iktidar ortaklığı üzerinden 'sol' yıpranmaya devam etmektedir. Dolayısıyla sistemin bekası açısından önümüzdeki dönemde DYP-CHP hükümeti en uygun hükümet biçimi olmaya devam edecektir.

Kavga henüz bitmedi

İki partiden 1003 delegenin CHP çatısı altında birleşme kararı almasının ardından, iki partinin eski genel başkanları yaptıkları veda konuşmalarında "ağlamayacaklarını" özellikle belirtiyorlardı. Çünkü kavga henüz bitmemişti. Kürsüden partililerine seslenen Karayalçın ve Baykal 6 ay sonraki kongrede tekrar karşı karşıya gelmek üzere birbirlerine randevu verdiler. Onlara göre kimin ağlayacağı, ancak Ağustos kurultayında belli olacaktı. Bütünleşme Kurultayı'nın yapıldığı Atatürk Spor Salonu'nda yerlerini alan SHP'li küskünler grubunun milletvekilleri Baykal'ın konuşmasına alaycı yüzlerle eşlik ettiler. Baykal'ı tanıyorlardı ve bu kavganın bitmeyeceğini belliydi.

Baykal'ın konuşması en çok Kürt milletvekillerinin tepkisine neden oldu. Muzaffer Demir, Salman Kaya ve Mahmut Uyanık, Baykal'ın 70 yıl önceki CHP söylemini kullanmasından, "katı bir Kemalist söylem"in konuşmanın tümüne hakim olmasından rahatsız olduklarını belli ediyorlardı. SHP Hakkari Milletvekili Esat Canan da Çetin'den rahatsızlığını dile getiriyor ve devletin tercihinin bu olduğunu özellikle vurguluyordu.

Çizgilik M.N. Cevdet

Yaşar Kemal için Ankara'dan 'Dayanışma Treni' kalkacak

Ankara, SÖZ – İnsan Hakları Derneği, Çağdaş Gazeteciler Derneği, Çağdaş Hukukçular Derneği, Türkiye İnsan Hakları Vakfı ve Edebiyatçılar Derneği, Yaşar Kemal'in duruşması için Ankara'dan "Dayanışma Treni" kaldıracak. Duruşma gününden iki gün önce kaldırılması planlanan tren iki gün sürecek yolculuk boyunca uğrayacağı şehirlerden yazar, sanatçı ve özgürlük yanlısı insanları alarak İstanbul'a varacak. İki gün sürecek "barış" yolculuğu İstanbul DGM önünde bir barış ve destek şöleniyle sona erecek.

Bu amaçla ortak bir basın toplantısı düzenleyen kitle örgütleri, Aziz Nesin, Yaşar Kemal ve Nazım Hikmet gibi, düşünceleri nedeniyle yargılanan ve cezaevinde yatan tüm "düşünce suçluları"nın düşüncelerine "aynen" katıldıklarını ve onlarla "övündüklerini" söylediler. İHD Genel Başkanı Akın Birdal, "düşüncelerinden ötürü insanların yargılandığı, sorgulandığı ve cezaevine girdiği bir ülkede yaşamak istemiyoruz" dedi.

1991 yılında kabul edilen Terörle Mücadele Yasası'nın toplumun hak ve özgürlükleri açısından en büyük tehdit olduğuna yer verilen açıklamada, siyasi iktidarın bu yasayla birlikte düşünce önünde tehdit oluşturan 152 yasayı değiştirmek için ciddi hiçbir adım atmadığı vurgulandı. Açıklamada, "Eğer Türkiye demokrasiye ve insan haklarına bağlı kalacaksa, imzaladığı uluslararası sözleşmelerden doğan yükümlülüklerini yerine getirerek, 'düşünce suçlusu' sayılıp özgürlüklerinden yoksun bırakılanları derhal serbest bırakmalı, davalarını durdurmalı, düşünce ve basın özgürlüğü önündeki yasakları iç hukuktan temizlemelidir" dendi.

Toplantıda söz alan Edebiyatçılar Derneği Başkanı M. Şerif Onaran, Çağdaş Gazeteciler Derneği Başkanı Mustafa Ekmekçi ve Çağdaş Hukukçular Derneği adına açıklamaya imza atan Şenal Sarıhan da, 141 ve 142. maddeleri yapan mantıkla çıkarılan Terörle Mücadele Yasası'nın çıktığı günden bu yana cezaevlerine insan taşıdığını, bu kişilerin düşünce suçluları olarak hüküm giydiklerini söylediler.

'Ya ajan olacaksın, ya da öleceksin'

Lütfü Güneş 30 yaşında, İstanbul'a Ağrı'dan gelmiş. Serbest olarak inşaat işleriyle uğraşıyor. Geçtiğimiz hafta kendisine iki sivil polisin ajanlık teklifinde bulunduğunu ve yaşamının altüst olduğunu söylüyor. Ajanlık yapması için polislerin kendisini ölümle tehdit ettiklerini belirten Güneş, polislerle iki defa buluştuğunu, daha sonra ajanlık yapmak istemediği için oturduğu evden taşındığını sözlerine ekliyor. Öldürülme korkusuyla hergün bir başka evde kaldığını kaydeden Güneş basına yaptığı yazılı açıklamada şunları anlattı:

"Ben Lütfü Güneş. 1965 doğumlu, Ağrılıyım. Geçenlerde tanımadığım kişiler tarafından telefon geldi, iş için beni istediler. Ben de gittim. Üç kişiydiler. Beni arabaya bindirerek, ıssız bir yere götürdüler, gözlerim bağlıydı, benden ajanlık yapmamı istediler. Kafama silah dayadılar. Ben de korktum. Kabul ettim. Ya seni öldüreceğiz ya da bize yardım edeceksin dediler. İki kişinin ismi biri Ekrem, birinin de Ufuk. Bana şu telefonu verdiler (258 49 93) 362 bağlanacak. Başkalarının suçlarını bana yıkmaya çalıştılar. Benim hayatım tehlikede. Arabalarının plakası 34 DLK 28, beni bu Kartal marka arabayla götürdüler. Şu anda evimi bırakıp çoluk çocuk memlekete gönderdim. Kendim de kimsenin bilmediği yerde saklanmışım. Hayatım tehlikede. Bütün kamuoyunun duyarlı olmasını arzederim. Bana birşey olursa sorumlusu bu kişilerdir."

SİP Genel Başkanı Güler DGM'de yargılandı

Sosyalist İktidar Partisi (SİP) Genel Başkanı Aydemir Güler, Siyasi Büro üyesi Mehmet Kuzulugil, İşçi Hareketi temsilcisi Mehmet Akdemir ve belediye işçisi Mehmet Demirci'nin, SİP'in 31 Temmuz 1994 tarihinde Kadıköy'de düzenlediği mitingte yaptıkları konuşmada, "Halkı ırk ve bölge ayırımı gözeterek kin ve düşmanlığa açıkça teşvik ettikleri" gerekçesiyle İstanbul DGM'de yargılanmalarına başlandı. Duruşmaya yargılananlardan yalnızca Aydemir Güler katıldı. TCK 312/2 den 1–3 yıl arası hapis cezası istemiyle yargılanan sanıklardan Güler savunma metnini yazılı olarak sundu. Güler yaptığı savunmada, "ırk ve bölge ayırımı gözetmek" suçlamasını reddederek, SİP'in sömürüsüz ve eşit bir ülke ve dünya mücadelesi verdiğini belirtti. Mahkeme, Güler'in savunma metninin, "suç unsuru içerip içermediği" açısından incelenmek üzere savcılığa iletilmesine karar verdi. Duruşma 22 Mayıs tarihine ertelendi.

Yeni sol parti girişimcileri, projenin herhangi bir grupla bağlantılı olmadığını söylüyor

Hedefleri, sosyalistlerle sınırlı olmayan bir parti

▼ İstanbul'da yapılan iki toplantıyla birlikte ortaya çıkan solda yeni bir birleşik parti veya hareket girişimi, bir yandan "sosyalistlerle sınırlı olmayan bir oluşumu" hedeflediğini belirtirken, öte yandan da sol kamuoyunda projenin Devrimci Yol çevresine maledilmesinden endişe duyuluyor. Girişimciler projenin herhangi bir grupla sınırlı veya bağlantılı olmadığını ifade ediyor.

Alanlara ayrı pankartların ve sembollerin altında yürüyerek giren sosyalistlerin birlik arayışları sürüyor. Ancak her yeni girişimin ortaklaştığı bir nokta var ; parti..

Haber Merkezi- İstanbul'da geçen ayın sonunda Tarık Zafer Tunaya Kültür Merkezi'nde ve Şubat ayında da Mecidiyeköy Kültür Merkezi'nde yapılan toplantılardan sonra yeni bir "birleşik parti veya hareket" yaratmak üzere "gönüllülük temelinde" oluşan komisyon çalışmalarını sürdürüyor.

Bugünkü koşulların "sosyalistlerle sınırlı bir parti ve sosyalist bir program" için uygun olmadığını düşünen girişimciler, projenin sol kamuoyunda Devrimci Yol'a maledilmesinden de ciddi bir şekilde endişe duyuyorlar. Çünkü bu izlenim veya yorum değiştirilemezse projenin etrafına toplanabilecek güçlerin daralacağını ve oluşturulmak istenen örgütlenmenin amacı ve mantığıyla ters düşüleceğini belirtiyorlar. Sözkonusu izlenimin gerçeği yansıtmadığını vurguluyorlar.

Solda mevcut partilerden hiçbirinin yeterli olmadığını ileri süren ve "sosyal-demokrat olduğunu belirten mevcut partilerden umudunu kesen sosyal-demokratlar" da dahil olmak üzere, geniş bir kesimi kucaklamayı hedefleyen girişim bir "partileşme süreci" yaşayacak. Oluşturulması tasarlanan partiyi sosyalist bir parti olarak tanımlamayan girişimciler, program ve örgütlenme anlayışını da farklı bir şekilde ele almak istiyorlar. Program olarak Kürt sorunu, şeriat tehlikesi, özelleştirme gibi güncel sorunlardan yola çıkılmaya çalışılırken, örgütlenme anlayışında da "taban inisiyatifi"ne özel bir vurgu yapılması dikkat çekiyor.

'Sosyalist kimlik ve program uygun değil'

Sosyalist bir kimlik ve programla ortaya çıkılmaması konusunda girişimcilerin büyük çoğunluğu fikir birliği içinde bulunuyor. Ancak bu konudaki gerekçelerde farklılaşmalar gözleniyor. Örneğin komisyon üyelerinden Yavuz Önen, Express dergisine verdiği demeçte, "Hem dünyada işçi sınıfının kompozisyonuyla ilgili, teknolojik girdilerin, bilimsel gelişmelerin yarattığı değişimleri, dönüşümleri hesaba katmak gerekir, hem de Türkiye'nin gündemine bakıp acaba böylesi bir programın başarı şansı ne olur diye düşünmek gerekir" derken, yine aynı dergide yayınlanan ilk toplantının tutanaklarında da Oğuzhan Müftüoğlu "Türkiye'nin bugünkü bunalımı karşısında asgari bir program sosyalist nitelikli bir program olmayabilir" biçiminde konuşuyor. Öte yandan, Uğur Cankoçak ise, kurulması gereken partinin "sosyalist bir parti, anti-kapitalist ve anti-emperyalist bir parti" olması gerektiğini ısrarla vurguluyor.

Bu arada, soldaki bu yeni arayışın ve partileşme sürecinin önündeki en önemli sorunlardan birinin ise şu olacağı anlaşılıyor: Sol kamuoyunda bu girişimin Devrimci Yol'a ait bir proje olarak görülmesi. Başta 'İlk Girişimciler' olmak üzere, bu süreçle ilişkili hemen herkesin bu kanaat veya yorumdan rahatsızlık duyması dikkat çekiyor.

'Devrimci Yol'la bir ilgisi yok!'

Konuya ilişkin duyarlılığın boyutları SÖZ'ün ilk sayısında yayınlanan haberin de eleştirilmesine kadar uzandı. SÖZ'ün haberinde de olayın Dev-Yol'a maledilmesi için özel bir çaba harcandığı eleştirilerini dile getiren bazı girişimciler, SÖZ dergisinden daha tarafsız ve gerçeği yansıtan bir tutum beklediklerini dile getirdiler.

11 Şubat'taki toplantıdan sonra oluşan komisyonda da görev alan İlk Girişimciler'den Ahmet Çakmak da SÖZ'e yaptığı açıklamada şunları söyledi:

"Bu girişimin ve şekillenmekte olan siyasal/örgütsel projenin gerçekte Devrimci Yol'la bir ilgisi yok. En azından ben böyle görmüyorum ve örneğin benim siyasal geçmişimde Devrimci Yol'la bir bağlantı yok. Ancak bu girişimin üzerine Devrimci Yol gölgesi düşmüş durumda ve bizim

Çağrının mahiyeti üzerine

Adnan BOSTANCIOĞLU

Kitlesel sol bir partinin kuruluşu için çağrıda bulunurken şu temel saptamadan yola çıktık. Türkiye bugün yol ayrımındadır; Cumhuriyet rejimini oluşturan tarihi rasyonaller parçalanmaktadır ve eski siyasal, ekonomik ve toplumsal yapıyı basit restorasyonlarla kurtarmak mümkün görünmemektedir. Hal böyle iken, eşiğine geldiğimiz radikal değişimin gerçek yönlendiricisi ve sahibi olması gereken sol, siyaset sahnesinde neredeyse hiçbir ağırlık oluşturamamaktadır. Oysa Türkiye solu, bu süreci sırtlayabilecek potansiyele sahiptir (en azından bizim bu konuda umudumuz var); dahası Türkiye'yi değiştirecek yegane çağdaş siyasal akımdır. Dolayısıyla bu tarihi momentte ihtiyacımız olan şey, sürece müdahale edebilecek sol bir kitle partisidir. İşte çağrıyı yaparken çıkış noktamız buydu.

Ancak burada yaptığımız çağrının mahiyeti üzerinde durmak isterim. Çünkü yapılan iki toplantıda da bu noktanın yeterince açıklık kazanmamış olduğunu sanıyorum. Biz kimseyi bir "partiye" çağırmadık. Bizim çağrımız, bu ihtiyacı duyan herkesin, bir partinin oluşturulması için gerekli süreci birlikte yaşaması için yapılmış bir çağrı. Yani ilgili insanları "partiye" değil, "partileşme sürecine" çağırdık. Önce bunun iyi anlaşılması gerekiyor. Dolayısıyla toplantılarda çeşitli çevrelerce dile getirilen parti anlayışları üzerine fikir yürütüp, süreçle ilgili kesin karar vermenin bir anlamı yok. Yapmamız gereken, "dile getirilen parti anlayışına sahip insanlarla" bu süreci birlikte yaşayıp yaşamayacağımıza karar vermek. Ve kabul etmek gerekir ki, böyle bir kararı, henüz yolun çok başında olduğumuz bir aşamada vermek fazlasıyla aceleci davranmak olur; nitekim henüz hiç kimse eteğindeki taşın hepsini dökmedi.

Yeri gelmişken bir noktanın daha altını çizelim. "Çağrı", Devrimci Yol hareketinin çağrısı değildir. Zaten bugün, bildiğim kadarıyla, bu isimde organize bir hareket yok. Ama bu ülkede, geçmişte Devrimci Yol hareketi içinde yer almış ve bugün politik yaşamını şu ya da bu biçimde sürdüren insanlar var ve bunlar çağrının herkes kadar muhatabıdırlar. Kaldı ki, çağrıyı yapan topluluğun en güçlü ortak paydası, bugün ihtiyaca cevap verecek kitlesel sol bir partinin, geçmişteki hareketlerden hiçbiri tarafından ya da onun etrafında oluşturulamayacağıdır. Gerçek bu iken, bazı sol çevrelerde sözkonusu girişim sürekli olarak Devrimci Yol hareketi ile ilişkilendirilmeye çalışılmakta. Bu tutum, örneğin Aydınlık dergisinde bütünüyle spekülatif ve olup biteni çarpıtmaya dönük özel bir çaba haline dönüşebilmekte. Bu çok bildik politika yapma tarzını ciddiye alıp üzerinde konuşmanın anlamı yok. Ama yayın hayatına geçen hafta başlayan ve sol kamuoyunda olumlu bir girişim olarak görülen SÖZ dergisinin konuyla ilgili haberinin de, doğrusu çok "masum" olduğunu söyleyemeyeceğim. Çağrıyı "çoğunluğunu eski Devrimci Yolcular'ın oluşturduğu bir grubun yaptığı" söylenmekte. Bir kere bu doğru değil. Ayrıca bu tür konuların sol çevrelerde nasıl "yeniden–üretildiği" iyi bilindiği halde, girişimin Devrimci Yol hareketi ile ilişkisi sorunu haberin eksenini oluşturmakta. Sonuç olarak lafı uzatmadan şunu söylemeliyim: Nesnelliğin bazı basit ölçütlerini uygulamak konusunda hepimiz özenli davranalım; örneğin herkesi, kendisine ilişkin tanımlarını esas alarak değerlendirelim.

Şimdi tekrar başa dönecek olursak; kuşkusuz sözü edilen mahiyette bir çağrıyı yaparken bir çerçeve oluşturmamız gerekliydi. Ama bu çerçevenin olabildiğince esnek ve üzerinde etraflıca tartışabileceğimiz genişlikte olması gerektiğini düşündük. Bu noktada çağrının –maalesef gözden kaçan– önemli ve ayırdedici yanı, üzerinde tartışmamız gereken konuların bugün yaşanan somut sorunlar etrafında şekillenmesi gerektiğiydi. Yani, Kürt sorunu, laiklik, globalleşme ve ekonomik kriz, gelir dağılımındaki adaletsizlikler, toplumun emeğiyle geçinen kesimlerinin siyaset dışına itilmesi, partinin örgütlenme tarzı gibi konular etrafındaki bir tartışmanın ve alternatif üretme çabalarının bugün bir parti olabilme açısından daha önemli olduğunu düşündük. Eğer Türkiye'nin bugün içinde bulunduğu siyasal koşullara müdahale edecek bir partiden sözediyorsak, üzerinde öncelikle tartışmamız ve anlaşmamız gereken nokta bu sorunlar karşısındaki siyasal tutumumuz olmalı.

Peki partinin "nihai hedefi", "gelecek toplum projesi" ne olacak denilebilir. Kuşkusuz bunlar, bir parti için hayati önemde sorunlar ama -bugün için– daha çok bizlerin "öznel" sorunları gibi görünüyor. Öyle sanıyorum ki, doğru hareket tarzı, kendi öznel sorunlarımızdan değil, varolan toplumsal koşulların özelliklerinden, somut durumdan yola çıkarak politika yapmak olmalı. Diğer türlüsü, zaten uzunca bir süredir yapılagelen, içe dönük, deyim yerindeyse "geleneksel" politika tarzı. Buradan, "Biz bugünkü sorunlara çözüm bulalım, geleceğe ilişkin konuları sonra hallederiz" gibi bir sonuç çıkarılmasın. Aksine geleceğe ilişkin tasavvurlarımız, bugünün sorunları karşısında, geçmiş birikimlerimizi de hesaba katarak geliştireceğimiz politikaların pratik içinde sınanmış sonuçlarıyla şekillenecek, ete–kemiğe bürünecektir. Gramsci'nin müthiş bir lafı var: "Tarihi gerçeklik bakımından kendini tanımanın organik yolu harekettir."

Sosyalist bir odağa ihtiyaç var

(*) **Necmi DEMİR**

Türkiye sosyalist hareketindeki birlik ve yeniden yapılanma arayışları bir süredir yeni bir ivme kazandı. Kanımca bunda birçok faktörün rolü var. Sınıfın ve alttan gelen dalganın gücü kadar, mevcut tehlikelerin rolü de etkili bu gelişmede. Tarihi ve toplumsal zorunluluğun dayatması kadar, programatik ayırımların azaldığının farkına varmamız ve yenilgi ruh halinden kurtulmamız da etkili.

Aslında, '80 öncesinde ayrışmanın erdemleri üzerinde kilitlenen sosyalist sol, '85'lerden beri birleşmenin önemi ve gereği üzerinde duruyor. 'Kuruçeşme Birlik Tartışmaları' da bu yönelimi yansıtıyordu. Kuruçeşme ürün veremedi, başarısızlıkla sonuçlandı. Ama Kuruçeşme ile çok önemli psikolojik engeller aşıldı. Sosyalist sol, grupsal çerçevelere mahkum değil artık. Sosyalistler biraraya gelebiliyorlar, birlikte mücadele edebiliyorlar.

Birleşik Sosyalist Parti'yi ben de sürecin bir ürünü olarak değerlendiriyorum. Kanımca, son bir ay içinde gerçekleştirilen iki birlik toplantısı da bu sürecin bir parçası. Bu kez sosyalist solun Devrimci Yol ve çevresi diye niteleyebileceğimiz bir bileşeni aktif politika içinde yer alma iradesini ortaya koyuyor. Başka girişimlerin olduğunu da biliyoruz. Bütün bunlar bir sıçrama noktasına geldiğimizi gösteriyor. Bu, çok olumlu ve geri dönülmez bir süreç. Bu fırsatı bütün sorumluluğumuzla değerlendirmek ve sosyalistlerin en geniş birliği için çabalarımızı yoğunlaştırmak zorundayız.

Tarık Zafer Tunaya ve Mecidiyeköy Kültür Merkezi'nde gerçekleştirilen toplantılar yaşamdan beslenen canlı toplantılardı. Kamu çalışanlarının mücadele rüzgarı toplantıların en önemli dinamiği idi. Ancak kamu çalışanları örneğinde pozitif bir etken olan yaşamla içiçelik, kimi konuşmalarda düzenle içiçeliğe dönüşebiliyor, bulanıklıklar doğabiliyordu.

'80 darbesi tüm toplumun üzerinden bir silindir gibi geçti. Biz sosyalistler de bu darbeden önemli yaralar aldık. Geri mevzilere çekilerek darbenin etkisini azaltma düşüncesi yer yer bilinç ve kimlik bulanıklıklarını da beraberinde getirdi. Bu durum bugün de sosyalist bir çerçeve konusunda ele avuca sığmayan kimi tartışmalara yolaçabiliyor.

Oysa bugün net ve açık bir sosyalist kimliğe her zamandan daha çok ihtiyacımız var. Güçlü ve etkili bir sosyalist odak toplumdaki tüm muhalefet güçlerinin de önünü açabilir. Gerek sınıf içinde, gerekse toplumda böyle bir odağı oluşturacak güçler mevcut. Bunu yaşama geçirmek zorundayız. Birleşme yöntem ve modellerindeki farklılıklar ayrı durmamızın gerekçesi olamaz. Bunlar aşılamayacak engeller değildir. Bugün hiçbirimiz ayrı ve yeni yapılanlanmaların meşru gerekçesini bulamayız ve bu lükse sahip değiliz.

(*) BSP MYK üyesi

Devrimci parti, sosyalist kimlik

Ertuğrul KÜRKÇÜ

Bütün veriler aynı şeye işaret ediyor. Bu toplum bu devletin kabına sığmıyor. Ne Kürt, ne Türk; ne Alevi, ne Sünni; ne emekçi, ne burjuva; ne erkek ne kadın, varlık koşullarını devlete borçlu olmayan hiç kimse varolan devletin altında yaşamak istemiyor.

Kürt meselesinin çözümü, insan haklarının garanti altına alınması, ekonominin yeniden düzenlenmesi, merkeziyetçi devlet hakimiyetinin sınırlandırılması, gelir dağılımının dengelenmesi, toplumsal hizmetlerin düzene sokulması –bütün bu acil sorunların halledilmesi– enerjik bir hükümeti, ucuz bir devleti, tüketici olmayan bir orduyu ve bürokratik olmayan bir idareyi, yani bugünkünden başka bir devleti şart koşuyor.

Neredeyse toplumun tümünü saran değişim tutkusu eninde sonunda, dönüp dolaşıp siyasal rejimde bir değişimde karar kılacak. Demek ki, önümüzdeki on yılın gündemini "aşağıdan" veya "yukarıdan", "aktif" ya da "pasif", "halkçı" veya "burjuva" bir siyasal devrim meselesi işgal edecek.

Türkiye sosyalistleri 1980'den sonra bir kez daha aktif siyaset sahnesine çıkarlarken, belki de şimdiye dek hiç olmadığı ölçüde toplumdan gelen somut bir "devrimci değişim" talebine karşılık verecek politikalar üretmek ve bunları gerçekleştirmekle yükümlü.

> SHP'nin sabık genel başkanının bile, delegelerine "sosyalist" olduğunu ifşa ettiği bir zamanda, sosyalizme bütün yaşamlarını adamış insanların kimliklerini ifadede tereddüte düştüklerine inanmak güç.

Türkiye'de böyle bir girişim için başlıca kaldıracın bir siyasal parti olacağından kuşku duyan sosyalist neredeyse kalmadı. Devrimci bir parti gerekliliği bütün sosyalistler için bir ön kabul.

Ama gene de bu "devrimci parti"nin ufkunda nasıl bir düzenin bulunması gerektiği, ya da bu partinin imgesi yakıcı tartışmalardan biri olarak sürüyor.

Açıkçası, on beş yıllık "inkıta"dan sonra tartışmanın bu denli uzamasını "taktik" ya da "felsefi" ilkelerle açıklayabilmek güç.

Sosyalizmin, bu olası "devrimci" partinin kapısına bir "marka" ya da "alameti farika" olarak asılması şart değil belki. Ama toplumsal taleplere cevap olarak ileri sürülen öteki "bütünsel değişim" projelerinin sahiplerinin bu değişimin genel alanını ima eden kimliklerle siyasal sahneye çoktan çıktıkları bir yerde sosyalistlerin, örneğin "Adil Düzen"i aşan bir projenin ipuçlarını şimdiden topluma sunmaları da gerekmiyor mu?

SHP'nin sabık genel başkanının bile, koltuğunu kurtarmak için delegelerine "sosyalist" olduğunu ifşa ettiği bir zamanda, sosyalizme bütün yaşamlarını adamış insanların kimliklerini ifadede tereddüte düştüklerine inanmak güç.

Oysa, ne başka bir devrimci olanak, ne de ikinci bir kimliğimiz var!

---

açımızdan bu ciddi bir sorun. Çünkü biz Dev-Yol veya başka herhangi bir grupla sınırlı bir şey tasarlamıyoruz. Ancak başka gruplarla karşılaştırıldığında, bu projenin etrafında toplanan eski Dev-Yolcu sayısı fazla olabilir. Bunu önlemek mümkün değil, ayrıca gerekli de değil. Ancak bu durum aynı zamanda bir açmaz oluşturuyor. Giderek daha çok Dev-Yolcu arkadaşın bu girişimin içinde veya etrafında kümelenmesi zaten varolan gölgeyi veya kanaati pekiştireceği gibi, bir süre sonra özellikle taşradaki kimi Dev-Yolcu arkadaşları da 'Tamam bizimkiler parti kuruyor' diye düşünmeye ve bu olayı gerçekten kendilerine ait bir proje olarak görmeye sevkedebilir. Bu ise, üzerinde uğraştığımız projeyi sakatlar ve tasarladığımızı gerçekleştiremeyeceğimiz bir noktaya sürüklenebiliriz."

'Solda önerilmiş en geniş çatıdır'

Ortada bir siyasal proje olunca bunu yaşama geçirecek güç ve enerjinin de bir yerlerden gelmesi gerektiğini belirten Çakmak şöyle diyor: "Bu güç ve enerjinin tek veya en önemli kaynağı eski Dev-Yol kadroları ve potansiyeli olursa, ki şu ana kadar varolan kanaat de buradan kaynaklanıyor, başka alanlardan ve kaynaklardan bir destek ve beslenme olmazsa düşündüğümüz proje zedelenebilir.

Komisyonda bu sorunu tartışacağız, ancak şu anda bunu nasıl çözebileceğimizi, ya da çözüp çözemeyeceğimizi bilmiyorum. Son olarak projemizin iki özelliğini vurgulamak isterim. Birincisi, bu solda önerilmiş en geniş çatıdır. İkincisi, yüzümüzü topluma dönmek istiyoruz. Türkiyeli sosyalistler bu konuda bütün iyiniyetlerine rağmen gereken özeni gösteremememişlerdir."

Yine yeni yeniden

Ahmet URAL

Geçtiğimiz ay sonunda başlayan ve ikinci toplantısı 11 Şubat tarihinde yapılan girişim, Kuruçeşme sürecinden sonra bu türden atılmış ikinci büyük adım, ikinci önemli fırsat.

Çağrıcıların yaptıkları konuşmalardan akılda kalan en önemli noktaları özetlersek; girişim kimsenin özel bir planı olmadığını ve olmayacağını garanti ediyor ve grupları değil, kişileri muhatap alan, sosyalistlerin ve işçilerin mümkün olan azami demokratik ve çoğulcu birliğini amaçladığını vurguluyor. Böylesi geniş bir birlik amacına karşın, her iki toplantı da çağrıcıların, hem eşitsiz ve birleşik bir gelişme gösteren Türkiye solunun farklı örgütlenme düzeylerine, farklı hızlara, farklı sosyoloji ve geleneklere sahip olduğunu, hem de aradıkları soruların yanıtlarının politik tartışmalardan geçtiğini ihmal ettiğini düşündürüyor.

İçinde bulunduğumuz kriz ülkenin geleceğine ilişkin bir senaryoya elveriyor: Ya politik islamın da aktif olarak katıldığı, batıya da yayılan ve her anlamda yıkımla sonuçlanacak bir iç savaş, ya da yerel kapitalizmin uluslararası entegrasyonunun tamamlanması ve demokratikleşmesiyle tamamlanacak barış. Sosyalistlerin verecekleri politik yanıtların malzemesi de bu tabloda ve senaryolarda saklı.

Bugün barışta çıkarı olan iki ciddi akımdan söz edebiliriz: Liberaller ve sosyalistler... Sosyalistler bu kriz sürecinden bir devrimle çıkma olanağını, kendi öznel koşullarında mucizevi bir basiret ve dönüşüm sağlamadıkça, yitirdiklerini kabul ediyorlarsa, krizden azami olarak ciddi, kalıcı tarihsel mevziler edinerek, 12 Eylül'de kendilerinden alınanı geriye alarak çıkmayı umabilirler.

Ülkenin yaşadığı süreç artık fiilen sosyal mesele ile demokrasi meselesini ayırmış, böylece sosyalistleri de kendilerine ait olmayan ve geçerken halletmek için ödünç aldıkları, emanetken asalet kazanan bu kamburdan kurtarmıştır sanıyorum. Bu sorun tarihin sahiplerine, 1923'ün bastırdığı güçlere, Kürtler'e, politik İslama ve liberallere iade edilmiştir.

Önümüzdeki on yıllık bir süreçte barış isteyen parlamento oyununa katılmayı kabul eden, görülebilir, uygulanabilir ve kitlesel, barışçı ve demokratik iki yeni çizgiden biri, kelimenin evrensel anlamıyla reformcu siyaset diyebileceğimiz çizgidir ki, bugün esas olarak YDH tarafından temsil edilmeye çalışılmaktadır. Ve görünüşe bakılırsa, YDH ülkenin içine girdiği yeni evrede, merkezini liberallerin oluşturduğu yeni burjuva siyasasının tüm eğilimlerini de içeren bir konuma ulaşmayı hedeflemektedir. Bir anlamda 1950 evresinin DP'si gibi, 1980 evresinin yeni ana siyasal gövdesini de YDH oluşturmaya adaydır.

Buna alternatif olarak ikinci yeni çizgi, özgürlük ve kardeşliğin penceresinden bakanların ve barışın ve demokrasinin gerçek güvencesi, bu ülkenin gerçek onuru olanların çizgisidir.

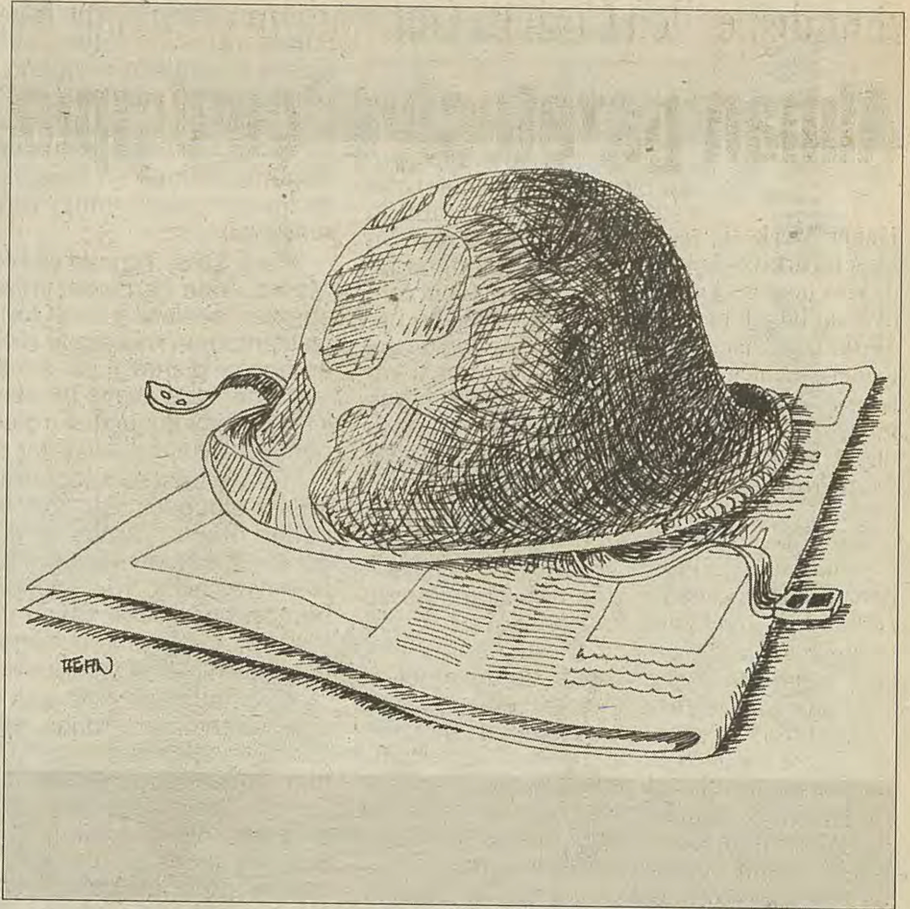
Bu çizgi parlamento oyununa tercüme edildiğinde zorunlu olarak saf olmayan bir bileşke yaratacaktır.

Barış denildiğinde "nasıl bir barış", ekmek dendiğinde "ne kadar ekmek", hürriyet dendiğinde "ne kadar hürriyet" diye soracak, Kürt kimliği dendiğinde "referandum" diyecek, nisbi temsil dendiğinde "milli bakiye" diyecek; piyasacı ve devletçilere karşı demokratik plandan yana, 7.5 saat işgünü dendiğinde 6 saat, dört vardiya diyecek, aileyi, devleti, her türden ayrımcılığı eleştiren bir çizgi. Bu bileşkenin alacağı en uygun siyasal isim "radikal reformculuk" olacaktır kanısındayım. Yukarıda YDH için yaptığımız teşbihe uygun bir teşbih yaparsak, bu güç merkezi de, 1950 sonrasının tüm sol siyasasını içeren 1. TİP gibi yeni evrenin parlamenter sol gövdesini oluşturmaya aday olabilir.

Günümüzde esas olarak beyaz yakalı kültür ve hizmet işçilerinin birliği anlamına gelen sosyalistler kitlesi, derin ekonomik, sosyal, psikolojik ve kültürel bölünmelerle, kimlik ve güven bunalımlarıyla malüldür. Sosyalistlerin en geniş birliğini zorunlu kılan bu çizginin tek parti çatısı altında gerçekleşmesi, şimdilik '96 için çok zor görünmektedir. Ayrıca bu durumda kapitalizmin ve devletin aşılmasını amaçlayanlar, böyle bir partiyi yaratıp içinde kanat olmayı mı, yoksa 2000'leri planlayan, 96 seçimlerini ihmal etmese de, esas olarak kriz dönemini kendisini koruyarak aşmayı, krizden nisbeten küçük ama olabildiğince evsafı yüksek bir "özgürlük ve kardeşlik hareketi/partisi" olarak çıkmayı mı hedefleyecekler; karar vermek zorundadırlar.

Umalım ki, yeni birlik girişiminin öncüleri –bu görüşleri doğru bulmasalar bile– aynı amaca dönük politik tartışmaları temel alarak ilerlesin ve herkese hizmet eden bir çözümü özendirsinler.

Genelkurmay'dan 'Alo sansür hattı' hizmeti

Haber Merkezi– Haber vardır, yazılır devlet ricalinde memnuniyet yaratır. Bunun yazarları, muhabirleri yüksek mevkilerde kabul ve iltifat görürler. Haberler vardır serbestçe yazılır, çizilir, ancak yayınlanmaz. "Bilinmeyen bir güç" engellemiştir. Yayınlanamaz çünkü, yazanı yakar. Eğer haberi, televizyonda yapmışsanız ekran yasağına uğrarsınız, gazetede yaptıysanız ve haberinizde ısrar ediyorsanız, işinizden olursunuz. Çünkü, Genelkurmay ensenizdedir. Karargahtan gazeteye kurulan telefon hattıyla sizi denetlerler. Ve orada habere son nokta konur: "Bu haberin yayınlanması sakıncalıdır, derhal servisten çekiniz." İşte böyle birşeydir Türkiye'de gazetecilik...

Aslında muhabirler bazı haberlerin yazılmaması gerektiğini bilirler, bu tip haberler için onların yorumu hazırdır zaten: "Bu haber bize girmez abi."

Onlar unutsa bile şefleri hatırlatır. Lisanı münasiple haberin yayınlanamayacağını bildirirler. Ancak bazı haberler vardır ki, gözden kaçar ve servise girer... Bu durumda Genelkurmay devreye girer ve geçmişteki dersleri hatırlatır: "Biz size verdiğimiz brifinglerde devletimizin hassasiyet duyduğu konuları söylemedik mi?" Bunun üzerine haber hemen servisten çekilir. Eğer haber gözden kaçmış ve yayınlanmışsa, bu kez hazırlayan muhabir ya kızağa çekilir ya da işten atılır.

Ekran yasağı

atv'nin muhabiri Çiğdem Anat Küren'in başına gelen de böyle bir şey. Küren'i hepiniz tanırsınız. Hani şu Ankara'dan bildiren muhabir... Küren, yine bir gün Ankara'dan bir haber geçiyor... Anlaşılan istenmeyen bir haber geçmiş olacak ki, atv'ye telefon geliyor. Küren o dönem Olağanüstü Hal Bölgesi'ndeki köylerin yakılması ile ilgili haberler yapmış ve haddi olmadan "ülkemizin bu ayıbının düzeltilmesi" gerektiğini bildirmiş. Öğrendiğimize göre, telefondaki ses çok sinirliymiş. Bu kız da kim oluyormuş! Ülkemizin menfaatlerini bizden çok düşünmek ona mı düşermiş. Eğer düşünülecek bir şey varsa önce Genelkurmay düşünürmüş. Bunun sonucunda Küren'e üç ay ekran yasağı konmuş...

Şimdilerde yüzünü yeni yeni görmeye başladık...

Aktüel'de Kürt haberine yer yok

Aktüel, bir zamanlar Türkiye'nin en çok okunan haber dergisi idi. Başta Kürt sorunu olmak üzere, siyasal haberlere, devlet içi kulislere sayfalarını ayırıyordu. Ancak ne hikmetse derginin haber politikası birden değişti. Magazin ağırlıklı bir dergi görünümü aldı. Aktüel'de yaşananlar ise üzerinde durduğumuz konu açısından oldukça ilginç.

Dergi çalışanları bir dönem Olağanüstü Hal Bölgesi'nde yakılan köylerle ilgili haberler yaparlar. Bu amaçla Tunceli'nin Ovacık ilçesinde yapılan uygulamaları derginin olanaklarının elverdiği ölçüde kamuoyuna duyururlar. Bu yetmiyormuş gibi, Turkish Daily News gazetesi eski çalışanlarından İsmet İmset ile gazetenin sahibi İlnur Çevik arasındaki "kapışmaya" da yer verirler. Bu kapışmada İmset'in devlet tarafından harcanması ve Çevik'in bu sürece katkılarına değinilmiştir. Gazete yönetimine uyarılar gelir. Bu tip haberciliğe son vermeleri gerekmektedir. Kürtler'le ilgili konulara normal bir haber mantığı ile bakan muhabirler ise uslanmazlar. GAP ile ilgili birkaç haber daha yaparlar. Ancak Diyarbakır Ticaret Odası'nın GAP ile ilgili hazırladığı bir rapor bardağı taşıran son damla olur.

Aktüel yönetimi haberi yayınlamaz. Bu gelişmelerden sonra dergi yönetimi haberi yapan muhabirleri uyarır: "Fazla sert haberler yapmayın. Kürtler'le ilgili haberlere yer vermeyin"... Bunun üzerine çalışanlar habercilik tarzlarını değiştirmeyeceklerini ve magazin haberi yapmayacaklarını söylerler. Ve kaçınılmaz sonuç onları da bulur. Üç dergi çalışanı işten atılır, bir muhabir de olanları protesto etmek için istifa eder...

Milletvekiline ambargo

Ulusal Basın Ajansı (UBA) servise koyduğu bir haberinde, bir yakını faili meçhul cinayete kurban giden ve aşiretinin ağırlıklı bölümü korucu olan DYP Hakkari Milletvekili Mustafa Zeydan'dan aldığı demece yer verir. Zeydan demecinde, devletle olan ilişkilerini gözden geçireceğini belirtir. Bu haber telekslerden gazete ve TV bürolarına ulaşır ulaşmaz Genelkurmay'ın "Alo sansür" telefon hattı çalışır. Haber kullanılmayacaktır. Çünkü haberde açıkça "devlete tehdit" vardır... Bu haberi yalnızca kapatılan Özgür Ülke gazetesi iki gün sonra yayınlayabildi.

Türkiye'de gazetecilik yapmak zor iştir gerçekten... Bir yanda mesleki kaygılar, diğer yanda çalıştığın kurumun hassas olduğu konuları belirlemek, öbür taraftan da hergün gündeme konu yetiştirmek. Tüm bunları yaparken de bazı odakların bam teline basmamaya dikkat etmek.. Yalnızca gazetecilik değildir zor olan. Medyatik olan ne varsa şu ya da bu ölçülerde zorluklar içerir.

Güldürü ustası Levent Kırca da Genelkurmay'ın telefonlu uyarılarından nasibini almış.

Darbenin mizahı olmaz

Kırca'nın darbe yapan generallerle ilgili bir skeci montaj aşamasındayken Genelkurmay'dan gelen bir telefonla programdan çıkarılmış. Kırca, daha önce İnter Star Televizyonu'nda haftada bir yayınlanan "Olacak O Kadar" adlı güldürü programında gerçekleştirdiği darbe yapan generaller skeci ile yoğun ilgi görmüştü. Progamın atv'ye transfer edilmesinden sonra Kırca, aynı konuyu içeren bir skeç daha hazırladı.

Skeçde Kırca, darbe girişiminde bulunan birkaç generalin televizyon merkezlerine yaptıkları baskınları anlatıyordu. Ancak darbeler de eskisi gibi kolay değildi... Tam 12 televizyon kanalı vardı. Tümüne ayrı birlik ve komutan göndermek gerekiyordu. TV kanallarının reklam, rating kaygıları ile stüdyoların keşmekeşi darbe planlarını aksatmıştı.

Dolayısıyla darbe girişimi başarısız oluyordu. Programın fragmanlarında sözkonusu skecin spotları günlerce yayınlandı. Ancak yayın günü gelip çattığında, Kırca ve ekibi programın son rötuşları ile uğraşırken, Genelkurmay'dan gelen bir uyarı herşeyi altüst etti. Anlaşılan skeç, askeri çevrelerde pek komik bulunmamıştı. Genelkurmay dönem gereği bu tür bir programın yapılmasının Silahlı Kuvvetler'in manevi şahsiyetini zedeleyeceğini düşünüyordu. atv yönetimi de daha önce Çiğdem Anat Küren örneğinde olduğu gibi uyarıya harfiyen uydu ve skeç kaldırıldı. Programın jeneriğinden skeçle ilgili bölümlerin çıkarılmasına bile fırsat verilmemişti...

Özgür Ülke'nin 'bertaraf' edilmesinin hukuki öyküsü

Osman ERGİN

Milli Güvenlik Kurulu (MGK) geçen yıl Kasım ayı içindeki toplantısında "Özgür Ülke gazetesi"ni ülke açısından "bertaraf edilmesi" gerekli önemli bir tehdit olarak görmüş ve gazetenin tasfiye edilmesi için karar almıştı. Bu karar, başbakanlık tarafından gereğinin yapılması için 30.11.1994 tarihinde Adalet Bakanlığı'na bir genelgeyle iletilmiş ve aynı genelgede kararın yerine getirileceği hususu MGK Genel Sekreterliği'ne, Askeri Danışmanlığa, Dışişleri ve İçişleri bakanlıklarına bildirilmişti. Karar, aslında gazetenin çalışanlarının öldürülerek, binalarının bombalanarak bertaraf edilmesi eylemlerinden çok daha tehlikeli sonuçlar doğuracak bir "hukuki bertaraf" eylemini başlatma talimatıydı. Açıkça gazete hakkında etkili önlemlerin alınması emredilmişti.

Başka bir anlatımla, "varolan hukuk düzeninde" Özgür Ülke gazetesi açısından değişiklik yapılması isteniyordu. Yani, gazete hakkında yapılan suç duyuruları üzerine savcılarca açılan davalarda, belli bir yargılama usulü sonucu yargının vereceği kararları beklemek artık yeterli olmuyordu.

Çünkü, yargı önünde basın özgürlüğünün korunmasıyla ilgili uluslararası hukuk normlarının uygulanması tartışılıyordu. Bu tartışmaya Özgür Ülke gazetesiyle ilgili yargılama faaliyetinin "sıradan" ve "basit" bir faaliyet olmadığını farkeden ve üzerlerindeki "baskıdan" kurtulmaya çalışan bazı savcı ve hakimler, karar ve mütalaalarında "Kürt sorunu" konusunda haber verme–haber alma hakkının ve ifade özgürlüğünün MGK'nın çizdiği sınırların dışında yargı pratikleriyle katılmaya başlamışlardı. Örneğin, bir haberde "Kürdistan" sözcüğünü kullanmanın tek başına bölücülük suçunu oluşturamayacağı, "bölgede gelişen çatışmaları, göçleri, köy yakmaları, köy baskınlarını, bölgedeki faili meçhul cinayetlerle ilgili iddiaları, uluslararası insan hakları kuruluşlarının bölgedeki ihlallerle ilgili raporlarını" haber konusu yapmanın suç oluşturmayacağı; Özgür Ülke gazetesiyle ilgili, sonuçlanan davada kapatma kararı vermeme, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ifade özgürlüğünü düzenleyen maddelerinin yasa hükmünde sayılarak doğrudan uygulanması gerektiği ileri sürülüyordu.

Özgür Ülke gazetesinin fiilen dağıtımı yaptırılmayan Olağanüstü Hal Bölgesi dışında da "haber ve yorumlarının" okura ulaşmasının önlenmesi için 1982 yılından bugüne kadar hiçbir günlük gazeteye uygulanmayan sansür hükümleri uygulamaya sokuluyor ve gazeteye Devlet Güvenlik Mahkemesi (DGM) savcılığınca dağıtım şirketinde el konulmaya başlanıyor, el konulma kararlarının tümüne hakimler onay veriyordu.

Gazetenin sansürlenerek yayını sürdürmesi karşısında, bu kez "Özgür Ülke 9 ay önce kapatılan Özgür Gündem gazetesinin devamıdır" gerekçesiyle boş sayfalara toplatma kararları veriliyordu. İşte, Özgür Ülke'nin "hukuki bir şekilde" bertaraf edilmesinin kısa öyküsü.

Sınırdışı edilen Corinna Guttstadt'ın çocukları Mersin'de kaldı

Alman gazeteciye 'çırılçıplak spor'

Haber Merkezi– "Malesef Türkiye'de hem devlet hem de kamuoyunun büyük bölümü özellikle yabancı gazetecilerin hemen hemen hepsini 'casus', 'düşman' veya 'terörist' olarak görüyor. Bu önyargı artık bir ruh hastalığı, bir 'fobi' haline gelmektedir."

Alman gazeteci Corinna Guttstadt sınırdışı edilmesinin gerekçesini, Bonn'da yaptığı basın toplantısında böyle anlatıyor. Alman gazeteci "İzmir-Bremen kentlerinin kardeşliği" konusunda bir röportaj ve Hamburg'ta yapılacak olan "Liman Şehirlerinde Irkçılık ve Göç Kongresi"nde yapacağı konuşma için araştırma yapmak amacıyla İzmir'e giderken "Mersin'deki hesap İzmir'e uymuyor ve...." 8 Şubat çarşamba günü 08.02'de gözaltına alınıp sınırdışı ediliyor. Guttstadt, öyküyü şöyle anlatıyor:

"İzmir otobüs terminalinde polis grubu tarafından bekleniyordum.

Komiser İsmail'in nezareti altında Konak'taki 'Yabancılar Dairesi'ne getirildim... Üç defa çırılçıplak soyularak spor yaptırıldım, o vaziyette defalarca secde etmek zorunda bırakıldım..."

Bu fotoğraf parçalandı

İstenmeyen kişilerin listesi var

Guttstadt bir yılı aşkın bir süredir aralarında Frankfurter Rundshau, TAZ'ın da bulunduğu medyalarda "Türkiye üzerine" serbest gazeteci olarak çalışıyordu. Ağustos ayından beri ise, "Junge Welt" gazetesinde kadrolu muhabir olan Guttstadt, Canan-Tavga (3) ve Tayfun (7) isimli iki çocuğuyla Mersin'e yerleşmişti. Bu süre içinde basın kartıyla gazetecilik yapması, Kürt bölgelerindeki mesleki çalışmaları gerekçe gösterilerek reddedilmişti.

Guttstadt, Mersin'de sürekli rahatsız edildiğini, defalarca özel olarak arandığını, evde olmadığı sırada çocuklarına bakan kız arkadaşına polislerin uyarıda bulunduğunu belirtiyor. Ankara, İzmir, İstanbul ve Mersin'de adım adım izlenen Alman gazeteci sınırdışı edilmesinin mantığını da şöyle anlatıyor:

"Sınırdışı edilmemin, tüm (eleştirel) yabancı gazetecilerin yurtdışına çıkarılmasını veya tehditlerle gönüllü olarak gitmelerini amaçlayan bir politikanın parçaları olduğunu düşünüyorum. Birkaç ay önce, NZZ ve Tagesanzeiger gazetelerinin İsviçreli muhabirleri, Amalia ve Werner van Gent Antalya'da 24 saat polis tarafından gözaltında tutulup tehdit edilmişlerdi.

Anlaşıldığı kadarıyla, Türkçe bilen yabancıların isimlerinin yer aldığı 'istenmeyen kişilerle' ilgili bir liste mevcut. Kısa bir süre önce, Lilly Zeidler–İnan, Medico'nun bir çalışanı olan Martin Glassenapp'a Diyarbakır'da tercümanlık yaparken, üzerinde BBC muhabiri Pamela O'Toole, tercüman Helmut Oberdieck, PDS/Sol listeden milletvekili Ulla Jelpke'nin de isimlerinin bulunduğu 'istenmeyen kişilerin listesi'ne bakılarak sınırdışı edilmişti."

Guttstadt, şu anda Hamburg'ta... Çocukları Mersin'de... Alman gazeteci "Tüm yasal haklarımı kullanarak döneceğim" diyor...

Devletin yeni taktiği : Sınırdışı

Yabancı gazetecilerin son aylarda, tehdit, takip ve sınırdışı edilmeleri bilinçli bir politikanın ürünü. Türkiye'nin son aylarda uluslararası platformlarda "Kürt sorunu ve insan hakları ihlalleri" temelinde eleştiriler alması ile "sınırdışı"lar arasında doğrudan bir ilişki var.

Uluslararası Af Örgütü, ABD Dışişleri Bakanlığı ve Helsinki Watch'un son raporlarının hükümet ve devlet nezdinde yarattığı rahatsızlık ortada.

Bu raporların kaynaklarının bir kısmının muhalif medyalar, yerli ve yabancı objektif gazeteciler, insan hakları örgütleri olduğu biliniyor. İşte tam da bu nedenle devlet, uzun zamandır haber alma kaynaklarını en aza indirgeme politikası yürütüyor.

Cennetten kovulanlar

Kısa dönemde örneklerin yoğunlaşması ise, Newroz öncesi Kürtlerle ilgili gelişmelerin öğrenilmesinin engellenmesine yönelik. Özgür Ülke gazetesinin kapatılması ile bölgeden haber alma olanaklarının iyice ortadan kalkması, var olan bilgilerin ise, "resmi ve devlet–lü medyalar" yoluyla çarpıtılarak verilmesi, devlet ve hükümet için bir "medya cenneti" yaratıyor. Muhalif medyalar, yerli–yabancı meslekten gazeteciler ise, yetkililer nezdinde "medya cenneti"nden kovulması gerekenler.

Yarını bugünden tüketmek ya da yarını bugünden kurmak

Sıtkı COŞKUN

Bütün dünyada, özellikle yoksul güney ülkelerinde borçlar hızla artıyor. 1980'lerin başında 658 milyar dolar olan borçları bugün iki mislinden çok artmış durumda.

Soğuk savaş biteli neredeyse beş yıl oluyor. Ama askeri harcamalarda olanaklı ve gerekli olduğu oranda bir indirim gerçekleşmiyor. Büyük borçlanmalarla edinilen kaynaklar, tanka, topa, ölüme yatırılmaya devam ediyor.

Eğitime, sağlığa, konuta, kadınlara, çocuklara, özürlülere, emeklilere ve emekçilere ucu gösterilmeyen kaynaklar, teşvik, kredi, destek, vergi indirimi, sübvansiyon veya uygun yollarla çokuluslu tekellere, her boydan ve soydan kapitalistlere aktarılıyor.

Kapitalist sistemin açmazları arttıkça, tükettiği kaynaklar da çoğalıyor.

Çevreci hareketin son yıllarda tüm insanlığa taşıdığı dünya güzeli kızılderili atasözü; "Dünya bize atalarımızdan miras kalmadı, biz onu çocuklarımızdan ödünç aldık" diyordu.

Bugün dünyamızın en süfli ve en gereksiz sosyal varlığı olan kapitalist sınıf ise, kendi çocuklarına bırakacağı mirası için, tüm dünyanın çocuklarından, büyüklerinden ve dünyadan alarak, gaspederek geleceği tüketiyor.

Onlar bugünkü düzenlerini yaşatmak için geleceği bugünden tüketiyorlar. Dünyayı ve geleceği bir düşeşe, dünya borsalarında hergün bir kere daha kumara basıyor ve kazanıyorlar.

Ya da şöyle diyebiliriz; bu kahr ismine kahrolasıcalar hovardaca *yarını bugünden tüketiyorlar.*

> Çünkü gelecek icat edilemez. Gelecek, kapitalizme karşı şimdiden, yaşamın her alanında somut, aktif mücadele ve pozitif alternatifler ortaya konarak kazanılabilir, kurulabilir.

O zaman bir başka Amerika halkının, ama Latin Amerika halkının yıllardır hançerelerimizden eksilmeyen kavga türküsünün sözlerini, yarını bugünden tüketenlere karşı imdada çağırabiliriz; *"yarını bugünden kuracaksın!"*

Yüzlerce yıldır, insanlığın en güzel ve en kalıcı gelecek projesi olan komünizmin savunucuları için, bugün bunlardan daha önemli bir söz yok gibi geliyor bana.

Komünist ütopyayı başkaları işçi–emekçi insanlık için gerçekleştirmeyecekse ve bu ütopya Marks'la birlikte bilimsel bir ütopyaya dönüştüyse ve de tarih yanı geçmiş, yani gelecek, sınıf mücadelelerinin eseri oldu ve olacaksa, insanlığın en güzel şafağı olan komünist gelecek de, eşit, özgür yarın da, ancak ve ancak bugünden başlayarak kurulabilir.

Onlar geleceği bugünden tüketiyorsa, bugün tüketilen geleceği kurtarmak da, kurmak da bugünden başlayan bir iştir.

Çünkü gelecek icat edilemez. Gelecek, kapitalizme karşı şimdiden, yaşamın her alanında somut, aktif mücadele ve pozitif alternatifler ortaya konarak kazanılabilir, kurulabilir.

Bugünden temelleri atılmayan gelecek projesi boşluğa savrulmaya mahkumdur.

Sosyal zamanın bugünkü kadar hızlandığı, yarının büyük bir hızla bugün olduğu bir çağda, gelecek projesi ve mücadelesi olmayanın bugünü ve bugün söylenecek sözü, yapacak ve yapılmış eleştiri, pozitif öneri ve işi olmayanın, yarını ve gelecek projesi olamaz.

Hiçbir şey gibi sosyalizm de ertelenemez.

Oğlumun çok sevdiği keyifli pop kartlarda yazıldığı gibi; "üşenme, erteleme, vazgeçme!"

Şili şarkısının mısrasını dörtlüğüyle birlikte yazıyor;

–"Geçmişe ağlamak fayda vermez
Gelecek mutlak sosyalizm
Yarını bugünden kuracaksın
O senin tarihin olacak"– ve haddimi aşıp ekliyorum, bugünden kuracağımız, geleceğimiz olacak.

İnsan Hakları Yüksek Kurulu'nda ilk fire

Figen SOLMAZ

Ankara– İnsan haklarından sorumlu Devlet Bakanlığı bünyesinde 1994 yılında kurulan İnsan Hakları Yüksek Danışma Kurulu ilk firesini verdi. Kurul üyesi Avukat Nevzat Helvacı, işkencenin önlenmesine ilişkin raporun açıklanmasının "engellendiği" gerekçesiyle görevinden istifa etti.

Helvacı, istifasını SÖZ'e değerlendirirken, raporun İnsan Hakları Yüksek Kurulu'nun "acil", yani öncelikli raporu olduğunu söyledi. Raporda kişi güvenliği, kötü muamele ve onur kırıcı davranışlardan korunmaya ilişkin önlemlerin yeraldığını söyleyen Nevzat Helvacı, "Raporun kamuoyuna açıklanması konusunda ilke kararı alınmıştı. Bu açıklama 'birileri' tarafından engellendi" dedi.

Helvacı, istifa nedenlerinden birinin de Başbakan Çiller'in İnsan Hakları Yüksek Kurulu'ndan istediği "Karakollarda işkencenin önlenmesi"ne ilişkin raporun gereklerinin yerine getirilmemesi olduğunu belirtti.

Bakan'dan Helvacı'ya sert çıkış

İnsan haklarından sorumlu Devlet Bakanı Azimet Köylüoğlu, Helvacı'nın, Başbakan'a sunulan raporun kamuoyuna açıklanmasının "engellendiği" yolundaki iddiasını reddetti.

Helvacı'nın istifasıyla ilgili telefonla aradığımız Köylüoğlu rapor konusunda, "Engellenen birşey yok. Raporun açıklanmasına ilişkin ilke kararı da yok. Onlar sadece bir danışma kuruludur ve görevleri de Başbakan'a rapor hazırlamaktır. Bu konuda konuşmak istemiyorum" dedi.

SÖZ'ün görüşlerine başvurduğu, Kurul üyesi Prof. Dr. İlhan Tekeli, Azimet Köylüoğlu'nun aksine, Kurul'un kararlarının açıklanması konusunda ilke kararı olduğunu söyledi ve "Nevzat Bey haklıdır" şeklinde konuştu.

İnsan Hakları Yüksek Danışma Kurulu üyesi Prof. Dr. Yakup Kepenek ise, "engellemenin" yanlışlığına değinerek, "gerçeklerin açıklanması demokrasinin abecesidir" dedi.

Yüksek Kurul üyeleri Helvacı'ya destek olup olmayacakları konusunda şimdilik açıklama yapmaktan kaçındılar.

Helvacı'nın istifasına neden olan ve üç bölümden oluşan raporda, Türkiye'nin imza koyduğu uluslararası anlaşmaların insan hakları ile ilgili bölümlerinin Türkiye'yi bağlayan kısımlarına dikkat çekilerek, Türkiye'de sistematik işkence yapıldığı yargısına varılıyor. Sonuç bölümünde ise, "işkenceye karşı alınacak önlemler arasında; kısa süreli yargılama, sorgu süresinin kısaltılması, işkence suçlarında zaman aşımının kaldırılması ve bağımsız bazı yetkili kurullara denetleme yetkisinin verilmesi sayılıyor.

Birinci Dünya Savaşı öncesinde 250 bin Süryani vardı. Şimdi sayıları 10 binin altında

Süryaniler: Anadolu'nun kaybolan rengi

Osman KÖKER

"Azınlık olmak her yerde zor galiba" diye başlıyor konuşmasına Yakup Bilge, "her yerde merkezileşmiş devletler, renkleri tek renge dönüştürmek için politikalar üretiyor. Süryaniler de bu politikaların sonucunda renklerini kaybetme noktasına geldiler."

İnsan Hakları Derneği İstanbul Şubesi bünyesinde oluşturulan Azınlık Hakları İzleme Komisyonu'nun dernek binasında düzenlediği aylık sohbet toplantılarının Şubat ayı konuğu, gazeteci yazar Yakup Bilge'ydi. Süryaniler'in, dillerini unutmaya başladıklarını, yeni kuşağın Süryanice'yi öğrenemediğini hatırlatan Yakup, rengin kaybolmasına en çarpıcı örnek olarak, tutucu bir kurum olduğu tartışılmaz olan Süryani kilisesinin bile ayin kitabını Türkçe'ye çevirmesini aktarıyor.

Süryani kavramı Hıristiyanlıkla birlikte ortaya çıkıyor. Yukarı Mezopotamya'da yaşayan farklı halklar, Aramiler, Babiller, Asurlar, Keldaniler Hıristiyanlıkla birlikte kaynaşma sürecine girerek Süryaniler'i oluşturuyor.

Sami dil ailesinden, Arapça ve İbranice'ye yakın bir dil olan Süryanice, eski Mezopotamya kültürünü de günümüze taşıyor. Süryaniler'in geçmişte hem Arapça, hem Yunanca bilmesi, bu iki önemli kültür arasında çeviri yoluyla bir ilişki kurulmasını da sağlamış. Kürtler'le yakınlık ise, sadece aynı coğrafyada bulunmalarından geliyor. "Süryaniler'in çoğu Kürtçe bilirdi" diyor Yakup, "Annelerimiz Kürt masallarını Kürtçe anlatırlardı."

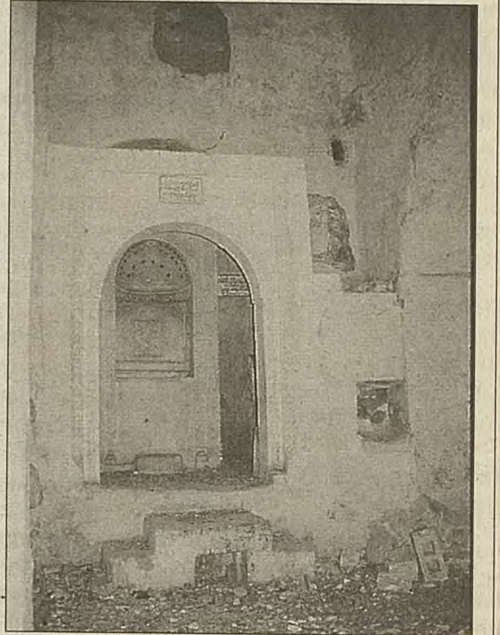
Birinci Dünya Savaşı başında Anadolu'da 250 bin Süryani yaşıyor. Bölge halklarının birbirine düşürüldüğü savaş sırasında, Süryaniler de kuzeyden güneye doğru kaçarak, Mardin bölgesine ve sınırların ötesine, Suriye, Irak ve İran'a çekiliyorlar. Hatta Hindistan'a bile gidenler oluyor.

Ermeniler ve Rumlar gibi Müslüman olmayan topluluklara azınlık statüsü veren Lozan Antlaşması, Süryaniler'i atlıyor. Başlangıçta, Süryani Patriği'nin de Lozan görüşmelerine katıldığını hatırlatan Yakup, patriğin Mustafa Kemal'in ricası üzerine görüşmelerden çekildiğine dair bir inanışın olduğunu aktarıyor. Süryaniler ne "azınlık"tan, ne de "çoğunluk"tan sayıldığı için okulları-nı; dillerini, kültürlerini geliştirecek kurumları bulunmuyor.

Şimdi çoğu Mardin–Midyat'ta olmak üzere, bölgede 2 bin 500 Süryani'nin kaldığı sanılıyor. İstanbul için de 6-7 bin rakamı veriliyor. Topu topu 9–10 bin kadar Süryani kalmış. İsveç'ten Hindistan'a, Kanada'dan Suriye'ye kadar yayılan Süryaniler arasındaki bağlar ise, çok güçlü değil. Türkiye'deki Süryaniler, bu rengin kaybolmasını nasıl engelleyecekler? Yakup, bu konuda ümitsiz bir tablo çiziyor ve bütün ülkede demokrasinin yerleşmesinden başka yolun olmadığını belirtiyor.

Bote adında bir köy vardı...

Yakup Bilge, köy papazı Esmer Bilge'nin albümünden aldığı (en üstteki) fotoğrafı 'Süryaniler'in Kökeni ve Türkiyeli Süryaniler' adlı kitabının son sayfasında kullanmış. Altında, "1976 yılında Bote (Bardakçı) köyünde çekilen bir fotoğraf. Fotoğrafta görülenlerin biri dışında hepsi yaşamlarını Türkiye dışında sürdürüyorlar. Çoğu, ilk kez görecek bu fotoğrafı ve çocukluklarını anımsayacaklar" yazılı. Fotoğrafı dergide kullanmak için aradığımızda, kendimizden emin şekilde, "Fotoğraftakilerden Türkiye'de kalan bir sensin, değil mi?" diye soruyoruz. "Hayır, ben yokum orada. Zaten o son kişi de kitap yayımlandıktan sonra Türkiye'yi terketti" şeklinde yanıtlıyor.

Mardin'in Midyat ilçesine bağlı olan Bote'nin Süryani köyü olarak kurulduğu ve kesin bir tarih veremese de, çok eskilere dayandığını söylüyor, kendisi de aynı köyde doğmuş olan Yakup. 100 yıl kadar önce köye Kürtler yerleşmiş. Uzun süre sorun çıkmadan yaşayan bu iki topluluğun arası '70'li yıllarda farklı partilere oy vermeleri nedeniyle açılmaya başlamış. '80'li yılların başında ise neleri varsa satarak gitmiş Süryaniler.

Alttaki iki fotoğrafı çeken gazeteci Neşe Ozan, aynı köye geçen bahar gitmiş. Bote'nin adı artık Bardakçı ve bir korucu köyü. Köylüler koruculuğu kabul etmelerini, PKK'nin baskılarıyla izah ediyorlar.

Anlatımları şöyle: "PKK çocuklarımızı asker olarak istedi. Biz vermeyince köye baskın yaptılar ve adam kaçırdılar. Biz de ailelerimizi korumak için devletin verdiği silahları kabul ettik."

Bazı aileler tam bir bölünme yaşamış. Babalar koruculuk yaparken, oğullar PKK saflarında savaşıyorlar. Köylüler koruculuğu çok gönüllü olarak kabul ettiklerini belirtmemelerine karşın, ellerinde silahlarla poz vermekten kaçınmıyorlar.

Köyün manzarası 10 yılda çok değişmiş olmalı. Köyün her tarafından görülen iki yapı var: Yeni inşa edilen su deposu ve yıkılmakta olan bir kaleyi andıran kilise. Koruculuğu kabul etmeleri üzerine 1993'te köye su deposu ve sağlık ocağı yapılmış. Kilisenin tepesinde dalgalanan Türk bayrağı, fetih ruhunu dışa vuruyor. Kilisenin içi ise artık kırık dökük; hayvan pisliği ve molozla dolu.

'Bombaciyan' yakalandı

▶ **SÜRYANİ VE TÜRKÇE BİLMİYOR**

İstanbul'da 1994'ten beri meydana gelen bütün bombalama olaylarına katıldığını itiraf eden PKK'lı Menice Altun'un Süryani olduğu ve Türkçe bilmediği ortaya çıktı. ARGEK Metropol Timi sorumlusu bu teröristin İstanbul'daki birçok kişinin öldürülmesini de planladığı açıklandı

Hepsi gavur, hepsi Ermeni! - Zaman gazetesi 10 Şubat tarihli sayısında Bombaciyan'ı yakalamış. PKK sanığı Menice Altun'u önce Süryani ilan ediyor. Onu da yetersiz görünce, Ermeniler'in soyadlarındaki ...yan ekini kullanarak Ermeni yapıyor. Taraf dergisi de, Ekim 1993 sayısının kapağında İshak Alaton'u "ASALA'nın has adamı" ilan etmiş. İshak Alaton, bir Yahudi işadamı; ASALA ise Türk diplomatlarına saldırılarla ünlenen Ermeni örgütü. Ne farkeder hepsi "gavur" değil mi?

O artık sadece 'Almancı' değil

▼ Almanya'daki Türkiyeli kitlenin konumunun değişmesi ve bunun büyük oranda bilince yansımasının ardından, Türkiye yönetimleri de politikalarını değiştirdi. Almanya'daki Türkiyeliler'e artık sadece 'Almancı', 'para makineleri' olarak bakılmıyor. Türkiyeliler'e 'Alman vatandaşı olmaları' öğütlenerek bir Türk lobisi oluşturmak isteniyor.

Engin ERKİNER

FRANKFURT– Almanya, Türkiye için dünyadaki en önemli ülkelerden biridir. Bu önem yalnızca bu ülkede yaşayan iki milyon civarındaki Türkiyeli'den kaynaklanmıyor. Türkiye'nin ithalat ve ihracatının önemli bir bölümü bu ülkeyledir. Almanya, Avrupa'nın en güçlü ülkesidir ve çeşitli Avrupa Topluluğu kuruluşlarında alınan kararlarda önemli etki sahibidir. Aynı zamanda, ABD ile birlikte, Türkiye'nin en fazla silah ithal ettiği ülkedir Almanya.

Para makinesi

Türkiye yönetimlerinin Almanya'daki Türkiyeliler'e yaklaşımı bu başlıkla özetlenebilir: Ülkeye olabildiğince çok para gönderin, yeter! Bu insanlar Almanya'ya çalışmak için gitmişlerdi ve bir an önce olabildiğince fazla para biriktirip dönmek niyetindeydiler.

Bu bakımdan Ankara ile Almanya'daki işçilerin amaçları arasında uyum olduğu söylenebilir. Sadece köylerindeki ailelerine bile para gönderseler, ülkeye önemli miktarda döviz giriyordu.

TC devletinin Almanya'daki örgütlenmesi de bu çerçevede şekillenmişti. Konsoloslukları ve büyükelçilik, işçilerin bu ülkedeki hiçbir sorunuyla ilgilenmez; sadece bürokratik işlemleri yapar, karşılığında da yüksek harçlar alırdı. Konsolosları ya da büyükelçiyi Türkiyeliler'i ilgilendiren herhangi bir etkinlikte görmek olanaksızdı. Türkiye'den bir bakan veya yüksek bir başka bürokrat geldiğinde küçük toplantılar yapılır, işçiler arasında "yıkıcı faaliyet" gösterenler izlenirdi. Almanya'da sayıları gittikçe artan Türkiyeli sanatçılarla konsoloslukların hiçbir bağı olmadığı gibi, genellikle de onlara düşman gibi bakarlardı.

Bu dönemde konsoloslukları, "yıkıcı faaliyet" gösterenlerin pasaportlarına elkoyan, özellikle MHP'liler ve onların bu ülkedeki çeşitli yan kuruluşlarıyla yakın ilişki içinde bulunan, Alman kamuoyunda etkileri olmadığı gibi, oldukça da kötü bir imaja sahip olan kuruluşlardı. Özellikle 12 Eylül 1980 darbesinden sonraki yıllarda konsolosluklar neredeyse Almanya'daki Türkiyeliler arasında bile büyük oranda tecrit olmuş durumdaydılar. Az çok etkinliği olan hiçbir Türkiyeli kuruluşla bağları olmadığı gibi, bunlarla açıkça düşmanca ilişkiler içindeydiler.

Bu politika 1990'lı yılların başında değişmeye başladı.

Neden değişim?

Son 30 yılda Almanya'daki Türkiyeli kitle çok değişti. Geldiklerinde hemen hepsi işçiydiler, sonra önemli bir ayrışma yaşandı. Bugün yaklaşık 35 bin Türkiyeli işveren var ve bunların işyerlerinde 100 binin üzerinde işçi çalışıyor. Türkiyeli işverenler, özellikle tekstil alanında birlikler kuracak kadar gelişmişlerdir. Yalnız onlar mı? Gerek ülkeden yeni gelenler ve gerekse de eskiden beri Almanya'da bulunanların çocuklarının okumasıyla çok sayıda Türkiyeli avukat, doktor, öğretim üyesi, mühendis vardır artık bu ülkede.

Dönmek mi, kalmak mı?

1980'li yılların başlarında bir çeşit "bilinç çarpılması"ndan söz edilirdi. Türkiyeli kitle bir yandan bu ülkede yerleşmeye yönelirken, diğer yandan da "yakında dönerim" düşüncesine sahipti. O dönem yapılan araştırmalar, Türkiyeli kitlenin yarıdan çoğunun bu düşüncede olduğunu göstermektedir.

Son on yılda geleceğe yönelik düşüncelerde belirgin bir değişim olmuştur. Türkiyeliler'in birinci kuşağı emekli olmakta ya da doğal olarak ömrünü tamamlamaktadır. Üçüncü kuşak bir süreden beri çalışma yaşamındadır. İki yıl önce yapılan bir araştırmada bu kez bambaşka sonuçlar alınmıştır: Türkiyeliler'in yaklaşık yüzde 70'i dönmeyeceğini, gelecekte de bu ülkede yaşayacağını açıkça söylemektedir (Geride kalan yüzde 30'un ne oranda dönmek düşüncesine uygun bir yaşam pratiği içinde olduğu da sorgulanmaya değer).

Eskiden para biriktirerek veya kredi çekerek Türkiye'den ev alanlar artık bulundukları ülkede gayrımenkul edinmeye yönelmişlerdir.

Türkiyeliler'in Almanya'ya ilk geldikleri 30 yıl öncesinin aksine yerleşik, gelecekte de bu ülkede kalacak olan ve kendi içinde büyük oranda ayrışmış bir kitle vardır. Bu ayrışma özellikle bağlantı kurulacak kesimler konusunda yeni olanaklar yaratmaktadır.

Almanya'daki sığınmacıların büyük bölümünü Türkiyeliler oluşturuyor.

Konsoloslar sergi açılışlarında

Almanya'daki Türkiyeli kitlenin konumunun değişmesi ve bunun büyük oranda bilince yansımasının ardından, oldukça gecikerek, TC yönetimlerinin politikasındaki değişim gelmiştir. Konsolosluklar ve büyükelçilik düzeyinde yapılan kadro değişiminden sonra, TC yönetimlerinin Almanya'daki faaliyetleri ve örgütlenmesi farklı bir görünüm sergilemeye başlamıştır. Artık konsolosları Türkiyeli sanatçıların sergileriyle ilgili açılışlarda ve çeşitli toplantılarda görmek mümkündür. Hatta konsolosluklar ve elçilik bizzat sergiler, sanatla ilgili toplantılar vb. düzenlemektedir.

Yaklaşık üç yıldan beri süren bu faaliyet sonucu, eskiden neredeyse tümüyle sosyalistlerin etkisinde olan Türkiyeli aydın ve sanatçıların önemli bir bölümü saf değiştirmiştir. Bu saf değiştirmeyi mutlaka sahip olunan düşüncelerin görünürdeki değişimi olarak da anlamamak gerekir. Çeşitli kişiler düşünce olarak yine sosyalisttir, ama Türkiye sosyalistleri bu alanda oldukça yeteneksiz (ve hatta ilgisiz) olduklarından, "öteki taraf"ın düzenlediği çeşitli faaliyetlere katılmaktadırlar.

TC yönetimleri, Almanya kamuoyunda etkin olmanın, şimdiye kadar yapıldığı gibi dinci ve MHP'li çeşitli kuruluşlarla gerçekleşemeyeceğini anlamışlardır. Aydınlar ve sanatçılar, arada pürüzler olsa bile anlaşma sağlanabilecek "ilerici dernekler", Almanya'da statü sahibi olan kişiler (Türkiyeli doktor, öğretim üyesi vb. ve bunların kuruluşları) ile dönmüş ve her alanda işbirliği yapmaya hazır eski solcular; özellikle bağlantı kurulmaya çalışılan yeni kesimler bunlardır. Artık başta konsolosluklar olmak üzere, TC devletinin Almanya'daki örgütlenmesine en yakın olanlar, Alman kamuoyuyla hiçbir bağı olmayan MHP yan kuruluşları değildir. Bunların yoğun bağlantıları halen sürmektedir, ancak yeni ve yoğun ilişkiler içinde önemleri azalmıştır. Her yerde "Atatürkçü Düşünce Dernekleri" kuruluyor. Çeşitli kentlerde "Türk Toplumu" adı altında örgütlenmeler yapılıyor. Konsoloslar ve büyükelçi, bu kuruluşların genel kurullarının ve önemli toplantılarının değişmez kişileri durumuna geldiler.

'Alman vatandaşı olun'

Türkiye Cumhuriyeti yönetimleri Almanya'daki Türkiyeliler'i para kaynağı olarak görmekten vazgeçmediler, onların kalıcılıklarını dikkate alarak yalnızca bu özellikleriyle görmekten vazgeçtiler. "Mutlaka Alman vatandaşı olun! Türkiye'deki hiçbir hakkınız kaybolmayacaktır" sözlerini bakanlar, başbakan ve hatta cumhurbaşkanı bile söylüyor. Vatandaş olun ki oy hakkınız olsun, o zaman Almanya'da etkin bir Türk lobisi kurabiliriz!

1989'da Berlin Duvarı'nın ve ardından da Demokratik Almanya'nın yıkılmasının şokunu Batı Almanya'daki Alman, Türkiyeli ve çeşitli uluslardan sosyalistler doğrudan yaşadılar. Dağılma, politik mücadeleyi bırakma, saf değiştirme sık rastlanan olgular oldu. Sosyalistler için özellikle olumsuz bir dönemde TC'nin atağa kalkması, Almanya'da eskiden sosyalist solun neredeyse tekelinde olan ilişkilerin büyük oranda kaybedilmesini getirdi.

Sosyalistler ne yapıyor?

Türkiye sosyalist solu Almanya'daki çalışma anlayışında büyük oranda değişiklik yapmadı. Neredeyse tüm derneklerde ve toplantılarda göçmenlik ve göçmenliğin sorunları tartışılıyor, çeşitli çabaları sergileniyor, ama bunlar şimdilik çok yetersiz kalıyor.

Türkiye devrimci hareketinin, ülkede ve ülke dışında son yıllardaki büyük gerilemesi hakkında çok şey söylendi. Bir nokta eksik kaldı ya da yeterince üzerinde durulmadı: Türkiye burjuvazisinde çeşitli alanlarda görülen değişimin yeterince dikkate alınmaması, Türkiye sosyalistlerinin kendi özelliklerinin kapsamında gelişim ve değişimde oldukça geri kalmaları... Bu açıdan Almanya'da karşılaşılan sorunlarla Türkiye'deki sorunlar arasında, ülke farkı dışında büyük fark bulunmadığı söylenebilir.

Almanya'daki Türkiyeli sosyalistler, bu alandaki çalışma konusunda önemli birikime sahiptir. Ne kadar yetersiz olursa olsun, hala önemli bir çevreleri ve ilişkileri vardır. Yalnız güçler çok dağınıktır, birçok kişi yorgun ve küskündür ve aktif olanların bir bölümü de içinde bulunulan objektif koşullara hiç de karşılık düşmeyen bir anlayış içindedir. Birliktelik çabaları var, ancak halen zayıftır. Öte yandan, Türk bayraklı ve bozkurt ceketli neredeyse çocuk yaşlardaki gençler herkesin gözleri önünde meydanları doldurmakta, açık bir Kürt–Türk çatışması kışkırtılmakta ve TC yönetimlerine neredeyse doğrudan bağlı dernek ve kuruluşlar hemen her yerde örgütlenmektedir. Bunlara karşı Alman sosyalistleriyle yakın işbirliği içinde çalışacak Türkiyeli sosyalistlerden başka hiçbir alternatif de bulunmamaktadır.

İnsan hakları kuruluşlarına göre, devlet en büyük insan hakları ihlalcisi

Avrupa Cezayir'e el atıyor

İnsan hakları ihlallerinin çoğunun altına imza atan Cezayir hükümeti dışarıdan yapılan çağrılara da kulaklarını tıkıyor. The Economist dergisinin kapağında yeralan 'Cezayir'e yardım etmenin zamanı geldi' ifadesi, Avrupa'nın yakın gelecekte bu ülkenin tavrını değiştirmek için baskılarını artıracağını gösteriyor.

Dış Haberler Servisi– Cezayir'de uzun zamandır süren karışıklıklar Avrupa sermayesinin Cezayir'i kurtarmaya karar vermesine neden oldu. Avrupa'daki sermaye sahiplerinin eğilimlerini yansıtan The Economist dergisinin 18 Şubat tarihli sayısının kapağında, 'Cezayir'e yardım etmenin zamanı geldi' sözleri yer aldı. Aynı adı taşıyan başyazıda da islamcı ve laik politikacılar tarafından ortaklaşa hazırlandığı vurgulanan bir çağrının "kendi içinde bölünmüş hükümet" tarafından reddedildiği belirtildi. Bunun hemen ardından, 30–40 bine ulaşan can kaybı ve Avrupa'yı etkilemeye başlayan gelişmelerin dışarıdan müdahaleye izin veren bir durum yarattığı öne sürüldü.

Üç uzun yıldır süren çatışmaların sona ermesinin mümkün görülmediği belirtilirken, her iki tarafın da kendi bölgesinde denetim sağlayamadığı ifade edildi. Cezayir'de daha kanlı olayların yaşanmaya başlamasının İslami Selamet Cephesi'nin (FIS) "şiddet yanlısı gruplar" üzerindeki denetiminin zayıflamasına neden olduğuna dikkat çekilirken, iktidardaki Ulusal Kurtuluş Cephesi (FLN) ile yakınlaşan FIS'ın "fedakarlıkta bulunabileceği" vurgulandı.

Ekonomik baskı gündemde

Yazıda, ülke içindeki muhalefetin "gerekli mesajı" vermesinin ardından dış baskının bu mesajı daha etkili kılmasının mümkün olup olmadığı sorusu soruluyor. Bunu sağlamakta özellikle ekonomik baskıların uygulanması yoluna gidilmesi öneriliyor ve Fransa'nın el altından, çoğu Fransız ordusunun eski üyesi olan Cezayirli generallere yürüttüğü ilişki eleştiriliyor.

The Economist, 26 milyar dolarlık dış borcu olan Cezayir'in yeni borç talebi değerlendirilirken, siyasi yaklaşımda bulunulmasını istiyor. Dergi, markslstlere taş çıkarır bir biçimde ekonomik ve siyasi olguların birbirinden farklı değerlendirilemeyeceğini ve politik yaklaşımda bulunmanın çelişki yaratmayacağını savunuyor. Dergi, savaş yaşayan bir ülkenin ekonomik olarak güvenilir olmadığını da belirtiyor.

Özellikle Fransa'nın tavrına yer verilen yazıda, başkanlık seçimleri öncesi dönemde bu ülkenin Cezayir'e karşı sert tavır almakta zorlandığı öne sürüldü.

Terör iki taraflı

Ülke içinde ve dışında faaliyet gösteren insan hakları örgütleri, Cezayir'deki insan hakları ihlallerinin hem devlet güçleri, hem de radikal islamcılar tarafından gerçekleştirildiğini belirtiyorlar.

Hükümetle bağlantılı Ulusal İnsan Hakları Gözlem Kuruluşu'nun başkanı Rızak Bara, devlet güçlerinin, çoğu keyfi gözaltı biçiminde olmak üzere, insan haklarını ihlal ettikleri 373 olayı belgelediklerini belirtti. Ellerinde radikal islamcılar tarafından öldürülen bin 215 kişiyle ilgili dosyaların da bulunduğunu söyleyen Bara, hükümete yakınlığını gösterir biçimde, ocak ayında sekiz muhalefet partisinin katılımıyla Roma'da düzenlenen görüşmeleri eleştirdi. Cezayir hükümeti görüşmeler yoluyla barışın sağlanması ve kalıcı seçimlere gidilmesi konularının ele alındığı görüşmelerde yapılan çağrıları ve Fransa Cumhurbaşkanı François Mitterrand'ın 3 Şubat'ta yaptığı Cezayir hükümeti ile muhalif güçler arasındaki görüşmelere ev sahipliği yapma önerisini şiddetle reddetmişti.

Başkanlık seçimine destek

Bara, hükümetin Temmuz ayında yapması beklenen başkanlık seçimlerinin desteklenmesi ve hükümetle görüşülmesi için de çağrıda bulundu. Ulusal İnsan Hakları Gözlem Kuruluşu'nun başkanı Stockholm'de yaptığı konuşmada, binlerce politik kaynaklı cinayete rağmen, ülkede okulların açık olduğunu ve hayatın sürdüğünü de ifade etti. Bara, çoğunlukla cinayetleri işleyenlerin belirlenmesinde güçlük çekildiğini de öne sürdü.

Merkezi Paris'te bulunan İnsan Hakları Birlikleri Federasyonu'ndan Patrick Baudoin, Bara'nın "resmi açıklaması"nın tersi bir değerlendirmede bulunuyor. Baudoin, saldırıların kimler tarafından gerçekleştirildiğinin pek çok olayda belli olduğunu vurguluyor. Olayların sadece küçük bir bölümüyle ilgili belirsizlik bulunduğunu söyleyen Baudoin, "Federasyondaki bizler olayların çoğunda birilerinin faili bildiğini düşünmeye başladık" diyor.

Cezayir hükümetinin koruması altındaki silahlı kuvvetler, polis ve yarı askeri güçlerin gerçekleştirdiği saldırıların farklı biçimleri ve sayısının büyüklüğünün kendilerini şaşkınlığa uğrattığını belirten Baudoin, radikal islamcıların kınanması gereken saldırılarının bunun yanında çok sınırlı kaldığını da ifade ediyor.

Roma görüşmelerine katılan Cezayir İnsan Haklarını Koruma Birliği ve başkanı öldürülen Cezayir İnsan Hakları Birliği ile yakın ilişki içinde çalışan federasyonun sürekli yinelediği insan hakları ihlallerini inceleyecek uluslararası bir komisyon kurma önerisi, kendilerine çalışmaları için gerekli güvencelerin verilmemesi sonucu sürüncemede kalıyor.

Hükümet çözüm için çaba harcamıyor

Cezayir hükümeti sorunun barışçıl yöntemlerle çözülmesine pek niyetli görünmüyor. FIS liderleri Abbasi Medeni ve Ali Belhaç cezaevine geri gönderildiler. İki liderin cezaevinden çıkarılarak beş ay boyunca ev hapsinde tutulması, hükümetin barışın sağlanmasına yönelik girişimlerde bulunacağının göstergesi olarak kabul edilmişti. Bir diğer FIS lideri Abdülkadir Haçani ise, üç yıldan beri yarglanmadan cezaevinde tutuluyor. Haçani'nin bu durumu protesto etmek için açlık grevine başladığı bildirildi.

Cezayirli muhalif kaynaklar ve ABD Savunma Bakanlığı'nın verilerine göre, FIS'ı iktidara getirmesi kesin görünen 1992 Ocak seçimlerinin ordu tarafından iptal edilmesinin ardından, 30 bin kişi siyasi cinayetlerin kurbanı oldu. Hükümet ise, bu sayının 10 bin olduğunu iddia ediyor.

42 kişinin öldürülmesi provokasyon mu?

Şimdiye kadarki eylemlerin en büyüğü geçen ayın sonunda gerçekleştirildi ve 42 kişinin ölümüyle, 286 kişinin yaralanmasına neden oldu. Kimsenin üstlenmediği saldırı FIS liderleri tarafından "çirkin bir saldırı" olarak kınandı. FIS liderleri saldırının islamcılar üzerindeki baskıların meşrulaştırılmasını hedeflemiş olabileceğini de vurguladılar.

Uluslararası Af Örgütü'nün bir sözcüsü, binlerce siyasi gerekçeli cinayetin yanısıra "yüzlerce işkence, kaybetme ve uzun süre gözaltında tutma" olayının da yaşandığını belirtti. İhlallerin hem hükümet, hem de islamcı güçler tarafından gerçekleştirildiğini belirten sözcü, kendilerinin her iki tarafı da kınadığını belirtti.

Yunan komünistleri: Kıbrıs sorunu AB'ye havale edilemez

Yunanistan hükümetinin, Kıbrıs konusunda Ankara'nın taviz vermesi halinde, Türkiye ile Avrupa Birliği (AB) arasında gümrük birliği anlaşması imzalanmasına karşı çıkmayacağını açıklamasına Yunanlı komünistler karşı çıktı.

Yunanistan Komünist Partisi Merkez Komite üyesi B. Angdurakis dergimize yaptığı açıklamada, "PASOK hükümetinin, Kıbrıs sorununun çözümünde Ankara'nın uzlaşmaz tavrı ve yine Ankara'nın, başta Kürt sorunu olmak üzere, demokrasi ve insan hakları konusundaki tutumu ile ilgili olarak eski politikalarında yaptığı değişiklik kabul edilemez" dedi. Bu değişikliği zorunlu kılan hiçbir gelişmenin olmadığını hatırlatan Angdurakis şunları belirtti:

"Bu tutum, Yunan hükümetinin politikalarını Brüksel'deki AB yönetimine tabi kıldığını göstermektedir. Böyle bir tavır ne Türk halkına, ne Kıbrıs halkına, ne de acı çekmekte olan Kürtler'e yarar getirir. Tersine, bölgedeki yayılmacı ve şoven planların ekmeğine yağ sürer. Yunan hükümeti bu tavrıyla, Kıbrıs sorununun çözümüne ilişkin tartışmayı doğal yeri olan Birleşmiş Milletler'in dışına, AB'ye aktarma tehlikesine kayıtsızlık, hatta rıza göstermiş olmaktadır. AB yöneticilerinin bölünmüş Kıbrıs konusundaki beyanları, Kıbrıs sorununu özünde bir işgal sorunu saymayı reddetmeleri de açıkça göstermektedir ki, bu ağır ve uluslararası önemdeki sorun, Batı Avrupa egemen güçlerinin tehdidi altındadır. Partimizin Türkiye–AB gümrük birliği konusunda Yunan hükümeti tarafından son zamanlarda gösterilen kuşkulu etkinliklere kararlı bir biçimde karşı çıkmasının nedeni burada yatmaktadır."

Marsilya'da faşist azgınlık

Fransa'nın ikinci büyük kenti Marsilya'da cumhurbaşkanlığı seçimlerine kan bulaştı. 21 Şubat'ı 22'ye bağlayan gece, kentin yabancıların yoğun bulunduğu mahallesinde, faşist, ırkçı ve yabancı düşmanı FN'nin (Milliyetçi Cephe) provokatif içerikli afişlerini asan on kişilik grupla, oradan geçen onbeş kişilik, çoğunluğu Magripli Afrika kökenli grup arasında tartışmada FN'liler silaha sarıldı. Silahları görünce kaçmakta olan grup üzerine ateş eden FN'liler, 17 yaşında Komorlu bir genci sırtından vurarak öldürdüler. İki otomobile binerek kaçan faşistlerin eşgalleri tespit edildi ve polis tarafından aranmasına başlandı. Partinin Marsilya'daki binaları da polis kordonuna alındı. Adamlarını silahlandırıp, afiş astırmaya gönderdiği için FN'nin kapatılması olasılığı var.

Parisgate skandalı

Fransa'nın sağcı İçişleri Bakanı Pasqua'nın başı yasadışı telefon dinlemekten belada

Dış Haberler Servisi– Hükümet ortağı RPR'den (Cumhuriyet için Birlik) cumhurbaşkanlığı seçimi için iki aday çıkınca hır çıkması da kaçınılmazdı. Hele adaylardan biri RPR Genel Başkanı ve eski başbakanlardan Jacques Chirac, ikincisi ise bugünkü Başbakan Edouard Balladur olursa.

İçişleri ve Devlet Bakanı Charles Pasqua epey düşünüp taşındıktan sonra Balladur'u desteklemeye karar verdi. Sağın en sağındaki Pasqua'nın, Paris'in kuzeydoğusundaki birkaç vilayeti içeren Hauts–de–Seine bölgesi Başkanı olarak HLM (sosyal konut) yapımları sırasında inşaat şirketlerinden rüşvet alarak partisini finanse ettiği basına yansıyalı birkaç ay oluyor.

Dosyanın soruşturmasını sürdüren yargıcın devredışı bırakılması için, yargıcın RPR'li kayınbabasına Pasqua'nın adamı belediye meclisi üyesi genç ve "dişli" bir siyasetçi tarafından rüşvet öneriliyor. Çanta dolusu nakit para kayınbabaya havaalanında (başka yer kalmadı sanki!) verilirken kayınbaba paralarla birlikte orada bu iş için hazır ve nazır adli polis ekibince derdest edildi. Kayınbaba ile aracı siyasetçi arasında daha önceki bütün telefon konuşmaları yasadışı bir biçimde polisçe dinlenmiş ve kasetlenmiş.

Pasqua'nın niyeti, yargıcın, kayınbabası aracılığıyla para yediğini ıspatlamak. Nitekim hemen basın toplantısı, telefon konuşmalarının metni ve her türlü "belge" ile bir oyun sahneye kondu. Ancak ipler o kadar kalındı ki hemen o gün bunun bir "tuzak" olduğu anlaşıldı. Birkaç gün sonra ise, Paris Yargıçlar Kurulu, adli polisi çok ciddi biçimde suçladı ve "polisin örgütlediği provokasyon"dan söz etti. Dahası telefon dinleme kasetlerinin "geçersizliğine" karar verdi. Pasqua bunun üzerine yargıçlara ve Adalet Bakanı'na ateş püskürdü. Ama artık Fransa 1980'li yıllarda değil. Ve hiç kimse Pasqua'ya inanmıyor. O'nun yıllardır Pasqua bu işin bu denli hızlı sonuçlanmasından "yıllardır arkadaşım, kavgadaşım" dediği Chirac'ı suçladı. Artık zarlar atılmak üzere; Balladur'un ekibinde "oynayan" Pasqua'nın çok yakında "kırmızı kart" göreceği kesin. Bu gelişmeler sonucu Balladur'un da "suyu ısındı", popülaritesi azaldı. Büyük ölçüde sempati yitirdi. Bu işten Chirac kazançlı. Sadece

yasadışı/yasasınırında işler çevirmesi artık kabak tadı verdi. Nitekim istemese bile, 21 Şubat'ta Adli Polis'in başına kendisinin atadığı ve bütün "işi kotaran" genel müdürünün istifasını kabul etmek zorunda kaldı. Kamuoyu Pasqua'nın istifasını bekliyor. Nitekim PCF (Fransız Komünist Partisi) cumhurbaşkanlığı adayı Robert Hue, "daha üst sorumluların gitmesi gerek" diyerek kamuoyunun isteğini dile getirdi.

Bu olay sağ içindeki çekişmeleri kızıştırdı. Nitekim o da değil. Kamuoyu da. Çünkü aynı telde oynamaya çalışan iki sağcı cambaz birbirinin "telini kesmeye" çalışıyor. Ama tellerin kesilmesiyle ikisi birden düşmez mi? O zaman da artık "bir daha belini doğrultamaz" denilen PS (Sosyalist Parti) adayı Lionel Jospin "malı" götürmez mi? Yanıtı cumhurbaşkanlığı için ilk tur seçimin yapılacağı 23 Nisan'da alınacak. Kesin sonuç ise, 5 Mayıs'taki ikinci turda. Her ne olursa olsun Pasqua'nın başbakanlık rüyalarının üstüne artık kar yağıyor.

İran'da radikallerin tasfiyesi

Faik BULUT

Ali Ekber Muhteşemi, İran İslam devriminin önemli isimlerinden. Devrimin ilk yıllarında, ülkenin ruhani lideri Ayetullah Humeyni'nin en sadık ve yakın izleyicisi olarak kabul edilirdi. Bu yüzden, gerek Ortadoğu'daki devrimci dalganın başkent Tahran'dan izlenmesi, gerekse iç muhalefetin tasfiye edilerek İslami iktidarın sağlamlaştırılmasında hayati bir rol oynamıştır Muhteşemi. Sözgelimi, İran-Irak savaşı yıllarında ordu için gerekli olan gönüllü kitleleri seferber etmiş; bunları 'Basic' adı altında örgütleyerek cepheye sürebilmiştir. Benzer biçimde Şam'da büyükelçilik görevi yürüttüğü günlerde, Lübnan'daki Hizbullah örgütünün kurucularından biri olmuş, o bölgedeki dengeleri değiştirecek eylemci islamcıları hem desteklemiş hem yönlendirmiştir. İran iktidarının radikalizmin doruğuna tırmandığı günlerde ise, bir şekilde Devrim Muhafızları (Pasdaran) ile yakın ve gizli bağlar kurmuştur. Yükselişi süreklilik kazanan Muhteşemi, İçişleri Bakanı olmuş, ardından milletvekili seçilerek son parlamento seçimlerinde radikal muhalefetin sözcülüğünü yapmıştır.

1979'dan beri geleneksel biçimde 1-11 Şubat günleri arasında kutlanan Aşurat-ı Fecr (Şafak Aşurası) törenleri sırasında, radikal kesimin sözcülüğünü yapan Cihan-ı İslam (İslam Dünyası) gazetesinin, hükümet tarafından kapatılması ve Muhteşemi'nin görevlerinin kısıtlanması, birçok gözlemci tarafından "radikal kanadın tasfiyesi" biçiminde yorumlandı. İş bu kadarla da kalmadı; radikal kesimin basın içindeki temsilcisi durumundaki Abbas Abdi'nin mahkemede sorgulanması gündeme geldi. Abdi, sadece Cihan-ı İslam gazetesinin değil, aynı zamanda Keyhan Hevai ile Keyhan gazetelerinin de sorumlularındandı.

> Ali Ekber Muhteşemi hükümeti şöyle eleştiriyordu: "Biz bu devrimi niçin yaptık? Sadece şahı devirmek için mi? İnsanlar hala aç geziyor, hala baskı ve zulüm görüyor ve hala devrim istiyorsa, burada bir sakatlık var demektir."

Peki, radikal Muhteşemi'nin tasfiyesi ve iktidar oyunun dışında kalışı neye bağlanıyor? Bu kişisel bir kapışma mı, yoksa ülkede süregelen radikal-ılımlı İslam mücadelesinin bir devamı mı?

Bize göre, geçerli olan bu ikinci şık. Bakın nasıl?

Ali Ekber Muhteşemi, gerek parlamentoda, gerekse siyasi bir kanadın temsilcisi olarak İran siyasi arenasında "ılımlı/uzlaşmacı" saydığı Haşimi Rafsancani kanadına karşı saldırı düzeyinde hamle üstüne hamle yapıyordu. Hükümet uygulamalarını şöyle eleştiriyordu: "Biz bu devrimi niçin yaptık? Sadece ismi Şehinşah olan bir zorbaya duyduğumuz kinden mi, yoksa İslam ütopyasını gerçekleştirip, halka mutluluk ve refah getirmek için mi? Eğer amaç birincisiyse, bu gerçekleşmiştir. Yok eğer gayemiz ikincisi idiyse, biz buna ulaşamadık. Adı Ali, Veli veya Hüseyin olan birini devirmek kolaydır. Fakat bundan sonra insanlar hala aç geziyor, hala baskı ve zulüm görüyor ve hala devrim istiyorsa, burada bir sakatlık var demektir."

Bu sözler, düpedüz halkı isyana ve ayaklanmaya teşvik gibi algılanıyordu. Zaten Muhteşemi de boş durmuyor; çeşitli münasebetlerle özellikle yoksul gençler ile üniversite öğrencilerini sokağa dökerek, hükümet ve Rafsancani reformları aleyhinde gösteriler yapıyordu. İş öylesine çığırından çıktı ki; şimdiki devrimin ruhani mürşidi olan Ali Hameney'in kardeşi de protesto hareketlerine katılmıştı. Bu olay, Hameney'i çileden çıkarmış, şöyle konuşturmuştu: "Muhteşemi ve ekibi, ülke yararına yapılan her reformu ve düzenlemeyi baltalamakla yükümlü olmuşlar sanki. Bunların bir an önce bertaraf edilmeleri gerek!"

Fakat Muhteşemi bu sınırda kalmadı. Radikal muhalefeti daha ileri boyutlara vardırdı: "İran devrimi sadece ülkeye değil, aynı zamanda bütün bölgeye ve İslam alemine mutluluk getirecekti. Biz, bu hedefimizden de saptık."

Bir adım ötesinde en tehlikeli noktaya adım attı Muhteşemi. Kendi yayın organı olan Cihan-ı İslam gazetesine verdiği 5 saatlik uzun demeçte, İran ile Batı'nın arasını açacak ifşaatlarda bulundu. Örneğin şunları söyledi: "Lockerbie olayının perde arkasını henüz çok az kişi biliyor. Öyle açıklamalarda bulunacağım ki, hem ülkemizde, hem de dünyamızda yer yerinden oynayacak."

Bir süre sonra hükümete şu suçlamayı yöneltti: "Kimi İran yetkilileri, güya reformcu ve ılımlı siyasetler izliyorlar. Oysa gerçek amaçları, ABD ve Batı ile yeniden ilişkiler kurmak. Amerikan hegemonyasının bölgeye taşınmasına aracı olmak isteyen İranlı politikacılar bulunuyor. Bu şahsiyetler, gerçekte Amerika'nın İran'daki siyasi ve ekonomik casusluk kuruluşları temsilcileri gibi davranıyorlar."

Bardağı taşıran son damlalardan biri, bu konuşma oldu. Rafsancani ile Ali Hameney, belki de ilk kez ortak bir noktada birleşip, radikal tehlikeyi bertaraf etmeyi planladılar.

Muhteşemi şimdilik tasfiye edilmiş sayılır. En azından radikallerin düşüşü diye bakılabilir buna. Fakat orta yerde bir mesele kalıyor; ülkedeki yaşayan ve iktidardan hoşnut olmayan geniş yığınların tepkisi ne yönde olacak. Reformcu düzenlemelerle hükümet yanlısı bir mecraya mı kayacak, yoksa liberal temelde demokratik mi olacak?

'Üzerinde birleşebileceğimiz et

Bildik bir görüntü geldi ekranlarımıza. Darbelerle tanınmaz hale gelmiş bir kadın yüzü, kadın bedeni. Medyanın şöyle bir kullanıp, unutup gideceği bir görüntü. Ama bu kez medya olayın tam da "kovalanacak top" olduğunu keşfetti. Kovalandıkça kendini yeniden üreten, "arkası yarın"laşan bir top. Hem de en geniş medyatik kitleyi ekrana kilitlerken, meşruiyetini aydınlara, sanatçılara, solculara, feministlere, gaylere onaylatan, ertesi günün senaryosunu onlara yazdıran bizim Brezilya dizimiz. Takıldık peşine koşuyoruz iki haftadır. Bir yandan da medyaya kızıyoruz. Kızıyoruz, ama en çok da birbirimize kızıyoruz. Şiddet, bedenler, acı, misilleme, şiir, sanat, cinsel yönelimler, aşk, tutku bizim için de yaşayan anlamlarını yitirip, tartışmamızın fonunda donuklaşıp çerçeveleniyor. Söylemlerimize sığınıp, birbirimize saldırıda yitip gidiyoruz...

SÖZ bu tartışmaya girmekte zorlandı. Tartışmayı daha da kitlemenin anlamı yoktu. Susmayı da doğru bulmadık. Özgürlükçü çevrelerin üzerinde birleşebilecekleri ortak bir etik çerçeve arayışını seçtik ve bir başlangıç olarak bu tartışmayı düzenledik.

Tartışmaya, ses ve sinema sanatçısı Deniz Türkali, şair-eleştirmen Yıldırım Türker ile Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı kurucularından ve gönüllü çalışanı Yaprak Zihnioğlu katıldı. Söyleşiyi SÖZ adına **İlkay Alptekin Demir** yaptı.

Söz'ün düzenlediği tartışmaya (soldan sağa) Deniz Türkali, Yıldırım Türker ve Yaprak Zihnioğlu
Tartışmayı SÖZ adına İlkay Alptekin Demir düzenledi. (Fotoğraf: Hacer

İlkay Alptekin Demir– Bu tartışma, çevremdekileri derhal ve keskin bir şekilde bölen bir tartışma. Olayın nasıl tartışıldığına göndermeler yaparak, nasıl tartışılmaması ve nasıl tartışılması gerektiği üzerine konuşsak belki bir katkıda bulunabiliriz. Aslında kaçmak istiyorum bu tartışmadan.

Yıldırım Türker– Bunu paylaşıyorum. Kaçmak dediğin şey çok önemli. Herkes kendi dünya tasavvuruna kaçmak veya saklanmak istiyor. Herkes olayı kendi söylediği şeyin bir sağlaması olarak görmeye çalışıyor. Olay, Brechtiyen bir etik yumağı gibi. Bütün bunları değerlendirip bir etik duruş edinmek çok zor. Medya süzgecinden bize ulaşan bir olay var, tanıklığımızın çok kısıtlı olduğu bir olay sözkonusu ve onu teorik varoluşumuzun birer sağlaması olarak görmeye başladık. Feministler de, "zaten böyleydi, erkeklerin şu düzeyde bu düzeyde olması gerekmiyor. Bu erkekler şu anda korunuyorlar ve bu kızı da mahkum etmeye çalışıyorlar" diye düşünüyorlar. Yani üretmiş oldukları sözün sağlamasını çıkartmaya çalışıyorlar.

Herkes kendi dünya tasavvuruna kaçmak veya saklanmak istiyor. Herkes olayı kendi söylediği şeyin bir sağlaması olarak görmeye çalışıyor. Olay, Brechtiyen bir etik yumağı gibi. Bütün bunları değerlendirip bir etik duruş edinmek çok zor.

Yaprak Zihnioğlu– Ben feministlerin bu konuda yeteri kadar duyarlı davrandıkları kanısındayım. Olayın diğer kısmıyla ilgilenmediler, G.K'nin hastaneye geldikten sonraki halidir önemli olan. Kadına yönelik şiddeti kınamak gerekiyordu ve bunu yaptık. "Dayak ve kadına yönelik şiddet üst sınıf kadınlara uygulanmaz, üst sınıf erkekler uygulamaz" tarzında bir geniş yargı vardır. Bizim vurgumuzda bu da vardı.

Deniz Türkali– Tartışmada kullanılan bir sözcük var; "kadına yönelik şiddet, erkeklerin arasındaki şiddet. "Biz kadınlar şiddetten uzak insanlar değiliz ki. Biz şiddeti çok yaşayan, çok üreten, çok uygulayan bir türüz. Yani "şiddet erkeklere mahsustur kadınlara mahsus değildir" gibi bir manzara çıkıyor ki, bu görüşe yakınlık duyduğumu söyleyemem. Feministlerin kadına sahip çıkma çabasını tabii ki anlıyorum. Ama birdenbire medyada heteroseksüel dünyanın G.'nin etrafında sözüm ona bir koruma yumağı oluşturmasının içinde bir feminist olarak bulunmak hoşuma gitmiyor.

İlkay– Aklıma 70'li yılların sonlarında sol içinde yaşanan şiddet geliyor. Çok ürkütücü tartışmalardı. Adeta birdenbire böyle birşeyi yeniden yaşıyoruz gibi geldi bana. Böyle olaylarda savların kanıtlanması ön plana geçiyor. Bu, yaşanan olayların, hatta yaşanan kişisel acıların bile önüne geçebiliyor.

Yıldırım– Bu bana çok canavarca geliyor. Memleketin gidişatında, kendimizi kilitlenmiş bulduğumuz konumlarda çok fazla dönüştürücü değiştirici bir rol oynayamıyoruz. Bu memlekette savaş sürüyor, çok korkunç şeyler oluyor. Bu konularda söyleyebileceğimiz ancak birkaç laf oluyor. Bunun dışında ağırlığımızı koyamıyoruz. Yakın bulduğumuz, manipüle etme olanağını kendimize vehmettiğimiz bir durum ortaya çıktığı zaman canımızı dişimize takıp saldırıyoruz. Bunda çok tehlikeli birşey var. Ortak bir etik duruş saptamak için iktidar savaşlarından birazcık uzak durabilmemiz gerekiyor. Bir kadın var, gerçekten müthiş bir saldırıya uğramış durumda. Bir de bunu yapmadıklarını, komplo olduğunu ileri süren bir taraf var ki, o taraf da ciddi bir işkenceden geçmiş, müthiş yaralı bereli, fakat onların uğradığı işkence konusunda en ufak bir kaygı belirtilmiyor. Bu durumda da iş dönüp dolaşıp "tamam kısasa kısas, erkekler kendi aralarında hesaplarını kapadılar"a varıyor.

Yaprak– Buna çok itiraz ediyorum. Bir olay var; bir çocuğa tecavüz ediliyor ve kasaba halkı denen birileri tecavüz edeni linç etmeye çalışıyor. Burada, tecavüz eden erkek, tecavüz edeni kendi yöntemleriyle cezalandıranlar yine erkek. Kadın erkeğin mülkü sayılıyor. Erkek mülkünü, yani namusunu savunuyor. Gerçekten erkek erkeğe vuruşuyorlar ama ortada mağdur olan yine kadın. Bu olay tam da bu.

Deniz– Bu söylediğine de katılmıyorum. Şiddet sadece erkeklere mahsus değil. Evet şiddetin bu biçimi erkeklere mahsus birşey. Ama bizim gözden kaçırdığımız ka-

Yaşamımız gerçeğin

Hürriyet K

Günlerce yazıldı çizildi. Saflar belirlendi, saflar ayrıştı. Şaşkınım. Belki ben de suçluyum. Güneş arkadaşım. Güneş'in basına konuşmasını, resimlerini vermesini çok istedim. Medya'ya yönelik tüm kaygılarına rağmen zorladım onu. Bizzat Milliyet'e giderek yapılan "yargısız infaz"a ortak oldum. Çünkü bu duyulmalıydı, sadece Güneş'in sorunu değildi. Şiddet, tecavüz hepimizin, tüm kadınların hemen yanıbaşındaydı.

Hiç düşünmedim Güneş'in yalan söyleyebileceğini. Şimdiye kadar "ben işkence gördüm" diyen kimseye inanmamazlık etmediğim gibi. Hele de ortada şiddetin her türlüsünü gördüğünü haykıran bir beden varken... Şair, yazar, sanatçı, her neyse diye bilinen başka bazı erkeklerin de sevgililerine uyguladıkları şiddete zaman zaman tanıklık etmiş biriyken.

Neden karıştı bütün kafalar birdenbire? Bu olayda karışık olan ne? Paramparça edilmiş bir kadın, beden ortadayken, söylediklerinden duyulan kuşku niye? Ezilenlerin ortak dil ve değerler oluşturmasına karşı olan kim? Sanata ve sanatçıya kim saldırıyor? Bu medya her zamanki medya değil mi?

Önce şu konularda netleşmemiz gerekiyor. Alp Buğdaycı gay olmasaydı da basın aynı ilgiyi gösterecekti. Hiç karıştırılmaması gereken üçüncü şahıs, Murathan Mungan değil, bir başka ünlü sanatçımız, kadın sanatçımız olsa da basın kullanacaktı. Güneş'in ağabeyinin bağlantıları bir yana, kendisi MHP'li olsa bile yaşa-

dığı şiddete ve şiddeti yapa
memeliydi.

Geniş bir "biz" alanında
avuç kadın herkes bir kom
Kuşku duyulan Güneş oldu
farklı"lar birbirini izledi.

Oysa herşey apaçık. O
cavüze uğramış bir kadın
yakınımızda, ortak mekan
düştüğümüz bir kadın. Te
"Sol" söylemleri bile var. Uy
ra durgunluk verecek boyut

Bunun yarattığı korku
oldu. "Olamaz, benim sevgi
pabileceğini kabul etmem g
tıklarına inanırsam". Evet k
teorisini yıllardır yapmıyor
yuz? Güneş de ilk defa yaş

...k bir çerçeveye ihtiyaç var'

...ldı.
...ldırım)

...dınların şiddetinin ne olduğu.

Yaprak– Kadına yönelik şiddet mutlak birşey değil. Kadın biyolojik değil, sosyal konumundan ötürü şiddete uğruyor. Şiddeti doğuran şey aslında ne sapıklık, ne anormallik ne alkol, ne başka bir öfke. Bir tarafın öbür taraf üzerinde iktidar ve denetim kurma çabası sözkonusu. Tecavüz cinsel ilişki diye adlandırılamaz. Bir kişi üzerinde gücünü, iktidarını kanıtlamak üzere yapılan eylemdir. Aynı güç ilişkilerinde kadınları erkeklerin yerine koyalım, çok inanıyorum ki, kadınlar da erkeklere aynı şiddeti uygulayacaklardı. Denetim ve güç ilişkisinin girdiği yerde, eşitliğin olmadığı yerde mutlaka şiddet olacak.

Deniz– Kaldı ki bunun garantisi de kadınlar oluyor. Kendi şiddetlerini kendilerinden bir aşağı gördükleri, biraz daha az güçlü gördüklerine uyguluyorlar.

Yıldırım– Bu olayda da yaşandı, "özel durumdan" sözediliyor. Bu özel durum lafı orta sınıfların ailelerindeki homoseksüeller için kullanılır. Burada da "güme giden" yine homoseksüller oluyor. Feministler de, aydınlar da, solcusu da sağcısı da buna onay veriyor.

Yaprak– Buna katılmıyorum feministler buna onay vermedi.

Yıldırım– Ya da sessiz kalıyorlar.

Yaprak– Yok hayır, henüz herşey söylenmedi...

Yıldırım– Murathan'ın bu işe bu kadar çirkin şekilde karıştırılması konusunda bildiri hazırlandığı zaman bazı feministler imza vermeyi reddettiler.

Yaprak– Benden istense hemen verirdim. Hakikaten eşcinseller en altta yer alıyor, onların bir üstünde feministler geliyor. İki taraf da aynı şiddete uğruyor toplum tarafından. Geleneksel kesim hemen eşcinselleri suçluyor. Bu konuda, feministler üstüne düşeni yapmalı. Eşcinsellere yönelik bu saldırının çok farkındayım, beni çok rahatsız etti. Yine güme eşcinseller gitti diye düşündüm. Erkek toplum sadece erkeklerden ibaret değil, kadınların beyninde de erkek imgeler var. Nitekim erkeklerin feministlere yönelttiği saldırı ile kadınlar ve feministler arasında bir ayrılık yaratıldı. Bütün kadınların feminist olduğu bir durum hayal ediyorlar. O zaman kadınlar için öngörülen en kötü imajlar feministlere malediliyor.

Yıldırım– Ama ben şu ayırımı görüyorum. Bütün bu kurduğun dünyada yine feministler dünyaiçi. Homoseksüeller dendiği anda gerçekten dünyadışı bir çağrışımı var bunun.

İlkay– Bir dayanışma beklentisinin ötesinde, özgürlükçü çevreler, gruplar arasında paylaşılabilecek, bu gibi durumları engelleyecek birtakım etik ilkeler olabilir mi?

Deniz– Bir ortak nokta şu olabilir. Hüküm vermekten, yargılamaktan kaçınma. Bir ikincisi dilimize dikkat etmek. Heteroseksüel olmayan bir dil tutturmak olabilir. İktidar kuracak bir dil kurmamak. Herkes kendi dediklerinin sağlamasını sunuyor tavrından kaçınmak.

"Şiddet erkeklere mahsustur kadınlara mahsus değildir" gibi bir manzara çıkıyor ki, bu görüşe yakınlık duyduğumu söyleyemem. Şiddet sadece erkeklere mahsus değil. Evet şiddetin bu biçimi erkeklere mahsus birşey. Ama bizim gözden kaçırdığımız kadınların şiddetinin ne olduğu.

Yaprak– Birbiriyle dayanışması gereken bu gruplar arasında varolması gereken iletişim yok gibi geliyor bana. Ortada bir iletişim sorunu var. İkincisi, bugün güçlü konum heteroseksüel konum. Bunlardan arınmış bir dile ulaşmak çok önemli. Tecavüzde de, diğer konularda da elbette dikkat etmeliyiz. Ben burada birşey daha istiyorum; bence gaylerde de erkek egemen düşünceler var, kadınlarda olduğu gibi.

Yıldırım– Yaşananların üstüne üşüşerek, onu kendi süzgecimizden geçirmeye başladığımız takdirde, alt basamaktaki insanlara hiçbir şekilde yaşama hakkı tanımaz duruma düşüyoruz. Muhalif olmaya çalışırken kendimizi bir tür yargıçlar konumunda buluyoruz. Böyle olunca da, Kürtler eşcinselleri İHD'den kovuyorlar. Eşcinseller travestilere hayat hakkı tanımıyorlar. İşte feministler gayleri yok sayıyor, gayler feministlere sinirleniyor. Ortak bir dil bulma fikrine kendimi çok yakın bulmuyorum, ama ortak bir etik oluşturulabilir.

İlkay– Hastaneye sabahın altısında giden dayak yemiş bir kadına "sen fahişe misin?" demeden muayene eden doktorlar. Travestilerin yaşadığı sokak basıldığı zaman tepki göstermek ihtiyacı duyan muhalifler...

Yaprak– Tecavüz olayından sonra klasik olarak yaşanan evreler var. İlk evre medyaya yansımışsa herkes şok geçiriyor. Ama daha sonra mağdurun suçlanması dönemi geliyor. "Belki de kuyruk sallamıştır." "Kadın aranmış", "o saatte dışarda ne işi varmış". Tam bir geleneksel söylem. Ve kadın "ben bunu istemedim"i ıspatlamak zorunda kalıyor. **İlkay**–İstemeden yaşanan durumlara karşı çıkmak bir etik ilke olarak beliriyor belki. Başka etik kurallar var mı?

Yaprak– Genel olarak kadınlara yönelik şiddet konusunda duyarlı olunabilir.

İlkay– Neden kadınlar konusunda daha duyarlı olunmasını bir etik kural olarak sunabiliyorsun. Bana öyle geliyor ki, bunun nedeni kadınların yürüttükleri mücadele. Kadınlar bu mücadelede bir dayanışma çağrısı yapıyorlar. Dayanışmaya cevap vermek, ilgisiz kalmamak gerekiyor.

Yaprak– Bunu özgürlükleri için mücadele eden bütün gruplara genelleştirmek mümkün.

İlkay– Bir sözümüz vardı. "Başka milletleri ezen bir millet özgür olamaz", bunu daha genişletebiliriz. "Başkalarının ezilmeye karşı yürüttüğü mücadeleye ilgisiz kalan bir özgürlük mücadelecisi özgür olamaz" diye genelleyebiliriz.

Yıldırım– Ben dünyayı, ezenler ve ezilenler, yaşam alanlarına tecavüz edilenler ve yaşam alanlarına tecavüz edenler diye açıklamayı çok daha açıklayıcı buluyorum. Sen kadınlar olarak başınıza gelen pek çok şeyden sözettin. Eşcinsellerin bir hareket başlatmalarına bile imkan tanınmadı. Ve bizim adımıza birtakım diller üretildi. Demokrat tabir edeceğimiz dünyadan hoşgörü tecavüzü geldi. Bizim adımıza heteroseksüeller kendi aralarında anlaşmalara vardılar, bildiriler imzaladılar. Bizim şimdi eşcinseller olarak örgütlenirken, biraraya gelirken, bir söz üretirken ilk amacımız görülmek, şöyle ya da böyle görülmek.

Deniz– O kadar benzer bir serüven var ki! Feministler de ilk önce demokratlardan hoşgörü gördüler.

Yıldırım– Tehlikeli olana kadar, ortak bir söz üretene kadar. Bakalım bizim başımıza neler gelecek.

Deniz– Aslında bu tartışma bitmedi. Devam etmeliyiz bu tartışmaya.

Sonuç yerine

Deniz, Yaprak, Yıldırım ve ben iki saat hararetle tartıştık. Önce birbirimizi anlamakta zorlandık. Söylemlerimize sığındık. Konunun çevresinde dolandık. Giderek tartışma sohbete dönüşmeye başladı. Paylaşabileceğimiz etik bir çerçeve arayışında odaklaştı. Ama başkalarına verilmiş sözlerimiz vardı; sohbeti belki de en verimli olabileceği bir noktada kesmek zorunda kaldık.

Birkaç gün sonra fotoğraf için SÖZ'de biraraya geldiğimizde, sohbetimizi bu haliyle yayınlamaya dördümüz de isteksizdik. Birbirimizi anlamakta, bir noktada odaklaşmakta neden bu denli zorlandığımız üzerinde konuşuyor, asıl tartışma kaldığımız yerden başlıyor diyorduk. Yine de sürecimizi sizinle paylaşmayı seçtik. Belki de, ipucu bu seçimimizde. Eğer farkındaysak, iletişim zorluklarımız kimi zaman netliklerimizden de aydınlatıcı olabiliyor.

(İlkay Alptekin Demir)

Hakikaten eşcinseller en altta yer alıyor, onların bir üstünde feministler geliyor. İki taraf da aynı şiddete uğruyor toplum tarafından. Geleneksel kesim hemen eşcinselleri suçluyor. Bu konuda, feministler üstüne düşeni yapmalı.

...aki şiddet ...a kendisi

...RADENİZ

...ara gösterilen tepki değiş-

... tartışmalara gelince. Bir
... o arama telaşına düştü.
... Ama, "fakat", "acaba", "bu

...da bütün çıplaklığıyla, te-
... onun haykırışı. Bu kadın
...larda zaman zaman denk
...vüzü yapanlara gelince.
...ladıkları şiddet ise, akılla-
...a.

...adınlarda hissettiğim bu
...inin de birgün aynı şeyi ya-
...erekir, eğer Güneş'in anlat-
...dınlar aynen böyle. Bunun
...muyuz, yazıp çizmiyor mu-
...adı böyle bir olayı ve o da

halen aynı şaşkınlık ve inanmazlık içinde.

Gaylere gelince. İçinizden birinin bir kadına uyguladığı bu kadar gözü dönmüş bir şiddete karşı çıkmadan sizlere uygulanan şiddet ve aşağılamaya nasıl karşı çıkabilirsiniz? Diğer ezilen kesimlerden nasıl dayanışma isteyebilirsiniz? "Gayler şiddet uygulamaz" gibi bir önkabul mü var? Sizinle dayanışmaya hazırım, ama bu olayda değil.

Ya siz, Express'te zaptedilemeyen bir öfkeyle yazan bilumum "erkek" cemaat... Kendi gerçeğiniz, kendi mahkumiyetinizi mi yaşattı Güneş'in cesur çıkışı? Sussa mıydı? İçinizdeki şiddetin hangi boyutlara çıkabildiğinin görülmesiyle harekete geçen bir savunma mekanizması mı yoksa bu öfke nöbeti? Murathan savunuluyor mu, arkasına mı sığınılıyor anlayamadım.

Güneş'in ağabeyinin uyguladığı şiddet ve öcalma ise, elbette karşısında olduğumuz yine bir giydirilmiş erkek değeri ve tepkisi.

Evet bu olaydan yola çıkarak "biz" alanında konuşulacak, değerlendirilecek çok şey var. Gelin şiddeti, erkek şiddetini, erkek değerlerini yeniden konuşalım. Sanatı, aşkı, seksi, yaratıcılığı, fanteziyi, cinsel tercihlerin belirlenimini, özgürlüğünü yeniden konuşalım. Güneş'e yapılanları ve yapanları atlamadan. Bunları yapmadan ne etik değerler, ne ortak bil oluşturabiliriz, ne de yeni bir dünyanın yaratıcıları olabiliriz.

ABD'nin silah satışı düşerken;

En büyük alıcı Türkiye

▼ ABD'nin silah satışı 33.2 milyar dolardan 12.8 milyar dolara düşerken, Türkiye geçen yıl en büyük alımı yapan ülke oldu.

IPS– ABD silah sanayisi Ortadoğu'da savaş olmaması ve peşin parayla büyük miktarda silah alınmaması nedeniyle "tökezliyor". ABD'nin silah satışları 1994'te 20 milyar dolar gerileyerek, 33.2 milyar dolardan 12.8 milyar dolara düştü.

Washington'da aylık olarak yayınlanan Arms Trade News dergisinin başyazarı Thomas Cardamone Jr, IPS haber ajansına yaptığı değerlendirmede, düşüşün, ABD politikalarından kaynaklanmadığını belirtti. Cardamone, ABD'nin en büyük üç silah alıcısı olan Suudi Arabistan, Kuveyt ve Tayvan'ın alım kapasitesini aştığını söyledi.

ABD Savunma Bakanlığı verilerine göre, bu üç ülke 1993 mali yılında Avrupa ülkelerini geride bırakarak, ABD askeri malzemelerinin en büyük alıcıları oldular. Ancak Clinton yönetimi Suudi Arabistan'a silah satışlarına, nakit sıkıntısı çeken bu ülke borçlarını zamanında ödemeye başlayana kadar ara verdi. 1991 Körfez Savaşı'nın açtığı ekonomik yaraları kapatmaya çalışan Kuveyt silah pazarı olarak doymuş bulunuyor. 1993 yılında 6 milyar dolar tutarında ABD yapımı F–16 uçağı alımıyla rekor kıran Tayvan ise, önümüzdeki on yılın savaş uçağı gereksiniminin büyük bölümünü karşılamış durumda.

Türkiye en büyük paketi aldı

ABD'nin 12.8 milyar dolarlık silah satışının önemli bölümünü dört uçak ihalesi oluşturdu. Bunların başında 1.8 milyar dolarla 40 F–16 ile Türkiye'nin siparişi geldi. Bunu, 1.7 milyar dolarla İsrail, 619 milyon dolarla Malezya ve 436 milyon dolarla Singapur izledi. ABD'nin bu yılki satışının da 13 milyar dolar civarında gerçekleşmesi bekleniyor.

Beyaz Saray'ın silah satışındaki düşüşe karşı önlem alması beklenirken, ABD'nin gelişmekte olan ülkelere silah aktarımını engellemek için yeni bir kampanya başlatıldı. Senato Ödenekler Komitesi Başkanı Mark Hatfield ile Temsilciler Meclisi Uluslararası İlişkiler Komitesi üyesi Cynthia McKinney'in yeniden gündeme getirdiği öneri ABD'nin insan haklarını ihlal eden ve temel demokratik ilkelere aykırı davranan ülkelere silah satışını ve aktarımını engellemeyi hedefliyor. Öneride yer alan koşulları geçen yıllarda ABD'nin en önemli müşterisi olan Kuveyt ve Suudi Arabistan'ın sağlamadığı belirtildi. İlk olarak geçen yıl başlatılan girişim 227 silah denetimi, insan hakları, kalkınma, din ve eski asker gruplarının desteğini almıştı. Girişim geçen yıl, 108 Senato ve Temsilciler Meclisi üyesinin desteğini almayı başarmıştı. Her iki meclisteki üyelerin beşte birini oluşturan bu kişilerin çoğunun Demokratlar'dan oluşması ve ordu yanlısı olarak tanınan Cumhuriyetçiler'in her iki mecliste de çoğunluğu sağlamış olması bir olumsuzluk olarak ortaya konuyor. Her ikisi de Cumhuriyetçi olan ve önemli görevlerde bulunan Hatfield ve McKinney ise, silah satışlarının hükümetin parasıyla destekleniyor olmasının ve Cumhuriyetçiler'in büyük bölümünün federal bütçede kesintiye gidilmesini istemelerinin konuya iyimser bakmaları için yeterli gerekçeyi oluşturduğunu belirtiyorlar.

"Vergi mükellefleri değerli kaynakların silah üretimi ve ihracına harcanmasına öfkeleniyor olmalılar" diyen Hatfield, "Dünyayı silahlandırmanın iyi bir iç ve dış politika tavrı olmadığı" sözleriyle de diğer bir sakıncaya dikkat çekiyor. "Bumerang etkisi" olarak adlandırılan ve ABD'nin silahlandırdığı güçlerin kendisine karşı dönmesi şeklinde gerçekleşen bu durum Somali ve Panama örneklerinde çarpıcı bir biçimde yaşanmıştı.

Konteynerler Türkiye için yükleniyor.

İstanbul fırın işçileri eylem hazırlığında...

Öz Gıda–İş Sendikası ile fırın patronları fırın emekçilerinin haklarını gaspediyor. Başlangıç tarihi 1 Ocak 1995 olan toplusözleşme görüşmeleri üzerinde çeşitli oyunlar oynanarak, sözleşme sürekli geciktiriliyor. Böylece fırın işçileri mağdur ediliyor. Tek Gıda–İş 11 Nolu Fırın Şubesi'nden yapılan açıklamada, bayram sonrası İstanbul fırınlarında eylem hazırlığı içinde oldukları belirtildi.

Fırın işverenleri bugüne kadar yapılan tüm sözleşmelerde üzerinde anlaşılan ücretleri sözleşme başlangıç tarihinden itibaren değil, tarafların anlaşma tarihinden itibaren yürürlüğe koyarak, zaten ücret ortalaması düşük olan fırın işçisinin ücretini daha da düşürme yoluna gidiyorlar. Bu yasal olmayan yöntemi alışkanlık haline getiren fırın işverenleri sözleşme sürecinin gecikmesinden çıkar sağlıyorlar.

Tek Gıda–İş Sendikası 11 Nolu Fırın Şubesi Yönetim Kurulu adına bir açıklama yapan Başkan Mehmet Kan, sözkonusu gecikmenin asıl sorumlusunun işverenlerden ziyade, Öz Gıda–İş Sendikası olduğunu belirterek, sendika olarak aldıkları tüm yetkilere itiraz eden Öz Gıda–İş'in fırın emekçilerini cezalandırdığını vurguladı.

Kan, sendika olarak, fırın işverenlerine vakit geçirmeden TİS görüşmelerini başlatma çağrısı yaptıklarını, ancak olumlu bir cevap alamadıklarını bildirdiği açıklamasında; "Bu durumda, elimizde tek çare olarak üretimden gelen gücümüzü kullanmak kalmaktadır" ifadesine yer verdi. Tek Gıda–İş 11 Nolu Şube Başkanı Mehmet Kan, 'Ramazan ayı nedeniyle' İstanbul halkını güç durumda bırakmamak için eylemlerini şimdilik kaydıyla yapmadıklarını, ancak işverenlerin bu uzlaşmaz tutumu sürerse, bayram sonrası tüm fırınlarda eylem başlatacaklarını açıkladı.

Gümrük Birliği'nde tek avantaj ucuz emek

▼ İstanbul Sanayi Odası'nın, Gümrük Birliği konusunda yaptırdığı ankete göre, imalat sanayisinin 'ucuz işgücü' dışında avantajı olmadığı ortaya çıktı.

Ekonomi Servisi– İstanbul Sanayi Odası'nın (İSO) gerçekleştirdiği ankete göre, imalat sanayisinin Gümrük Birliği'nde işgücü dışında rekabet gücü bulunmadığı ortaya çıktı. Bununla birlikte, ekonominin makro dengelerinin sağlanması, teknoloji yenileme ve yeni yatırımlarla rekabet gücünün artacağı belirtilirken, sektörler arasında Gümrük Birliği'nin farklı etkileri olacağı bildirildi.

İSO üyesi tüm işyerleri, Türkiye'nin 500 büyük firması ve izleyen 250 büyük firma içinde, oda üyesi olmayan diğer özel kuruluşlarla birlikte toplam 813 firmada gerçekleştirilen "Gümrük Birliği'nin imalat sanayi sektörü üzerindeki etkileri ve bu sektörün rekabet gücü" adlı anket sonuçları açıklandı.

Anket sonuçlarına göre, teşviklerin uyumu sonucu kaldırılan bazı teşvik araçlarının yerine AB ile uyumlu yeni teşviklerin getirilmemesi durumunda büyük işletmelerin önemli ölçüde etkileneceği ortaya çıktı. Büyük boy işletmelerin yüzde 56.4'ü Eximbank kredisinden yararlanırken, küçük ve orta boy işletmelerin büyük çoğunluğunun bu krediden yararlanmadığı ifade edildi.

'AB ürünlerine talep artar'

Gümrük Birliği ile birlikte iç pazarda talebin AB kaynaklı ürünlerde yoğunlaşacağı, bundan da büyük işletmelerin kısa sürede etkileneceği vurgulandı. Koruma oranlarının kaldırılmasının, küçük ve orta boy işletmeleri etkileyeceği ve yoğun rekabet ortamı ile karşılaşacakları bildirildi. Gümrük Birliği'nin ihracat açısından dış pazar deneyimi olan firmalara fırsatlar yaratacağı, tarife dışı engellerin kaldırılmasıyla bu pazarlara olan ihracatın olumlu yönde etkileneceği kaydedildi.

Ankete katılan firmalar, sektörlerin rekabet güçlerinin belirlenmesi amacıyla tüm sektörler için önemli olabilecek 16 faktör geliştirirken, tüm ölçekte firmalar genelde ekonomik yapı, bürokrasi, finansman maliyeti açısından rekabet gücü bulunmadığını, işgücü açısından ise yüksek rekabet gücüne sahip olduklarını belirttiler. İmalat sanayisinde firmaların toplam rekabet gücü faktörleri açısından tüm ölçeklerde eş düzeyde rekabet gücüne sahip oldukları, eş düzeyde rekabet gücüne sahip olan faktörlerin büyük ölçekli firmalarda ise daha fazla olduğu belirlendi.

'Sektörlerin rekabet gücü'

AB karşısında taş ve toprağa dayalı diğer sanayinin toplam rekabet gücü açısından tüm ölçeklerde yüksek düzeyde rekabet gücüne sahip olduğu belirtildi. AB karşısında ayakkabı dışında giyim eşyası, gıda, içki ve tütün, dokuma, orman ürünleri ile petrol ürünleri ve petrol türevleri sanayilerinin eş rekabet düzeyine sahip olduğu kaydedildi. Yine lastik ve plastik ürünleri, porselen ve cam sanayisi, taş ve toprağa dayalı diğer sanayi, demir ve çelik ana sanayi, demir çelik dışı metal ara sanayisi, metal eşya, makina, elektrikli makina ve taşıt araçları sanayilerinin eş düzeyde rekabet gücüne sahip oldukları belirtildi. Tüm ölçeklerde kürk, deri sanayisi ve ayakkabı sanayisinin rekabet gücünün düşük kalması nedeniyle, Gümrük Birliği'nde en fazla etkilenecek sektörlerin başında geldiği ifade edildi.

Anket sonuçlarına göre, firmaların sınırlı ölçüde de olsa rekabet güçlerinin bulunduğu, ancak makro ekonomik dengesizliğin ortadan kaldırılması gerektiği bildirildi. Teknolojik yeniliklerin takip edilmesi ve gerekli yatırımların yapılmasının şart olduğu da ifade edildi. İSO Başkanı Hüsamettin Kayı da rekabet gücünün artırılması için AB'nin gerekli yardımları yapmasının zorunlu olduğunu bildirdi.

Uluslararası çağrı

Dünya Bankası, IMF: Yeter!

International Viewpoint dergisinin Kasım 1994 sayısında yukarıdaki başlık altında bir kampanya duyurusu yayınlandı. Derginin kampanya metninin girişinde yer verdiği sunuş yazısında; kampanyanın amacı, "sivil örgütler, sendikalar, hükümetdışı örgütler, kilise örgütleri vb. arasında her ülkede ve her şehirde komiteler kurarak uluslararası bir ağ oluşturmak" olarak tanımlanıyor ve okurlar, bu uluslararası çağrının mümkün olduğu kadar geniş bir şekilde yayılması, yeniden üretilmesi konusunda destek vermeye çağrılıyor. Çağrı metnini sütunlarımıza taşıdık. Ayrıca ilk imzacıların listesini de bu sayfada bulacaksınız.

Uluslararası topluluk, IMF, Dünya Bankası ve GATT'ın kurulmasına yol açan Bretton Woods anlaşmasının ellinci yıldönümünü anarken, kutlanacak fazla bir şey yok. Bretton Woods kurumlarınca dayatılan "yapısal uyum programları", açlığa ve gelişmekte olan dünyanın acımasızca yoksullaştırılmasına yol açarken, eski "Doğu Bloku" ülkelerinin "üçüncü dünyalaşma"sına katkıda bulundu.

"Yoksullukla savaş" ve çevrenin korunmasıyla görevlendirilmiş olmasına karşılık, Dünya Bankası'nın eylemleri, sağlık ve eğitim programlarının yürürlükten kaldırılmasına katkıda bulundu. Banka'nın büyük çaplı hidroelektrik ve tarımsal sanayi projelerine verdiği destek, doğal çevrenin ormansızlaştırılması ve tahribi sürecini hızlandırarak, milyonlarca insanın zorla yerinden edilmesine yol açtı. Güney'de ve Doğu'da, yetersiz beslenen milyonlarca çocuk, ilköğretim temel hakkından yoksun bırakılıyor. Dünyanın birçok bölgesinde, kamu harcamalarının acımasızca kısılması, satın alma gücündeki çöküşle birleşerek, bulaşıcı hastalıkların, o arada, verem, sıtma ve koleranın yeniden dirilmesine yol açmış bulunuyor.

Ayrıca GATT anlaşması, özellikle yabancı sermaye yatırımları, biyo–çeşitlilik ve fikri mülkiyet hakları alanlarında halkın temel haklarını çiğniyor. "Yapısal uyum programı"nın çeşitli hükümleri, şimdi yeni kurulan Dünya Ticaret Örgütü'nün (DTÖ) kuruluş esasları içinde kalıcı bir yer ediniyor. DTÖ'nün görevi, dünya ticaretini uluslararası bankalar ile ulusaşırı şirketlerin yararına düzenlemenin yanısıra, ulusal ticaret politikalarının yürütülmesini (IMF ve Dünya Bankası'yla sıkı işbirliği içinde) "gözetim" altında tutmaktan ibarettir.

Artık Kuzey'in gelişmiş ülkelerinde de, toplumsal açıdan ezici benzer iktisat politikaları uygulanıyor. Sonuçlar, işsizlik, düşük ücretler ve nüfusun geniş kesimlerinin marjinalleşmesidir. Toplumsal harcamalar budanıp, refah devletlerinin kazanımlarının birçoğu ortadan kaldırılıyor. Devlet politikaları da, küçük ve orta boy işletmelerin yıkımını kışkırtıyor.

Güney'de, Doğu'da ve Kuzey'de ayrıcalıklı bir toplumsal azınlık, nüfusun büyük çoğunluğunun sırtından muazzam servetler biriktirmiş bulunuyor. Bu yeni uluslararası mali düzen, insanların sefaleti ve doğal çevrenin tahribiyle besleniyor. Toplumsal ayırımcılık üretiyor, ırkçılığı ve etnik çekişmeyi kışkırtıyor, kadınların haklarını zedeliyor ve çoğu kez ülkeleri milliyetler arasında yıkıcı çatışmalara sürüklüyor.

İnsanlığın bunlara etkili bir karşılık vererek, toplumsal değişme için bir gündem saptamasının zamanı gelmiştir. Aşağıda imzaları bulunan bizler –bütün dünyadan yurttaşlar, işçiler, öğretmenler, yazarlar, sanatçılar, kamu çalışanları, hükümetdışı örgütlerin üyeleri– ulusal iktisadi hükümranlık, demokratik gelişme ve sosyal adaletin halkın temel hakkı olduğunu bir kez daha ilan ediyoruz. Yıkıcı "iktisadi model"i kınıyor, Bretton Woods kurumları ile yeni kurulan DTÖ'nün hükümran devletlerin içişlerine karışmasına kesinlikle karşı olduğumuzu teyit ediyoruz.

Kapitalizm ve yolsuzluklar

Arslan Başer KAFAOĞLU

Kapitalizmin en üst düzeyde uygulandığı bütün ülkeler bizim gibi yolsuzluk batağına saplanmışlardır. Bu ülkelerdeki son durum, yolsuzlukla kapitalizmin birbirini doğuran iki kavram olduğunu açıkça ortaya koymuştur.

Gerçekten kapitalizm yanlılarının, halka daha sempatik gelmesi için "serbest piyasa ekonomisi" deyimiyle adlandırdıkları sermayenin egemen olduğu bütün ülkelerde, yolsuzluğun pis kokuları burunları rahatsız edecek yoğunluktadır.

İtalya bu yolsuzlukların hükümetleri düşürdüğü, başbakanların hapishanelere düştüğü, ya da yurtdışına kaçtığı ülkedir.

Eski milletvekili ya da bakanlardan hapse düşmeyen, mafya işbirliğiyle suçlanmamış olanlar çok azdır. Eski siyasal partiler bile, halkın belleğine hile yapma amacıyla isimlerini değiştirmişlerdir.

> Gerçekten kapitalizm yanlılarının, halka daha sempatik gelmesi için "serbest piyasa ekonomisi" deyimiyle adlandırdıkları sermayenin egemen olduğu bütün ülkelerde, yolsuzluğun pis kokuları burunları rahatsız edecek yoğunluktadır.

İngiltere'de bir bakan ve iki yardımcı bakanın rüşvetle soru önergesi verdikleri suçlaması ülkeyi sarsmıştır. Fransa'da yayınlanan Le Nouvel Economist dergisi ülkenin halini şöyle anlatıyor:

"Bir eski Bakan, Alain Carignon, rüşvet suçundan hapiste. Bir diğer bakan, Cumhuriyetçi Parti'nin başkanı Gerard Longuet acele istifa etmiştir. Ve üç büyük Fransız grubu esaslı bir soruşturmanın merkezini oluşturuyor..." (Derginin 1994 Ekim sayısı)

Japonya zaten siyasetle yolsuzluğun hep birlikte düşünüldüğü bir ülkedir. Örneğin 1970'lerde Japonya Başbakanı, Amerikan Kongresi'nin Japon mahkemelerine teslim ettiği belgelerle 4 yıl hapse hüküm giydi. (Delilleri toplama işi Japon Yargısında olsa kurtulurdu. Locheed'in rüşvetçisi şanssızdı). Ama Japon hukuku o Başbakan'ın seçimlere girmesine izin verdi, seçmenleri de onu yeniden milletvekili seçmede sakınca görmedi. İspanya'da başbakan, ABD'de cumhurbaşkanı ve çevresi ciddi yolsuzluk suçlamaları altındadır. Şimdiki Yunanistan Başbakanı'nın iki eski bakanı iki yıl önce hüküm giymiş. Papandreu hüküm giymekten zor kurtulmuştur.

Görüldüğü gibi, yolsuzluk ve yiyicilik kapitalist yönetimin ayrılmaz bir ögesi olmuştur. Siyasetle ticaret birbirinden ayrılmaz hale gelmiştir. Bu çok doğaldır. Çünkü devleti yönetenler, adına 'serbest piyasa ekonomisi' denen, ama aslında sosyalizm kadar piyasayı etkin biçimde düzenleyen bir mekanizmanın en ayrılmaz parçasıdır. Bugün gelinen noktada, ekonominin devletçe düzenlenmesi esastır. Kapitalizm devletin piyasayı sermaye sınıfı lehine yönetmesinin adıdır. Doğal ki bu hizmetinin karşılığını alacaktır. Şu veya bu şekilde...

Sermayenin düzenine "serbest piyasa ekonomisi" adını vermek en büyük hatadır.

Dünya Bankası ve IMF

Asıl adı Uluslararası İmar ve Gelişme Bankası olan Dünya Bankası Temmuz 1944'te New Hampshire eyaletine bağlı Bretton Woods'da toplanan Birleşmiş Milletler Para ve Maliye Konferansı'nda alınan kararlar doğrultusunda kurulmuş ve Haziran 1946'da resmen çalışmaya başlamıştır. Banka, fonlarını üye ülkelerin ödenmiş sermaye payları, dünya sermaye piyasalarındaki tahvil satışları ve kendi net kazançlarından elde eder. Merkezi Washington'da bulunan Dünya Bankası'na Türkiye 14 Şubat 1947'de üye olmuştur.

IMF de Bretton Woods Konferansı'nda uluslararası parasal işbirliğini sağlamak, döviz kurlarına istikrar kazandırmak ve uluslararası likiditeyi artırmak amacıyla kurulan BM'in uzmanlık kuruluşudur.

IMF geçici ödemeler dengesi güçlüğü çeken üye ülkelere yardımcı olmak amacıyla 1952'de, stand–by anlaşmaları denen düzenlemeler temelinde bu ülkelere kredi verme uygulamasını başlattı. Türkiye IMF'ye 14 Şubat 1947 tarih ve 5016 sayılı yasa uyarınca üye oldu.

Dünya Bankası ve IMF'nin, üye ülkelerle yaptıkları stand by anlaşmaları sonuçları itibariyle azgelişmiş ülkelerin ekonomilerinde çöküşe uzanan bir hat izler.

"İki kuruluşun uzmanları standart, farklılaşmamış bir iktisat politikası reçetesiyle donanmışlardır, görev yaptıkları, 'hizmet sundukları' ülkelerin özel konumları, toplumsal özgünlükleri ile ilgilenmezler, reçetelerinin insanların kaderleri üzerindeki ağır sonuçları üzerinde de zihin yormazlar." (*)

(*) Korkut Boratav, IMF reçeteleri ve iktisat politikası deneyleri, SÖZ Sayı 1, 18 Şubat 1995

İlk imzacılar

Samir Amin (İktisatçı, Dakar Üçüncü Dünya Forumu Müdürü, Mısır), Jean Marie Baise (Ecolo milletvekili, Belçika), Agnès Bertrand (ECORAPA, Fransa), Madeleine Briselance (SOS, Tahiti, Fransa), Janet Bruin (Barış ve Özgürlük İçin Uluslararası Kadınlar Birliği, İsviçre), Humberto Campadonico (iktisat profesörü, San Marcos Üniversitesi, Peru), Felix Cardenas (Aymara de Bolivia, Movimienta 'Pacha–Kuti', Bolivya), Carlos Camero Gonzalez (Birleşik Sol Avrupa milletvekili, İspanya), Michel Chossudovsky (Ottawa Üniversitesi, Kanada), Didier Daeninkx (yazar, Fransa), Christine Daure Serfaty (Fransa), Erik de Clerck (Freres des Hommes genel sekreteri Belçika), Germain Dufour (Ecolo milletvekili, Belçika), Bruno Dujardin (Tropikal Tıp Enstitüsü, Belçika), François Gagnon (Regroupement–Action–Milieu, Kanada), Pierre Galand (Oxfam genel sekreteri, Belçika), Susan George (Ulusaşırı Enstitü ortak yönetmeni, Yeşil Barış Uluslararası Konseyi üyesi), Edward Goldsmith (The Ecologist, Britanya), François Houtart (CETRI müdürü, Belçika), Albert Jacquard (genetikçi, Ecolo milletvekili, Belçika), Santiago Lorente (profesör, Madrit Üniversitesi, İspanya), Ernest Mandel (iktisatçı, Belçika), Gustave Massih (CEDETIM, Fransa), 'Sub–commandante Marcos' (Zapatista Ulusal Kurtuluş Ordusu, Meksika), Leana Nuez (UNICARAGUA, FSLN, Nikaragua), Miguel Nuez (ASCUR, President de Las Segovias, İspanya), Orlando Numez (sosyolog, FSLN Meclis üyesi, Nikaragua), Rene Nuez Tellez (FSLN ulusal önderlik üyesi, Nikaragua), Gilles Perault (yazar, Fransa), James Petras (yazar, ABD), Luis A. Reveco (Third World First yöneticisi, Britanya), Jean Ronveaux (CNCD genel sekreteri, Belçika), Lola Saiz (co–ordination des OGN de Madrit, İspanya), Catherine Samary (iktisatçı, üniversite Paris X, Fransa), Abraham Serfaty (militan, Fas), Vandana Shiva (iktisatçı, Hindistan), Christine Sibilotte (comite justice sociale SA, Quebec, Kanada), Henri Simon (Ecolo milletvekili, Belçika), Lodewijk Steenwegen (Agalev milletvekili, Belçika), Ruth Stör–Mougel (Orta Amerika ve Karayib Halklarıyla Dayanışma, Fransa), Lise Thiry (virüs bilimci, Birleşik Sol, Belçika), Gianni Togoni (Halkların Sürekli Mahkemesi genel sekreteri, İtalya), Alain Tondeur (Sosyalist İşçi Partisi, Belçika), Eric Toussaint (Üçüncü Dünya Borcunun İptali Komitesi, Belçika), Francis Wurtz (Komünist Partisi, Fransa).

7. Ankara Uluslararası Film Festivali 10 Mart'ta başlıyor

Ankara'nın da orta yeri sinema

-Yılmaz Güney'in son filmi 'Duvar' duvarı aşarak festivalde...
-Festival jürisinde kimler yok ki?
-Bedavacılar, kültür merkezlerine taşınıyor!

Ankara, Söz– Başkentte "Ankara'da festival var" sözü şimdilerde çok moda. Zaman festivale göre de ayarlanmış gibi. Ankaralılar'ı "Sinemalı Günler" bekliyor ve bahara "sinema açarak" girecekler.

'Duvar' duvarı aştı

Yılmaz Güney'in Fransa'da çektiği "Duvar"filmi, 10–19 Mart tarihleri arasında düzenlenecek olan festivalde ilk kez gösterime girecek.

Güney'in Fransa'da sürgündeyken yaptığı "Duvar", 1976 Mart'ında Ankara Cezaevi'nin "Dört Numaralı Çocuk Koğuşu"nda çıkan isyanı konu alıyor. Batı Berlin'in Türk mahallelerinde yaşayan çocuklar arasından seçilen çocuk oyuncular, filme doğrudan kendi yaşam deneyleriyle katılıyorlar. Festivalin "Türk Sinema Tarihinden" bölümüne bu yıl "Eski Dosta Selam" başlığıyla Yılmaz Güney filmleri konuk olacak. Programda sanatçının yönettiği "Umut", "Ağıt", "Arkadaş" ve senaryosunu yazdığı "Sürü" ve "Yol" ile Fransa'da yaşadığı yıllarda yaptığı son filmi "Duvar" gösterilecek.

Jüri, dört gözle filmleri izleyecek

Festivalin "Ulusal Uzun Metrajlı Film Yarışması"nın jürisi; Füruzan, Müjdat Gezen, Şerif Gören, Uğur İçbak ve Erol Mutlu'dan oluştu.

"Ulusal Belgesel Film" jürisinde Behiç Ak, Muzaffer Hiçdurmaz, Sevin Okyay, Hülya Sabuncu ve Önder Şenyapılı yer alacak.

"Ulusal Kısa Film" jürisi ise Feride Çiçekoğlu, İhsan Derman, Süleyman Kupuseviç, Tekin Özertem ve Derviş Pasin'den oluştu.

"Uluslararası Canlandırma" jürisinde ise Ference Mikulas, Phill Molloy, Derviş Pasin, Maris Vender ve Vincenzo Gicancla yer alacak.

Bir bilet lütfen!

Sinemaseverler "sinemalı günler" boyunca işten gizlice kaçıp sinemaya gidecekler. Ustalar ve amatörler, düşgüçlerini oynatacaklar. Sevgililer randevularını sinema önlerinde verecek. Öğrenciler dersleri kırıp, "büyükleriyle" köşe kapmaca oynayarak sinemaya kaçacaklar. Ancak bir şartla; çok pahalanan sinema biletİ almayı başarmak koşuluyla! Sinema tiryakileri şimdiden para yerine "bir bilet lütfen!" pankartlarıyla geziyorlar. Öte yandan beleşçiler, eski sinemalardaki kapıcıların, "beş dakika ara"ya az kala kapıyı açmalarını nafile bekleyecekler. Çünkü "eski sinemalar" artık mazi oldu.

Bedavacılar kültür merkezlerine...

Festivalde 43 yerli, 50 yabancı kısa film gösterilecek. Bunların gösterimi Fransız ve Alman kültür merkezlerinde ücretsiz gerçekleştirilecek. Biletlerin "bedava" olması, sinema sempatizanları için "kısa günün kârı" olarak değerlendiriliyor.

Dünya kadar yerli film!

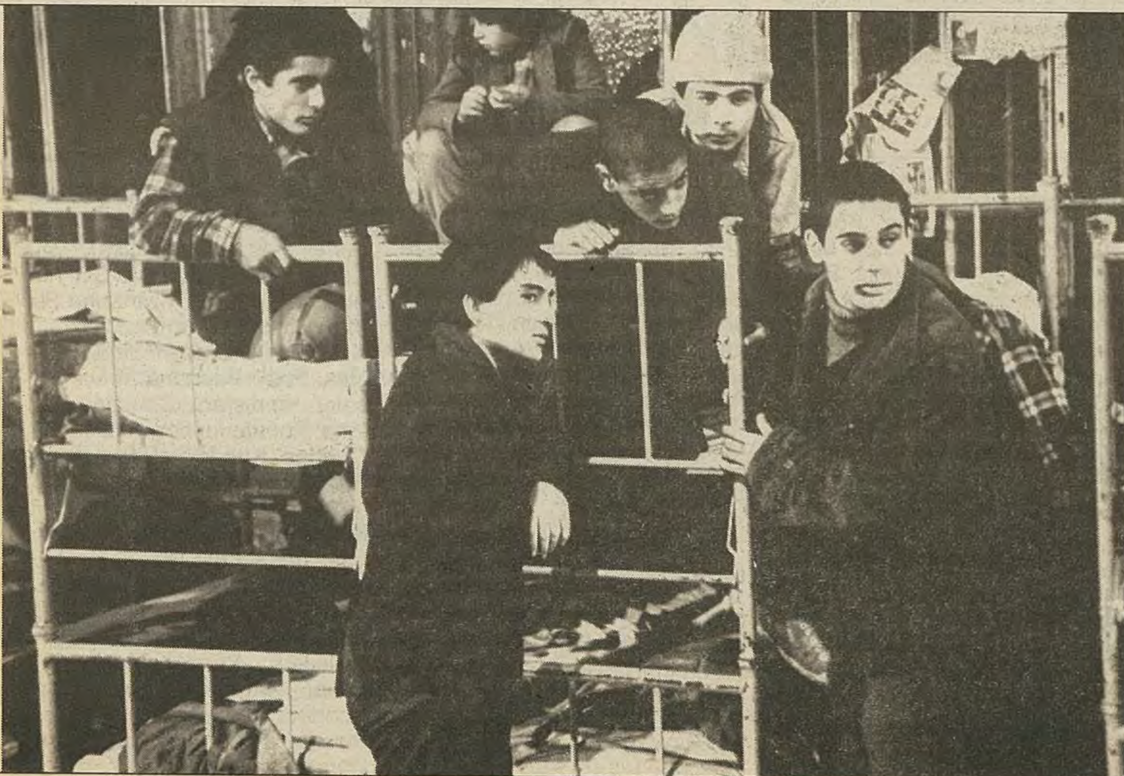

Güney'in 'Duvar' filmi Türkiye'de ilk kez gösteriliyor.

Festivale 15 uzun metrajlı, 7 belgesel, dramatik video, deneysel video ve canlandırma dallarında 28 kısa film yarışmaya katılıyor.

"Ulusal Uzun Metrajlı Film Yarışması"na katılan filmler ve yönetmenleri şunlar: Acılar ve Arzular–Ahmet Hoşsöyler, Aylaklar–Altuğ Savaşal, Babam Askerde–Handan İpekçi, Balık Aşklar Müzesi–Adnan Azart, Bir Aşk Uğruna–Tunca Yönder, Buluşma–Artun Yeres, Cadı Ağacı–Fide Motan, Çözülmeler–Yusuf Kurçenli, Gece Melek ve Bizim Çocuklar–Atıf Yılmaz, İş–Faik Ahmet Akıncı, Karanlık Sular–Kutluğ Ataman, Manisa Tarzanı, Orhan Oğuz, Yengeç Sepeti–Yavuz Özkan, Ziller–Eser Zorlu.

Festivale katılan "Balkan Balkan" Panait İstrati'nin Kodin ve Kira Kiranina adlı öykülerinden senaryolaştırılan bir film.

Haydi festivale...

'Duvar', Güney'in sürgünde çektiği önemli filmlerinden biri.

(*)

Bildiğim, bir yolun var olduğu...

Ahmet MÜFİD

Bir mağarada yaşıyorduk. Dışarıdan güçlü bir ışık vuruyordu içeriye ve bizlerden, belki de daha çok korkularımızdan, edilgenliğimizden vb. kendimizden büyük gölgeler oluşuyordu mağaramızın içinde. Gölgelerin dışarıda yaşayan devler, canavarlar, gulyabaniler olduğunu vazetmişlerdi. Korkuyorduk kendi gölgelerimizden ve dışarıdan.

İçimizden biri, Promete'ydi bu... Spartaküs'tü... Bruno'ydu... dışarı çıkmayı denedi. Ve dışarıdaki ışık Campanella'nın "Güneş Ülkesi"ydi,

J. J. Rousseau'nun "özgürlük, kardeşlik, eşitlik"iydi... dışarıdaki ışık 1917'deki Bolşevik Devrimi'ydi.

Artık öğrenmiştik; gölgelerimizin gerçek olmadığını, onların yalnızca bizim korkularımızdan güç aldığını. Birimiz, birçoğumuz, birçok halk inandı buna ve çıktı dışarıya. Gözlerimizi alıyordu ışık. Yeni gezegenlerdeki başka hayatların var olduğuna, şiire, mutlak özgürlük ve eşitliğin yaşanabileceğine, halkların iradesinin gerçekleşebileceğine ya da, yani insana ve aydınlanmaya inanıyorduk artık. Zamanla etrafı görür olduk; kimi köylüler tahılları yakıyorlardı paylaşmak yerine... kimi işçiler kendi fabrikalarında kendi ürettiklerine yabancılaşıp alkole gömülmüşlerdi. Kimi aydınlar tutsak edilmeye başlamış, kitaplar yasaklanmıştı yine. Uydular vardı, lüks tüketim ve bireysel kurtuluş ve refah düşkünlüğü bulaşıcıydı. Uzmanlar vardı, bürokratlar ve teknokratlara gereksinimimiz vardı yine. Hepimizin içinde bir erkek vardı, tecavüzler, kadının hizmet sektöründe kullanılışı, aşağılanma... örtünerek olsa da yaşıyordu erkek egemenlik içimizde. 'Kutsal Aile' ve milliyetçilik büyüyordu sezdirmeden. Yani gölgeler umduğumuzdan daha güçlü çıktılar, çünkü hepimizin içindeydi gölgeler. Devindikçe hatalar yaptık, çabaladıkça çamura bulaşıp kirlendik, ama saftı ruhumuz. Masumiyet çağı bitti. "Her ağacın kurdu kendinden olurdu" ya, içimizi bir şüphe kemirmeye başladı, inancımızı yitirdik hepimiz biraz. Ve son; o ilk şüphede, masumiyetin bittiği yerde başladı. (İster itiraf edelim, ister etmeyelim, artık yeterince korkusuz değildik. Hepimiz kendi deneyimlerimizden biliriz; mesela 68'lerde ya da daha sonra "yarın devrim olacak" günlerinde, ölümden korkmayan, ölümsüz savaşçılar gibiydik. Yakın bozbulanık günlerde ise, bir dilekçeye imza atmaktan bile ürker olmuştuk.)

> Hepimizin içinde bir erkek vardı, tecavüzler, kadının hizmet sektöründe kullanılışı, aşağılanma... örtünerek olsa da yaşıyordu erkek egemenlik içimizde. 'Kutsal Aile' ve milliyetçilik büyüyordu sezdirmeden. Yani gölgeler umduğumuzdan daha güçlü çıktılar, çünkü hepimizin içindeydi gölgeler.

Çünkü görmüştük, dışarısı diye çıktığımız yer de bir başka mağaraydı ve ışık kaynağı dev bir projektördü. Egemenliğin uyduları, televizyonları, radyoları, gazeteleri, naklen savaş veren ölü sevicilerdi. Özgürlük, tantanalı törenlerle yıkılan Berlin Duvarı'nın satılan taşlarıydı. Bazı yazarlar, bilim adamları hatta –bilerek ya da bilmeyerek– herşeyin bir yanılsama olduğunu, tarihin içiçe mağaralardan oluşan bir labirentten ibaret olduğunu vazetmeye başladılar. Post–modernist söylem diyordu ki, "elbette ütopikler dünyaya geri dönecekler, ancak ütopyaların gerçekleşmeyeceğini biliyorlar." Gerçekten de "tünelin ucundaki ışık üzerimize doğru gelen trenin farları mıydı?" Sanki öyle görülüyordu, yenilgiden sonra. Bazıları küsüp "Beyaz Kale"lerine çekildi. Bazıları inatla projektörün güneş olduğunu iddia etmeye devam ettiler, eski ajitasyon ve propaganda metodlarıyla. Bazılarımız intihar etti. Mayakovsky, Azmi Pat, Soysal Ekinci gibi. Korkuyorduk yine, çünkü bilmiyorduk nereye kadar işgal edildiğimizi ve önümüzdeki yol nerede başlıyor, nerede sonlanıyordu, belirsiz görünüyordu. Hepimiz inaçlarımızı yitirmiştik biraz ve tanrının ilk kelamı "ikra" –oku– değildi artık.

Ara! Düşlerin adıyla ara... ve yalnızca insan olarak geri dönebilmişti Mesih.

Arınmak gerekiyordu, Glasnost'un yarattığı inanç belki de bundandı. Mağarada yaşayabilmek için hala, masumiyeti ve inancı tekrar kazanmak gerekiyordu ilkin. Yani herşeye yeniden başlamış olsak bile, aramak ve düşlerimizi geri kazanmak zorundaydık.

Hala bir mağarada yaşıyoruz. Egemenler bir ağızdan, dışarıdaki ışığın kendilerinin denetledikleri dev bir projektör olduğunu, tarihin içiçe mağaralardan oluştuğunu ve güneşin hiçbir zaman var olmadığını vazediyorlar.

Bir deli dışarıda güneş var diyor ısrarla...

Belki de tek bildiğimiz, bir başka yolun var olduğu...

(*) Borges, "Paracelsus'un Gülü" öyküsünden...

Ahmet Soner'in 'Adana-Paris' adlı Yılmaz Güney belgeseli tamamlanıyor

Güney'den Batı'ya firari yolculuk

Sezai SARIOĞLU

Ahmet Soner, "Adana–Paris" belgeseli çekiyor şu günlerde. Mihnetli yolculuğun sonuna gelinmiş gibi. Bu bir Yılmaz Güney belgeseli. Zor ve özenli çalışılması gereken bir konu. Güney'in siyasal ve sanatçı imajı herkeste ağırlık yapıyor. Konuşmaya "kolay gelsin"le değil. "müşgül gelsin"le başlıyorum. Güney'in unutturulmaya çalışıldığı ve "hatıraların peşin para pazara çıktığı" bir ortamda, "nereden aklına esti Adana– Paris belgeseli" diyorum.

– Herşeyden önce sinema açısından bir sorumluluk. Kişisel olarak da dert ediniyorum. Şimdiye kadar, yabancılar üç belgesel yaptılar. İçerden bir adım ise atılmadı. Oysa Güney, yüzlerce insanla çalıştı. Belgeseli Şerif Abi'nin (Gören) çekmesini çok isterdim. Ama o küstü, ve bu konuda konuşmamayı yeğledi. Yani, Güney bir anlamda "sahipsiz" kaldı. Kafamda Güney'den başlayan, İsmail Beşikçi, Musa Anter, Mihri Belli, Hikmet Kıvılcımlı da içinde bir seri belgesel vardı. Fatoş Güney ile konuştuk ve başladık.

"İlgisizliğin" nedenleri olmalı. Herşeyden önce Güney, Nazım Hikmet gibi resmi tarih ve politikanın "hainleri ve yasaklı"ları arasında. Göğüslenmesi gereken şeyler var. Belgesel, hem bir tavrın kırılması, hem de Güney gerçeğinin "tarih ışığına" çıkarılması bakımından önemli. Belgesel, 10–17 Mart tarihleri arasında düzenlenecek olan 7. Ankara Uluslararası Film Festivali'nde gösterilecek. Güney'in "Duvar" filminin de ilk kez gösterileceği dikkate alındığında belgeselin işlevi ortaya çıkıyor.

– Belgesel yarışma dışı gösterilecek. Belgesellerin 30 dakikayı geçmemesi gibi anlaşılmaz bir kural var. Bir kişiyi ya da tarihi bir olayı otuz dakikada nasıl anlatacaksınız? Festivale, "Duvar" da içinde Güney'in altı filmi katılıyor. Güney, kendisini pek tanımayan gençler karşısına çıkacak. Geçtiğimiz on küsur yıl boyunca ona ait herşey, filmler, kitaplar yakıldı, o "unutturuldu." İzleyiciler Güney ile yeniden tanışacaklar.

Y. Güney'in bu fotoğrafın arkasına yazdığı "Kayseri, 27 Mart 1977" tarihli not şöyle:
Sevgili Necmi,
963 Haziran'ında sürgün cezam bitti; Konya'dan İstanbul'a gittim. İki yıllık ayrılık, zaten zayıf olan bütün bağlarımı koparmıştı. Yalnızdım... kin, inat ve hırsla doluydum... yılmadan, usanmadan iki yıl düşündüğüm planlarım vardı... yönetmen olmak istiyordum... ilk adım olarak da, geniş kitlelerin desteğine sahip bir oyuncu olmalıydım... kitlelere söylenecek sözlerim vardı... fikrimi, planlarımı açıkladığım eski tanıdıklar beni hayalcilikle, megalomanlıkla suçladılar ve daha alçakgönüllü düşler kurmamı önerdiler... Çünkü sinema piyasası paylaşılmıştı onlara göre, yeni bir adama, hele benim gibi birine ihtiyaç yoktu... o arkadaşlar yanıldılar...
Şimdi... yine olmayacak düşler içindeyim... düşüncelerimi anlattığım bazı arkadaşlar beni, sübjektif olmakla, suçluyorlar... dünya öyle bir durumda ki, küçük hayaller avutmuyor insanı... çok güzel filmler yapmalıyım yine... milyonlarca insanı ayağa kaldıracak filmler... konuşabilseydik, sana yeni senaryolarımı anlatırdım...

Soner'in Güney'le ilgili gözlemleri olmuş. "Güney" üzerinde spekülasyonların yapıldığı düşünüldüğünde, "nasıl bilirsiniz kişiyi" sorusu önem kazanıyor.

–Güney farklı bir insandı. Onu tanımlayan benzemezlikti. Eskilerin nevi şahsına münhasır dedikleri, türünün tek örneği. Benim dünyamda böyle bir iz bıraktı. Tavırları, herşeyi özeldi. Onu, Selimiye öncesi ve Selimiye sonrası diye iki dönemde gözledim. Selimiye öncesinde bir edebiyatçılar gecesi vardı. Güney stardı. Hasan Hüseyin, Turgut Uyar, Cemal Süreya konuşmalar yaptılar. Güney de çıktı. O ünlü gülüşüyle sadece "merhaba" diyebildi. Sonra tekrar "merhaba" dedi. Dağarcığı o kadardı. Selimiye sonrasında ise, yine Spor ve Sergi Sarayı'nda bir konuşması vardır. Çok değişmişti. Sanat, siyaset üzerine dünya tahlilleri yaptı.

Çekimdekilerden birkaç isim ilgimi çekiyor. Danyal Topatan, Abdurrahman Palay ve Yılmaz Pütün (Güney)... Ahmet Danyal Topatan, çocukluğumuzda bizi "korkutarak" efsunlayan yazlık ve kışlık sinemaların "karanlık adamı...", rengini beğenmediğimiz "gündüz feneri..." Sanki mahallemizden Yeşilçam'a gönderilmiş "alaylı" bir yakınımız...

– Danyal, Güney ile otuzbeş film ile en çok oynayan oyuncudur? Mersin'deki mezarında çekim yapacağım. Danyal'ı çok severdi. Set teknisyenliğinden, "şaryo itmek"ten karakter oyunculuğuna yükselmişti... Kapkaraydı, çekimlerde teknik sorun olurdu. Ne kadar ışık verirsen ver, yüzünü aydınlatmak mümkün değildi. "Altın Portakal"a "Altın Muşmula" derdi.

Abdurrahman Palay ise, Güney'e, yüze yakın filmde sesini vermiş bir sanatçı. Hani şu, avantür filmlerdeki, "nayır... nayır... nolamaz"ın mucidi. Belgeselin "şehzadesi" ise 2. Yılmaz (Güney.) Müjdat Gezen Sanat Merkezi'nde sanat eğitimi görüyor.

–Fransızca düşünüyor ve sonra Türkçeye tercüme ediyor. Heyecanlı ve gerilimli. "Babam kaçmadı, kendisi dışarıya çıktı" diye özel vurgu yaptı. İmralı'da babasıyla geçirdiği unutamadığı bir haftayı anımsıyor. Babası ona "kumdan kale" yaparmış.

Adana–Paris... Özgürlüğe doğru pasavansız firari bir yolculuk... Önüne "kumdan kaleler"le çıkarılan engeller. Ve Komüncüler Mezarlığı'nda dünyalı yoldaşlarıyla beraber yatan ele avuca sığmaz "çirkin bir çocuk."

Geçmişten ders almak

Ahmet SONER

Türkiye'de sinemanın yetmiş yıllık tarihi boyunca hiç görülmemiş bir kriz yaşanmaktadır. Amerikan dağıtım tekellerine peşkeş çekilen sinema salonlarında yerli filmler gösterilmemektedir. Yasak savar gibi, yılda bir–iki film gösterilse bile yerli yapımlar seyirci bulamamaktadır. Yerli film seyircisi evlerine kapanıp televizyon izlemeyi yeğlemektedir.

Son yıllarda Kültür Bakanlığı'nın desteği ile serum takılarak yaşatılmaya çalışılan bir hastaya benzeyen sinema sektörü, kirli savaş yüzünden tasarruf tedbirlerine kurban gitmiş ve ölüme terkedilmiştir. Durumun ciddiyetini son anda görebilen sinema kuruluşları, heyetler oluşturup başkente taşınmaya, parlamenterlerin huzuruna çıkıp ağlaya–sızlaya yardım dilemeye başladılar. Şimdi herkes "Sinema Nasıl Kurtulur?" sorusuna yanıt bulmaya çalışıyor. Reçetelerin hepsinde tıpkı devlet tiyatroları gibi resmi çözümler yeralıyor.

Kopuş dergisinin şubat sayısında Rekin Teksoy farklı bir öneri yapıyor: Seyircinin bilet ücretini peşin ödemesi... Sendikaların bu konda kampanyalar açması gerektiğini öne sürüyor Rekin Teksoy. Biletlerin yüzbin liradan satılacağı düşünülürse, bir film yapabilmek için en azından ellibin biletin tüketilmesi gerekir.

Bu noktada aklıma rahmetli Altan Erbulak'ın başlattığı kampanya geliyor. 1960'lı yıllarda, yani 30 yıl önce Altan Erbulak, pazar günleri Milliyet Gazetesi'nde Halit Kıvanç'ın köşesine karikatürler çiziyordu. Bir pazar günü o köşeyi Kıvanç'tan ödünç alan Erbulak, yazdığı yazıyla tiyatro kampanyasını başlatmıştı. Okurlardan istediği sadece birer lira göndermeleriydi. Bir aya kalmadan Erbulak, Koca Mustafa Paşa'da tiyatro salonu açabilecek kadar para toplayıvermişti.

Bu örnekten yola çıkarsak, 1977 yılında Milliyet'in film öyküsü yarışmasını kazandığımda gazeteye kampanya açma önerisini yapmıştım. Abdi İpekçi ve Ercüment Karacan önerimi ciddiye almadılar, Çanakkale Şehitleri için anıt yaptırma kampanyası onlara daha ilginç geliyordu. Kısacası, bir gazete ödüllendirdiği öykülerin gerçekleştirilmesi için en küçük bir girişimde bulunmamıştı. Cumhuriyet Gazetesi de aynı yanlışı yıllardır tekrarlıyor. Yunus Nadi Armağanı, yıllardır senaryo dalında da ödül dağıtıyor, ama kazanan senaryoların filme alınması asla düşünülmüyor.

İki aydır Yılmaz Güney Belgeseli için birçok kişiyle görüşmeler yapıyorum. Herkesin ortak inancı şu: Yılmaz Güney yaşasaydı (özgür ya da tutsak farketmez) sinema bu duruma düşmezdi. 1974 yılında Selimiye'den tahliye olan Yılmaz Güney'in sinema üzerine çok büyük projeleri vardı. Antalya'da sesli film çekilebilen büyük bir plato kurmak istiyordu. Kendi dağıtım zincirini oluşturmayı düşünüyordu. Her yıl uzunlu–kısalı birçok film üretmeyi, genç yönetmenlere şans vermeyi planlıyordu.

O'nun nasıl starlığa yükselmiş olduğu yeniden düşünülmelidir. Hiç yoktan kendisini varetmiş, talep yokken talep yaratmış, sıfırdan başlayarak adım–adım hedefine doğru ilerlemiştir. Cebinde para yokken nasıl filmler çekebildiği incelenmelidir. Daha önce de yazmıştım: Dünyanın en küçük film ekibini o kurmuştur, iki kişilik bir ordu...

Kendi ağzından aktarıyorum: "Ortada ne senaryo var, ne ekip, ne minibüs... Ali Uğur kamerayı yükleniyor, ben de elime aküyü, omuzuma sehpayı alıyorum, işe çıkıyoruz. Taksim'den Sarıyer otobüsüne biniyoruz. Sarıyer'de bir kahveye gidip selam veriyoruz, delikanlılar çevremize toplanıyor. Durumu anlatıyorum. Ne ışık var, ne reflektör, mecburen açık havada çekeceğiz. Ali Uğur kamerayı kahvenin önüne yerleştiriyor. Çocuklara mizansen veriyorum, prova yapıyoruz. Kavga sahnelerini çekiyoruz. Sonra her filmde silah talimi sahneleri oluyor. Boş şişeleri diziyoruz, ateş ediyorum. Bu sahneleri şehirden uzak, tenha yerlerde çekiyoruz. Böyle böyle bütün sahneler bitiyor, filmin yarısı neredeyse. Hangi yapımcı yarısı çekilmiş filme para yatırmaz? Ekip kurulur, kız bulunur, ev sahneleri filan çekilir..."

Negatifleri nereden buluyorlardı dersiniz? Bir film tamamlandığı zaman mutlaka kullanılmamış bazı parçalar artar. Kasetlerin içinde 30, 50, 80 metrelik parçalardır bunlar. Ali Uğur, kameraman arkadaşlarından bu parçaları toplayıp Yılmaz Güney'le film çekiyor.

Yılmaz Güney'in otuz yıl önce bulup geliştirdiğu bu pratikten alınacak dersler yok mu?

Film çekmeyi düşünen bir yönetmen oturup önce bütçe yapıyor. Normal bir filmin maliyeti neresinden baksanız beş milyardan başlıyor. Bu parayı bulmak mucize gibi birşey. Ama beş milyonu herkes bulabilir, herkes iki kutu nefatif film alabilir. O iki kutuyla yapmayı düşündüğü filmin en önemli dış sahnelerinden birini birkaç gün içinde gerçekleştirebilir. Elindeki dokuz dakikalık negatifle üç dakikalık bu sahneyi filme aktarabilir. "Üç dakika nedir ki?" diyerek dudak bükmeyin. Üç dakikada neler anlatılabilir, neler... Reklam filmlerinin ortalama otuz saniye olduğu düşünülürse, üç dakika altı reklam filmi demektir.

Bir yerden başlamak gerekiyor nasıl olsa... Öyleyse sıfırdan başlayalım.

Rock'sız rock mekanları

▼ 'Grup Perişan'ı çizen Aptullica:Rock'çıların gezindiği ortamların düzeysiz olduğunu, oralarda müzik dinliyormuş gibi yapıldığını ve işlerin manav zihniyetiyle yürüdüğünü söylüyor.

Ali IŞINGÖR

Abdülkadir Elçioğlu, okurlarının diliyle Aptullica, geçtiğimiz yıla kadar HIBIR dergisinde "Grup Perişan"ı çizdi. Dergi çalışanlarının Interpress'ten ayrılıp bağımsız bir dergi kurmasıyla HBR Maymun'a geçti. Rock'çıların ilk buluşma yeri niteliği taşıyan "Grup Perişan"ın çizeri Abdülkadir Elçioğlu rock'ın "baba"larından biri...

Köşeniz rock'çıların ilk buluşma yeri... Türkiye'de, dünyada nedir rock'çılık?

Son zamanlarda yaşadığımız bir hata var, kimi buna kavram karmaşası diyor, kimi bazı şeyleri isimlendiremiyor bir etiket takıyor. Aynı şekilde rock'a baktığımızda bir ucube olarak giriyor bu Türkiye'ye. Kullanılan müzik aletlerinden, geleneklerden kaynaklanan bir yabancılık var. Bizim değil açıkçası, fakat bu saatten sonra "bizim malımız şudur, şu değildir" de diyemiyoruz. Dünya globalleşiyor deniliyor ama dünya çok önceden evrenselleşmişti, bir kitap yazdığınız zaman o bütün insanlığın malıydı. Rock da böyle oldu. Türkiye'ye girişi ne beş yıl öncesi oldu, ne de on yıl öncesi oldu. Onbeş-yirmi yıl öncesi de vardı diyorum, fakat sürekli hale gelemiyor, istikrarlı olamıyor.

'68 Kuşağı' ve rock

Burak Eldem'in bu konuda güzel bir sözü var, "Rock hiçbir zaman batıdaki anlamıyla 68 kuşağında olduğu gibi toplumu değiştirmeye niyetlenen insanlarla gitmedi." Dolayısıyla bir yabancılık çekiyor insanlar, buluşamıyorlar aynı öğelerle...

Türkiye'nin gerçeğine baktığımızda ise, toplumsal müzik diyebileceğimiz müziğe örnek olarak hiçbir zaman için Ruhi Su demiyoruz, aklımıza hemen Ahmet Kaya geliyor. O ismi eleştirmiyorum fakat bütün o tür müziği oraya yüklüyoruz.

Türkiye'nin bir yanlışı buradan kaynaklanıyor. Aynı hata rock'ta da yapılıyor. Ayrıca on yılda aralar verile verile bir demokrasi mücadelesi veriliyor. Bu, yeniden kendimize gelmemizi sorular sormamızı sağlaması gerekirken onu da yapmıyoruz. Var olanla yetiniyoruz ve sonuçta rock da ülkenin gerçeğinden çıkmadığı için ülkenin sorunlarıyla buluşamıyor.

On yıl önce Bülent Ortaçgil'le, Fikret Kızılok'un açtıkları "Çekirdek Sanatevi' underground bir yapılanmaydı. Bu rock'ta da olmalıydı ama olmuyor, şimdi ne yazık ki Yonca Evcimik'le aynı popülerliği sağlamak zorundasınız. "Ben sınıflara hitap ederim" gibi bir şansınız yok, "ben popüler tavırda müzik yapıyorum" gibi bir şansınız da yok, herkese hitap edecek yapıda olmak zorundasınız. İşte Cem Karaca'nın, Barış Manço'nun hep dışladığımız yanı bu. Bugün ise Müslüm Gürses popun bir kısmını dolduruyormuş gibi gözüküyor.

David Bowie: Tüm zamanların rock'çısı

Yabancılarda böyle bir sorun olmuyor, konuşabileceği noktaları, katmanları bulabiliyor. Kendi düşünürlerinden yararlanarak veya kıyıda köşede kalmış underground düşünürlerinden yola çıkabiliyorlar. Bize bakıldığı zaman zaten bu kayıp... 17 yaşındaki çocuk daha Aziz Nesin'i algılayamadan, Fakir Baykurt'u anlamadan birdenbire karşısına Moğollar grubu çıkıyor ve orada Aşık Veysel'i farkediyor... Birikimler birbiri ardına gelmiyor.

Rock eski protest kimliğini yitirdi mi? Rap, rock'ın yerini almaya başladı, Amerika'da zenciler rap söyleyerek isyan ettiler...

İster istemez değişiyor... Ben bunu gelişme ve yenileşme olarak kullanmayı daha çok seviyorum. Rock'tan 68'teki tavrı beklemek çok yanlış, çünkü zaman değişiyor, rock da değişiyor. O günlerde dünya rock'ı şaşkınlık içersinde izliyordu, insanlar Jimi Hendrix'i ilk duyduklarında "böyle gitar çalınmaz" ya da Bob Dylan'ı izlediklerinde "böyle vokal yapılmaz" diyorlardı. Bugün ise rock kabul görmüş, rutinleşmiş rock... Ayrıca kabul etmek gerekir ki bu işin bir de sanayisi oluşmuş. Protestodan çok ticaret yapılıyor...

Abdülkadir Elçioğlu, nam-ı diğer Aptullica

Bozkurt işaretli rock'çılar

Bugün rock konserlerinde "bozkurt işareti" yapan MHP'liler var, bu tür bir değişimi rock'ın genel yapısının rutinleşmesine, rock'ın yüzünün eskimesine bağlamak doğru olabilir mi?

Türkiye'de kafa karışıklığı öyle boyutlarda ki, MHP başkanı Nazım Hikmet'ten şiir okuduktan ve toplum bunu kabul ettikten sonra zaten bir saçmalık var ortada... Ayrıca bugün kimin nerede olduğu belli değil, insanlar "kim olursan ol, gel" şeklinde politik çağrılarını yapıyorlar artık... Onlar da tüketim ilişkisine dayanıyor, ben böyle hareketlerin büyük bir bilince dayandığını sanmıyorum, hatta Türkiye'deki politik hareketlerin fazla bilinçli olduklarını sanmıyorum. Aynı şekilde Uğur Mumcu'nun ardında yürüyenlerin de onun kitaplarını çok fazla okuduklarını sanmıyorum. Sadece görüntülerin peşinde gidiyoruz...

Rock'çılar kolejliler mi, yoksa gecekondulardan mı geliyorlar?

Eskiden Heavy Metalciler'in kolejli olduklarını sanırdım, acemilik dönemlerimde onları "burcuva çocukları" diye alaya alan bir karikatür çizdim, ve arkadaşlardan korkunç tepki aldım. Sonradan araştırınca gördüm ki rock'çıların çoğu orta-alt tabakadan geliyor...

Bugün bazı rock-bar'lara kıyafeti düzgün olmayanlar giremiyormuş?

Eskiden rock–bar olarak bir tek Kemancı vardı, o da rock–bar falan değildi, içki içilen bir yerdi, ama piyasanın oluşmasıyla buradan para kazanabileceklerini anladılar ve yanlışlık orada başladı.

Bir pazar olduğunu farkettiler. Farkettiler de ne oldu? Rock'tan büyük paralar kazanılıyor ama düzeyli, dörtdörtlük rock konseri düzenlenebiliyor mu? Rock dergisi çıkıyor mu? Çıkamıyor. Televizyonda rock programları var mı? Yok... Fakat istemediğin kadar rock-bar var. Çok rahat oraya gidip içkini içiyorsun, müzik dinliyormuş gibi yapıyorsun... Sonuç şu: Rock'çıların gezinmediği rock ortamları oluşuyor. Oraları eski anlamda taverna oldu. Ayrıca, grupların bir kısmı müziklerini lanse ediyorlar da diyemiyoruz, "cover" çalmak zorunda bırakılıyorlar. Tam anlamıyla bir manav zihniyeti ile işler yürüyor...

SÖZÜN KISASI

'Deniz' korsanların elinde!

Muhalif yayınevleri yeni bir "dert" ile karşı karşıya. Fiziki imha ve toplatılma boşluklarından yararlanan "kitap korsanları" kitapları "rehin alarak" piyasaya sürmeye başladılar bile. Belge Yayınevi'nin , 8 baskı yapan Turan Feyizoğlu'nun "DENİZ/Bir İsyancının İzleri" adlı biyografik araştırması korsan olarak piyasaya sürüldü.

Yayınevinden yapılan açıklamada, birinci baskının kopya edildiği belirtildi. Açıklamada ,"korsan baskının kapak renkleri soluk olup, ISBN numarası bulunmamaktadır" denilerek, okurların "demokratik bir sorumlulukla emek hırsızlığını" takip etmeleri de istendi.

Şimdi her okur, 'Gerçek Deniz'in izlerini sürüyor.

Muzır Prenses

"Pamuk Prenses" yanlış bir ülkeye gelmenin cezasını çekiyor. Sel Yayıncılık tarafından basılan Fransız yazar Jeanne Cordelier'nin "Pamuk Prensesin Ölümü" adlı romanı, Basın Kanunu'nun, "kanunen yasak kişiler arasındaki cinsel ilişkilerin yasaklanmasını" içeren maddesince muzır bulunarak on milyon otuzbeşbin lira para cezasına çarptırıldı ve "18 yaşından küçüklere satılamaz" ibaresiyle poşette satılmasına karar verildi.

Prenses artık, muzır bir poşette ömür tüketiyor, okuyucular ise onu masalların dokunulmaz kahramanı sanıyor!

Radyo Umut, umutlu

13 Şubat 1994'te yayına başlayan Radyo Umut yeni dönemde iddialı. Programları ekonomik, politik, sanatsal ve kültürel konulardan oluşan Radyo Umut, toplumsal değerlerin yozlaşması, tabuların kuşatması karşısında konuların sansürsüz tartışılmasını savunuyor. Yeni yayın döneminde, Aydın Hatipoğlu, Arslan Başer Kafaoğlu, Adnan Özyalçıner, Sennur Sezer, Melih Baş, Orhan İyiler, Engin Ayça, Sabri Koz programlarıyla yer alıyorlar. Geçtiğimiz günlerde çalışanları ile ilgili sorunlar yaşayan Umut'ta "umut" var...

Yeni bir odak: BEKSAV

Bilim, Estetik, Eğitim, Kültür ve Sanat Araştırmaları Vakfı (BEKSAV) 12 Şubat pazar günü, bir tanıtım kokteyli ile açıldı. Açılışta, Paris Flarmoni Orkestrası'ndan Setrag Koulaksezian, ile Jean Claude Tcheuregojian mini bir konser verdi. Kokteyle ayrıca gazeteci–yazar Cezmi Ersöz, Şair Ahmet Telli, Şükrü Erbaş, Sunay Akın, Yazar Öner Yağcı, Nebahat (Çetin) Altıok ile çok sayıda aydın, emekçi ve işçi katıldı. Vakıf Başkanı İsmail Sarıoğlu BEKSAV'ı büyük bir iddiayı sahiplenerek kültürel, estetik karşı–duruş alanı olarak kurduklarını belirterek, "bu alanda bugüne kadar sürdürülen mücadeleye, kültür merkezleri ailesine, mütevazı bir katkıdır"dedi. (Vakfın adresi şöyle: Osmanağa Mh. Kırtasiyeci Sk. No–21 Kadıköy.)

Kuzular sessizliği bozdu

Geçen hafta çarşamba günü Boğaziçi Üniversitesi öğrencileri boykot yaptı. Eyleme öğrencilerin tamamına yakını katıldı. Bu alışılmış öğrenci gençlik eylemlerinden biraz farklıydı. Taşınan pankartlardan dağıtılan bildirilere, atılan sloganlardan, eyleme katılanların bileşimine kadar farklı olan çok şey vardı.

Elif BAYKARA– Ali IŞINGÖR

Ünlü bir Rus fıkrasıdır.
Kötümser 'Bundan daha kötüsü olamaz' demiş.
İyimser karşı çıkmış:
–Olur, olur!

Geçen hafta Boğaziçi Üniversitesi'nde yürüyen öğrencilerin basın bildirisine "Kuzular artık sessiz değil" başlığı atılmıştı...

Henüz bir buçuk yıl öncesine kadar 5 bin liradan tabldot usulü verilen yemekler yüzde 800'lük bir artışla 40 bin lira olmuş, öğrenim harçları yasalara aykırı olmasına rağmen, yüzde 50 zam görmüş... Hergün 4 bin öğrencinin yemek yediği Boğaziçi Üniversitesi'nde "daha kötüsü"nün olamayacağına inanan herkes biraraya gelmiş ve "yemek zammını boykot" komitesi kurulmuş... Yemek zamlarına karşı siyasi ayrılıklar gözetmeksizin tüm öğrencilerin katılımıyla oluşturulan boykot komitesi, beş gün olarak ilan edilen boykot süresince yemekhanenin kapısında yemek ücretlerinin dörtte biri fiyatına kumanya vermeyi ve 21 Şubat çarşamba günü okul idaresine yürümeyi kararlaştırmıştı...

Ve 21 Şubat geldi çattı: Boğaziçi Üniversitesi'nin Kuzey Kampüsü'nde yemek dağıtılıyor ve biraz endişeli bir bekleyiş başlıyor; "acaba bu sefer olacak mı?" diye. Çoğu aşina olduğumuz yüzlerdi; genç, güleç ve ışıl ışıl... Herkesin yakasında "yemezler" kokartının olması biraz rahatlatıyor insanları... Hasan Basri (23) "Herkesi bir araya getirdik" diyor. "Herkes destek veriyor eyleme. İlk gün yüzde 96'lık katılım oldu ve sadece 147 kişi yemek yedi, bugün ise 14. Bizimle konuşan bir başka öğrencinin söyledikleri de onu doğrular nitelikte: "Bu sadece bir eylem, hakkımızı aramak için yaptığımız bir eylem. Artık bu zamları yemezler!"

Yavaş yavaş yüzlerdeki endişeler kayboluyor. Kuzey Kampüsü'nün meydanında şarkılar söylenen, idareyle dalga geçilen bir ortam oluşuyor. "Herhalde kampüsün yarısı yürüyüşe katılacak" diyor genç kız. "İslamcılarla konuşulmuş, iftarı yemekhanede açmayacaklarmış bugün..." Ve yavaş yavaş yürüyüş başlıyor. Kuzey kampüsden Güney kampüse geçiş ise görkemli oluyor. Yol boyunca sağdan soldan gelen gruplar da katılıyor yürüyüşe ve Boğaz'ın görkemli manzarası ile karşı karşıya gelindiğinde espri patlıyor: "Zamlara ve boğaza karşı yürüyoruz!"

Ve belki de en güzel slogan bulunuyor böylece: "Zamlara ve boğaza karşı yürüyek–güzelleşek!"

Güney Kampüsü'nün meydanına gelindiğinde idarenin önünde forumlar yapılıyor. Aklımıza 70'lerde yapılan üniversite forumları geliyor. Ortaya pek çok görüş atılıyor.

Sonra bir grup daha geliyor ve bir tane daha. Kalabalık daha da artınca meydanda bir "zafer turu" atmaya karar veriyorlar. Bini aşkın öğrenci ellerinde "müşteri değil öğrenciyiz" dövizleri, yakalarında "zamları yemezler" kokartlarıyla yürüyorlar.

"80'den beri üniversitelerde böyle bir yürüyüş yapılmamıştı" diyor öğrencilerden biri. "Üniversite çalışanları bile yaptıkları basın açıklamasıyla katıldılar bize; sosyalisti, sosyal demokratı, liberali herkes bir arada bugün!"

Öğrenciler yeniden Kuzey Kampüs'e yürüyorlar ve basın açıklamasını yapıyorlar. "Boykot hatırası" çektirmeyi de unutmuyorlar...

Okul idaresi mi? Onlar, "aslında az bile yaptık zammı" dediler... Burada "daha kötüsünün" olabileceğinin işaretini verdiler...

O gün Boğaziçi Üniversitesi'nde "masum" bir öğrenci eylemi yapıldı. Herkes çocuklar gibi şendi.

Boğaziçi Üniversitesi'nde öğrencilerin tamamına yakınının katıldığı boykot eyleminden sonra kampüs içinde 'zafer turu' atıldı. Aslolan eylemdi ve başarıya ulaşılmıştı. Eylemin kendine özgü bir dili ve üslubu vardı.

METO' BİYOGRAFİ' LER

Met - Üst

hayattakinden daha hayat bir baba MÜNİR ÖZKUL

"tüm ertem eğilmez ekibi'ne"

bir ülke'nin hakiki gayr–i resmi tarihi'ni öğrenmenin bir yolu da azıcık, o ülke'nin şu üç alanına göz atmak'tan geçer!.

bir: o ülke'nin yerli–yersiz sinema filmleri!. özellikle en berbat olanları!. gözler yalan söylemez!.

iki: o ülke'de yaşayan insanların magazin bilgisi dağarcığı!. özellikle en ağdalıları!. dedikodu halk'ların gizli dini'dir!.

üç: mizah dergileri!. özellikle en muhalifleri!. bakınız: marko paşa, akbaba, eski gırgır, mikrop, limon vs..

çünkü bu üç alanda da yaşanan hayatla birebir örtüşen naif bir sahicilik ve samimiyet sözkonusu'dur!. çünkü bu üç alanda temelde fazla bir etik–estetik kaygı taşımadan kendisilerini mümkün mertebe "olduğu gibi" orta yere suç'arlar...

bir ülke'nin biz'liği, en fazla bu üç alanda görülür çünkü biraz!.

biçim–içerik meselesi'ni yerli sinema'yı, (özellikle ilk dönem siyah–beyaz filmleri) eksen alarak irdelemeye çalışırsak, görülüyor ki; biçim denilen şey aslında istanbul, içerik denilen şey de aslında anadolu demektir!.

siyah–beyaz filmlerdeki istanbul, daha çok şarkî–avrupai, bir rüya, bir koloni şehri'ni anımsatmaktadır!. anadolu insanı istanbul'u, ya filmlerden, ya da askere gelince görmektedir!. istanbul anadolu'ya, anadolu istanbul'a önyargılıdır!. istanbul üretici, anadolu tüketicidir!. sinema alanında!. ilk şaşkınlıktan sonra anadolu, (yani: içerik) istanbul'a (yani: biçim) yön vermeye başlar!. dansözler, folklör ekipleri, türkücüler peydah olur!. bu istanbul'un ve istanbullu'nun da hoşuna gider!. çünkü istanbul'un avrupai–şarki medeni dekor ve kostümünü ortalayacak yerli bir malzemesi yok gibidir!. azınlıklar için ise, artık her taraf istanbul gibidir!. sanılanın aksine önce istanbul, anadolu'nun kültürü'ne göç etmiş, sonra da anadolu halkı istanbul coğrafyası'na gelmiştir!. istanbul'un bozulmasındaki en büyük nedenlerden biri istanbullular'daki bu koloni ruhu'dur!. istanbul olup biteni hep seyretmiştir!. istanbullu zor'da kalınca hep kaçmıştır!. kemalizm'in başlangıçtan bugüne yaşadığı süreç de istanbul'a benzer biraz!. istanbul+kemalizm+biçim+üretici, anadolu+halk+içerik+tüketici!. nihayetinde biçim verilmeye çalışılan içerik cansız çamur değildir!. kıpır kıpır, canlı insanlardan oluşan bir halk'tır!. selanik'teki hesap çarşı'ya uymaz netekim!. bizim yıllarca tartıştığımız biçim–içerik (istanbul–anadolu tartışması) bir anlamda kemalist mantıktır!. aklımızı bu mantık'tan sıyırınca görüyoruz ki, etraf güllük gülistanlık!. çünkü biçim'ime, kınalı da içerik ne güzel yakışır!. içerik benim, ben biçim'im el ne karışır!. hatta kayahan aabimizin dediği gibi biçim ve içerik "sevenleri ayırmayın, sevenler ayrılmayın" hesabı kadar basittir!. bizi manyak eden zoraki kemalist mantık!.

şimdi bu kadar latin harfi zayiatının münir özkul'la ilgisi ne diyecekseniz, ben müsait bir yerde iner, yayan devam ederim!. çünkü anlattığımız mavra'lar münir özkul'un da ait olduğu bir tarihtir!. hem de ilk siyah–beyaz filmlerden başlayarak!.

şimdi tam burada gelelim bir usta'ya saygı duruşu'na!. sevgili ertem eğilmez'e!. o da heves eden, nefes tüketen, bu ülke'ye özgü imece kooperatif ruhlu, zordeli dehalardan biri!. bugün yeşilçam dediğimiz yer (bir–beş istisnai durum ve kişi dışında) bir yılmaz güney, ertem eğilmez enkazı değil midir!. kıssadan hisse yeşilçam: "ustam öldü, ben satarım" olamamıştır!. yeşilçam'da artık görünen odur ki, heves eden, nefes tüketen ve helva yapan kişiler azalmıştır!. mesele bir meseleniz olmasındadır. mesele para değildir!. yılmaz güney banka soyar yine film çevirirdi!. mesele yılgınlık olabilir!. ama ertem eğilmez, oksijen tüpüyle film çekerdi!. mesele; bir mesele edinmek, heves etmek, nefes tüketmek ve kendinizde helva yapma becerisi ve enerjisi bulmaktır!. yoksa her alan hem yılmaz güney'in, hem ertem eğilmez'in denk düştüğü zamanlar kadar SIFIR!. başlamak için iyi bir sayıdır, sıfır... elalem sıfır bile bulamıyor!.

nihayetinde ertem eğilmez de (yılmaz güney gibi) sanatta sabırla–özenle oluşturduklarını, hayatıyla bir çırpıda darmadağın eden bu ülke'ye özgü, "alaturka sısyphus kaderli doğulanmış akdeniz hüznü kederli" o büyük usta'lardan.

filmlerdeki münir özkul, siyah–beyaz filmlerden başlayarak hep esas oğlan'ın yanındaki, komik–şamaroğlanı'nı oynamıştır!. o dünya çapındaki oyuncu malzemesi çoğu kez öylesine hoyratça ve budalaca kullanılmıştır ki!.

filmlerdeki münir özkul, ertem eğilmez filmleriyle hakiki kişiliğini bulmuştur!. münir özkul'un sinema serüveni, sinemamızın serüvenine de benzemektedir!. hem özel, hem genel olarak!.

filmlerde baba olan münir özkul, 70'li yılların o son dünyalı çocuk ruhu'nu öylesine dolu dolu tüm sıcaklığıyla verir ki!. ahşap bir sızı hissedersiniz!. yahut akasya ağaçlarının kokusunu!. fakat bir o kadar da fakirdir o dünya!. bir o kadar da umut dolu!.

filmlerde baba olan münir özkul, 70'li yıllarda günaşırı öldürülen sağcı–solcu çocukların, birşeyler sezen ve fakat ne yapacağını bilemeyen hakiki babalarına da çok benzer!.

filmlerde baba olan münir özkul aslında çaktırmadan bir işçi sınıfı babasıdır!. filmlerde baba olan münir özkul, hayatı sekteye uğratan güzellikler ve âfetler dışında da (bazı babalarımızın dediği gibi) "kancık kadın gibi ağlar!. ve adile naşit teyze bir anne olarak ona ne çok yakışır!.

filmlerde baba olan münir özkul, hababam sınıfı serisiyle (mahmut hoca tipi'yle) o işçi sınıfı'na ait ahşap baba'nın aydın halinden de fragmanlar gösterir!. filmlerde baba olan münir özkul, çoğumuzun babası'na ne de çok benzer sahi!.

filmlerde baba olan münir özkul, 70'li yılların tüm defo'larını, zaaflarını, coşkularını, umutlarını üzerinde taşıyan sahici ve samimi bir baba'dır!.

nihayetinde ertem eğilmez sineması, 70'li yılları en "biz" gösteren filmlerden oluşmakla beraber, slogancı olmadığı için herhalde, pek ciddiye alınmamış gibidir!

yılmaz güney memduh ün'ün "üç arkadaş" filminin ertem eğilmez tarafından ikinci çeviriminde, bir yerde, bir kahve'de, profilden tavla oynayan bir figüran rolünü de üstlenmiştir!. gönül isterdi ki bu iki usta da yaşasın!. yalnız sinemamızın değil, hayatımızın da böyle heves eden, nefes tüketen ve helva yapma becerisi–enerjisi olan insanlara öyle ihtiyacı var ki!. hele bugün!. hele şimdi!.

uzun ömürler dilerim, ellerinizden öperim münir aabi!. siz çok yaşayın e mi!.

Nereden çıktı bu YDH?

Ali Önder ÖNDEŞ

Siyasal bir değerlendirme yapacaksanız, ister istemez birtakım ipuçlarının ve verilerin harekete geçirdiği siyasal sezginiz öne çıkar. Siyasal sezgi doğal olarak siyasal kurguları harekete geçirir. Konumuz, henüz kapalı kutu gibi görünen ve zaman zaman çalkalanan Yeni Demokrasi Hareketi olunca sezgi ve kurgu ikilisi örtük gerçekliği irdelemek için daha da önem kazanıyor.

Konuya, yazının başlığındaki soruyu irdelemekle başlamanın doğru olacağına inanıyorum. Yukarıdaki soru "ah şu YDH keşke hiç çıkmasaydı" türünden bir hayıflanma ya da öfke bildirme amacıyla sorulmadı. Amacım, YDH'nin hangi toplumsal ve siyasal dinamiklerden güç alarak kendini var ettiğini ve siyasal olarak asli işlevinin ne olduğunu sorgulamak. Önce Türkiye'de burjuvazinin siyasal temsilcisi onlarca siyasi parti varken, YDH'ye neden ihtiyaç duyulduğunu sorgulamak gerekiyor. Ancak, bu sorgulamaya başlamadan önce, YDH'nin ideolojik ve siyasal olarak hangi ana eksene oturduğunun ve asli yöneliminin ne olduğunun özet olarak altını çizmenin doğru olacağı kanısındayım. YDH'nin asli yönelimi sözcülerinin sıkça sözünü ettikleri "değişim" kavramına yükledikleri anlamda gizli. Özetlersek, YDH sözcülerine göre "değişim" yeni dünya düzenine entegrasyonu ve entegrasyon sürecinin sonuçlarını minimize edecek bir yeniden yapılanmayı ifade ediyor. Tabii, burjuva siyasetinde her yeniden yapılanmanın sancı yarattığını ve burjuvazinin çıkarları doğrultusunda sancının minimize edilmesi için zor ve şiddetin alabildiğince artırıldığı gerçeğini unutmamak gerekiyor. Bana göre YDH'nin Türkiye kapitalizminin ideolojik–siyasal–ekonomik bakımlardan yeniden yapılanmasında tutturduğu radikal söylem, baskının, şiddetin ve zorun artırıldığı yeni bir dönemin habercisi oluyor.

Dikensiz gül bahçesinin sınırı

Yukarıdaki özetlemeden sonra yeni sorular sorabiliriz. "Değişim" YDH'yi tek başına ilerletecek, yeterli bir motif midir? Elbette, değişim kavramı yetmeyecektir. Peki YDH'ye yol veren diğer ihtiyaçlar, motifler nelerdir? Bence, en önemlisi, artık bütün kesimlerce açıkça ifade edilen burjuva siyasetinde yaşanılan tıkanıklığı aşma çabasıdır. Bugün, Türkiye burjuva siyasetinin düzeniçi konumlanışta ciddi bir alternatifi, denetlenebilir bir muhalif öznesi yok. Paradoksal bir durum, ama bu gerçeklik ciddi bir sıkıntı yaratıyor. İlk bakışta, bu durum burjuvazi için bulunmaz bir nimet gibi görünebilir. Dikensiz gül bahçesinde siyaset yapmak belli bir süre için burjuvaziye de cazip gelebilir. Ancak, unutmamak gerekir ki, bu cazibenin bir sınırı vardır. Hele, Türkiye gibi sistemin sürekli kriz ürettiği, her çözüm arayışının yeni bir krizin başlangıcı olduğu ülkelerde, sınırsız ve sonsuz bir dikensiz gül bahçesi siyaseti, burjuvazinin nihai çıkarları açısından hiç mi hiç uygun değildir. Çünkü tırmanan bunalımın, bir süre sonra soğuramadığı ve kontrol dışı kitlesel muhalefeti yaratması kaçınılmazdır. O halde, burjuvazinin kendini var edebilmesi ve üretebilmesi için kendi kucağında besleyip büyüttüğü uysal bir muhalefete ihtiyacı vardır. Hele, son on onbeş yıldır burjuva siyasetinde görünen siyasal yönelim farklılıklarının silikleşmesi ve ayrılaşması olgusu düşünüldüğünde, bu ihtiyaç kendini daha çok hissettirmektedir.

YDH'nin asli yönelimi sözcülerinin sıkça sözünü ettikleri "değişim" kavramına yükledikleri anlamda gizli. Özetlersek, YDH sözcülerine göre "değişim" yeni dünya düzenine entegrasyonu ve entegrasyon sürecinin sonuçlarını minimize edecek bir yeniden yapılanmayı ifade ediyor. Tabii, burjuva siyasetinde her yeniden yapılanmanın sancı yarattığını ve burjuvazinin çıkarları doğrultusunda sancının minimize edilmesi için zor ve şiddetin alabildiğince artırıldığı gerçeğini unutmamak gerekiyor.

tam da Nevzat Tandoğan felsefesidir. "Eğer bu ülkeye komünizm lazımsa onu da biz getiririz" ifadesini bugün YDH'nin işlevine göre değiştirerek, "eğer bu ülkeye muhalefet lazımsa onu da biz getiririz" demektedir Türkiye burjuvazisi.

YDH'nin, yukarıda söylenenlerle ilişkili olarak bir işlevi de, bugün devletin potasında büzüşmüş ve aynılaşmış burjuva siyasetini radikal bir söylemle farklılaştırmaktır. Bu farklılaşmayı, sağcısını, solcusunu, ittihatçısını, itilafçısını aynı potada birleştirerek, farklılıkları içinde barındıran bir tarzda yaratmayı amaçlıyor. Ama, farklılaşmadan asıl murad edilen, geleneksel siyaset tarzına; Yeni Dünya Düzeni'ne ve Batı'ya entegrasyona uyumlu liberal bir görünüm kazandırmak.

İşte C. Boyner ya da YDH böyle bir sürecin, bu tür bir ihtiyacın ürünüdür. YDH bu anlamda, Türkiye'de Batı'ya entegrasyon düzleminde yaşanan ya da yaşanacak nesnel süreçlere uygun bir yeniden yapılanma projesinin öznesi olmaya adaydır. Diğer yandan da bu yeniden yapılanmanın fikri ve fiili zeminini hazırlarken, tırmanan krizin yaratacağı ve düzene yönelik cepheden muhalefet potansiyelini taşıyan kitlelerin tepkisini soğurma hesabı da yapmaktadır. Kısacası, bu durum, YDH'liler, Batıcılık konusunda bütün umutlarını Batı'ya bağlayan Prens Sabahattin'den pek de geride değiller. O kadar Batıcılar ki, bugün Türkiye'de liberalizmi, Türkiye tarihinden dayanaklar arayarak bir gelenek üzerine kurgulayan "gelenekselci liberalizme" dahi tahammül edemiyorlar.

Batı'yla bütünleşmeden söz ediyorsanız, doğal olarak liberalizmi, ekonomik liberalizme sınırlayamazsınız. O nedenle YDH'nin bolca birey, bireyin özgürlüğü ve refahı, sivil toplum örgütleri, farklı kimliklerin özgürce ifade edilmesi ve demokrasiden söz etmesi gerekiyor. Bunu da söylem düzeyinde sık sık yapıyorlar. Ama hiç de inandırıcı olmuyor. Çünkü din, cins, etnik vs. kimlikten dem vurulurken, sınıf ve sınıfsal kimliğin yanından bile geçmiyorlar. İşçi ve emekçi kimliğine, bu kesimlerin örgütlenmesine ve örgütlü mücadele haklarına burjuva demokrasisinin gereği kadar da yer verilmiyor. Çünkü, YDH, sınıf gerçeğini, emek–sermaye çelişkisini silikleştiren bir siyasal misyona oturmaktadır. YDH sözcülerine göre, çağımız bilgi çağıdır ve bilgi toplumu, bilginin sermaye ve emekten daha önemli olduğu bir aşamanın adıdır. Eğer, bu anlayışla yola çıkılırsa sonuç açıktır. Bilgi sermayenin tekelinde olduğuna göre ve sermaye sınıfı da örgütlü olduğuna göre, emeğin örgütlenmesi gereksizdir. YDH bu yönelimini çok bilinen bir illüzyonla süslüyor; "çalışanlar, iş sahipleri ve devlet arasında bir toplumsal uzlaşma"dan söz ediyor. Sermaye sözcülerinin uzlaşma talabinin ardında yatan gerçeği bugün artık işçi–emekçi kitleler biliyor. Uzlaşma, işçi emekçi örgütlülüğünün etkisizleştiği, çalışanların daha da sömürüldüğü bir siyasal sürecin başlangıcıdır. Çalışan kitleler geçmişte bu filmi defalarca gördüler ve yeniden seyretmenin/yaşamanın ne anlama geldiğinin de farkındalar.

YDH'nin işçi sınıfı ve sosyalistler açısından bir diğer ürkütücü yanı da devlet olgusuna yaklaşımı. Ekonomide devleti sıfır noktasına kadar küçültme kararlılığında olan YDH'nin siyasi iktidarı alabildiğine güçlü kılmak gibi tehlikeli bir yönelimi var. C. Boyner'in İzmir'de yaptığı bir konuşmada, "Türkiye'nin devletten daha güçlü bir iktidara ihtiyacı var" saptamasını bilinçsizce yaptığını sanmıyorum. "Güçlü iktidar" kavramlaştırması belleğimizi yokladığında, bizlere faşist hareketin '80 öncesindeki bir sloganını hatırlatıyor. C. Boyner daha önce fiilen içinde yer aldığı faşist hareketten YDH'ye taşıdığı bu sloganı her halde bilinçsizce kullanmıyordur. C.Boyner'in "güçlü iktidar" kavramlaştırmasını kullanırken, rafine bir sermaye iktidarının sınıf karşıtlarını soğurduğu ya da baskıyla sindirdiği siyasal bir yeniden yapılanma sürecinin hayallerini kurduğunu sanıyorum ve tehlikeli buluyorum.

Sahte duruş

YDH'yi son günlerde en fazla gündemde tutan çıkış Kürt sorunu ile ilgili saptamalarıdır. YDH, Kürt sorunu konusunda bugün T.Özal'ın başlattığı noktada. Bu anlamda da diğer burjuva partilerinden bir adım önde. Bütün radikal çıkışlarına rağmen, YDH'nin Kürt sorununa yaklaşımı düzenin olası perspektifiyle uyumlu görünüyor. C. Boyner burada da geleneksel politikanın bir ucunda duruyor. Ama durduğu uç nokta düzenin muhtemel gelişmelerinin ardından bu sorunu taşımayı hesapladığı uç. Bana göre YDH bu konuda da bütün hırçın söylemine rağmen, uysal bir muhalefeti oynuyor. Burada murat edilen, devrimci kimliği ve önderliği budanmış Kürt hareketinin siyaseten meşruiyetinin tanındığı süreçte kontrol edebilmek, yönlendirmek ve soğurarak düzene eklemlemektir. C. Boyner'in Kürt sorununa ilişkin radikal ve hırçın yaklaşımının bu amaca yönelik olduğunu düşünüyorum. Ayrıca bölgede RP tehlikesine karşı devletin de C.Boyner'i ya da YDH'yi fazla üzeceğini düşünmüyorum. Zaten görünen o ki, üzmüyor.

Yukarıda anlatılan nitelikleri dikkate alındığında, YDH'nin sahte demokrasi ve refah söylemine karşı duruşta sosyalistlere, devrimcilere önemli görevler düşmekte. C.Boyner'e karşı muhalefetin Hayvanları Koruma Derneği üyelerine bırakılmayacak kadar önemli bir görev olduğunu düşünüyorum. YDH, sınıf mücadelesinin önünde ciddi bir engel haline gelebilir. O nedenle YDH'nin işçi ve emekçileri de etkileyebilecek sahte söylemini teşhir etmek gerekiyor. Bu etkiyi kırmak, bu illüzyonu açığa çıkarmak görevi de sosyalistlere, devrimcilere düşüyor.

YDH'nin kurmayları (soldan sağa) Prof. Asaf Savaş Akat, Memduh Hacıoğlu, Cem Boyner, Hüseyin Ergün ve Cengiz Çandar. Çandar daha sonra istifa etti.

Nasıl bir parti?

Gençay GÜRSOY

12 Eylül'den sonra sosyalistlerin ilk ciddi durum değerlendirme ve toparlanma girişimi sayılabilecek Kuruçeşme toplantılarının en önemli temsil eksikliği Dev–Yol'un dışarıda kalmış olmasıydı. Nisan 1989'da başlayan ve yaklaşık bir yıl süren toplantılara katılan herkes bunu biliyor ve bir evrede bu eksikliğin giderilebileceği umudunu taşıyordu. Böyle olmadı, tartışmaların son bulduğu güne kadar bu umut gerçekleşmedi. Toplantıların başından beri, sosyalistlerin mümkün olan en geniş çerçevede, içinde yer alabileceği yasal bir sosyalist partiyi hedef alanlar, Kuruçeşme'den çerçevesi pek geniş olmasa da bu potansiyeli taşıyan, gerçekleşebilir bir sosyalist parti projesiyle çıktılar.

Tartışmaları, devrimci–reformcu karşıtlığı ekseninde sürdüren ve bu girişimi yeteri kadar "devrimci" bulmayan arkadaşlarsa, ihtiyaç duyulan bir partinin "bugünden yarına gerçekleşemeyeceğini" şimdilik "bir devrimci sosyalist blok" oluşturulması ve "program tartışmalarına girilmesi" gerektiğini düşünüyorlardı. Bu arkadaşlara göre, "devrimci bir program etrafında birlik için asıl önemli kesim Devrimci Yol" çevresiydi ve anlamlı bir birlik ancak bu "ana akım" zemininde gerçekleşebilirdi. (Sosyalist Birlik, Nisan–Mayıs 1990 S.48–53)

Devrimci program

Aradan aşağı yukarı beş yıl geçti. Kuruçeşme'den "yasal parti" projesiyle çıkanlar, herkesin bildiği süreçleri yaşayarak Birleşik Sosyalist Parti'yi oluşturdular. Ama parti (henüz) mevcut sosyalist potansiyeli kucaklayabilecek bir çerçeveye oturamadı. Devrimci Sosyalist Blok ise, maddi bir gerçeklik haline gelmedi ve "devrimci program" tartışmalarına hiçbir zaman geçilemedi.

Bu arada, Türkiye eşi görülmemiş bir yapısal kriz içine girdi. Dinci–faşist yükseliş ve her alanda egemenliğini perçinleyen sermaye karşısında, Türkiye'nin siyaset ufkunda, toplumsal güvenilirliğini büyük ölçüde yitirmiş, darmadağınık sol ve sosyal demokrat parti kalıntıları dışında ciddi bir ağırlık kalmadı.

Kuruçeşme'den beri beklenen "ana akım" ise, geçtiğimiz haftalar içinde "Neden, nasıl bir parti" konusunu tartışmak üzere, benzer arayışlar içindeki çeşitli çevrelerin resmi olmayan temsilcileri ile birlikte, geniş katılımlı iki toplantı düzenleyerek, siyaset sahnesine nihayet resmen girmiş oldu.

Sosyalist kimlik daraltır mı?

İki toplantı boyunca yapılan tartışmalar, Kuruçeşme'den farklı olarak, ideolojik saf tutma eğilimlerinden çok, siyasal yaşamda etkin rol oynama eğilimlerinin önplana geçtiğini gösteriyor. O kadar ki, çoğunluğun ortak görüşünü ifade eden "kitle partisi" ya da hareketin, sosyalist bir kimlik taşıması bile, çerçeveyi daraltan bir sınırlama olarak görülüyor.

Kuruçeşme toplantılarında "içinde toplumsal devrim ve sınıfsız toplum perspektiflerini kollayanlardan, sosyalizmden sosyal-demokrasinin az ötesinde birşeyler anlayanlara kadar, çeşitli kanatların bulunabileceği, ideolojik birlik ve bütünlük aramayan, taban inisiyatiflerine öncelik tanıyan..." (Sosyalist Birlik, Nisan–Mayıs 1990 S.38–41) bir parti modelini savunan, dolayısıyla "yeteri kadar devrimci olmayan" biri olarak, bu kez çubuğun biraz fazla tersine bükülduğü endişesini taşıyorum.

Politik yaşama müdahale edebilmek için marjinallik boyutlarının mutlaka aşılması gerektiğine sonuna kadar inanmakla birlikte, sosyalist kimliği belli etmeme çabalarının bu yolda fazla bir yarar sağlamayacağını, belki de aksine, bu kez de kendi ayakları üzerinde doğrulmaya çalışan ve az çok toplumsal meşruiyet kazanmış olan sosyalist birikimleri dışta bırakarak daha vahim bir daralmaya yol açabileceğini düşünüyorum.

"Emekçi" kesimlerden ve sosyal demokrat parti ve çevrelerden gelenlerin, böyle bir girişime taban oluşturacağını umdukları potansiyelin, sosyalistlerden daha da çekici ve etkili talipleri var. Bunca pandomimden sonra birleştiklerini söyleyen SHP–CHP ortaklığının bile, eski parti ilişkilerinin alışılmış atmosferi içinde, bu potansiyelin önemli bir bölümünü peşine takmayacağını kim ileri sürebilir? Sosyalizmin kokusunu alıp başlarını çevirecekler için ise, kimlik gizlemenin hiç yararı yok. Onlar kokuyu çoktan almışlardır zaten.

Boyner'in gerisine düşülebilir

Bana öyle geliyor ki, şimdilik daha baskın gibi görünen "kimliksizlik" eğilimi, girişimin üzerinde yürüyeceği demokratik ve ekonomik mücadele rotalarından birincisini biraz gözardı ediyor. Böyle bir kitle çizgisi endişesi, demokrasi programının ilk adımı olan Kürt sorununda Boyner'in partisinden daha gerilerdeki mevzilere takılıp kalma sonucunu doğurabilir.

Benim başından beri savunduğum, birinci İşçi Partisi'nin ulaştığı toplumsal etkinlik düzeyidir. Bu düzeyin bugünkü koşullarda karşılığı, ilk adımda yüzde 5–6'lık bir oy potansiyelidir. Ciddiyet telkin edebilecek en az nicelik aşağı yukarı budur.

Adı ne olursa olsun, sosyalist kimliğin dürüstçe kendini belli ettiği, devrimci keskinlik ve lafazanlık gösterilerinden arınmış bir girişim, mevcut sosyalist potansiyelle, şu ya da bu biçimde bütünleşebilirse, bu hedefe ulaşmak mümkündür. Gerisi birçok iç ve dış koşula ve sosyalistlerin gösterecekleri performansa bağlı. Bu şansın çok büyük olmadığını ben de biliyorum, ama bence denemeye değer ve gerçekçi olan budur.

Evet sosyalist kimlik yaralı, zayıf ve güven vermiyor, ama sosyalizmin kokusundan rahatsızlık duyanların, adı sol ya da sosyal demokrata çıkmış olanların, şu son yıllarda yedikleri nanelerden sonra, ortalığı saran kokuya nasıl dayandıklarını da doğrusu bilemiyorum.

Adı ne olursa olsun, sosyalist kimliğin dürüstçe kendini belli ettiği, devrimci keskinlik ve lafazanlık gösterilerinden arınmış bir girişim, mevcut sosyalist potansiyelle, şu ya da bu biçimde bütünleşebilirse, bu hedefe ulaşmak mümkündür.

Allem Kallem Ender ÖZKAHRAMAN

Kaf Dağı'nın ardından Türkiye'ye boru hattı

Ferhan UMRUK

Geçtiğimiz günler her taraf zafer sarhoşluğuna kapılanlarla doluverdi. Yıllardır hasreti çekilen hülyalar gerçekleşiyordu sanki... ABD daha önce Hazar petrollerinin Rusya'nın Novorosisk limanına akıtılmasına ilişkin verdiği kararı kaldırmamakla birlikte, Türkiye'den geçecek Bakü–Ceyhan boru hattı projesini desteklediğini açıkladı. Buna ilave olarak Azeri petrolleri konsorsiyumunda yüzde 1.75 olan Türkiye'nin payı, Haydar Aliyev tarafından konsorsiyumun ortağı olan Azeri şirketi Sokar'ın yüzde 5'lik payının Türkiye'ye teklif edilmesiyle zafer(!) perçinleniyordu. Toplam rezervi 534 milyon ton olan ve şu andaki yıllık üretimi 10.5 milyon ton olan Hazar petrollerinden, yüzde 6.75'lik payla hesap şaşkınlığına da düşen hükümet yılda 35 milyon ton petrole sahip olacağını ilan ediverdi. Gerçekler ise hükümetin dediği gibi değildi. Türkiye hiç petrol zenginleri arasına katılamıyordu. Bugünkü üretim şartlarında Türkiye'nin payına düşecek petrol yılda 710 bin ton civarındaydı. Bu miktar yıllık 21.5 milyon ton petrol tüketimi olan bir ülke için devede kulaktı. Kopartılan fırtınanın gerçek yüzü hemen ortaya çıktı, ama ABD'nin lütfuna mazhar olma duygusu, bu kapının aralanması ihtimali Türk burjuvazisinin heyecana kapılmasına yol açtı.

Petrol boru hattının Türkiye'den geçecek olması egemen sınıfların bir taşla birkaç kuş vurma umutlarını depreştiriyor. Çökmüş bir imparatorluğun yıkıntıları arasından ortaya çıkan Türkiye dış politikasını yine bu gelenek üzerinden sürdürüyor. Liberalinden faşistine, şeriatçısından sosyal demokratına kadar bütün düzen partileri dış politikada bütünlüklü hareket ediyor ve etmek gerektiğini de ilan ediyorlar. Bu politikanın esası da, büyük devletlerin anlaşmazlıkları dolayımında emperyalist bir gücün peyki olmaktır. Bu rol cumhuriyet tarihinde ABD'ye siyasi ve ekonomik bağımlılıkla belirlenmiştir. İsmet İnönü'nün "ABD ve Rusya anlaşırsa sonum başlar" değerlendirmesi bu bağımlılığın dış politika eksenindeki dayanağını su yüzüne çıkarıyor. Bu eksen soğuk savaş dengesine dayalı SSCB ve ABD olarak biçimlenen iki kutuplu dünya sisteminde hayatiyetini sürdürdü. Ancak Sovyetler ve Doğu Avrupa'daki bürokratik devletlerin çöküşü sonrasında ABD'nin Rusya ile yakınlaşma politikası geleneksel Türk dış politikasının zeminini sarstı. İşte tam bu noktada, ABD'nin Rusya'nın istemine aykırı olarak petrol boru hattının Türkiye'den geçirme önerisi, iktidar gücünü geçmişte siyasi ve askeri stratejik konumla ABD desteğiyle sürdüren egemenlerin, bugün aynı konum için sarıldıkları petrol borularıyla komediye dönüşüyor.

Yol tehlikeli

Aslında boru hattının kendine geçecek yer bulması başlı başına bir sorun halinde. Kafkasya ve yanıbaşı bir cenk meydanına dönüşmüş durumda. Çeçenya'da yaşanan Rus işgali, Gürcü–Abhaz çatışması, Karabağ–Ermeni özerk bölgesinden kaynaklanan Azerbaycan–Ermenistan çatışması ve bu topraklarda süregelen Kürt sorunu. Bölgenin bu durumu Kaf Dağı'nın ardından gelmesi beklenen petrole yol vermiyor. Sorunun tarafları boru hattının korunması güçlüğünü de dile getiriyorlar. Rusya'nın görüşünü aktaran Çernişev, Türkiye'den geçecek boru hattının tam da Kürt sorunuyla mücehhez bölge olduğunu ve hattın korunma güçlüklerini ifade ediyor.

Özal'la başlayıp Demirel'le sürdürülen, egemen güçlerin Adriyatik'ten Çin Seddi'ne kadar yayılan büyük Türk dünyası hayalleri çok kısa bir sürede mazide kaldı, ama boru hattı vesilesiyle ABD desteğiyle bölgede bir etkinlik kazanma hevesi depreşiyor. Bunun yanında daha önemli beklenti, Kürt sorunu üzerinde askeri çözüm dayatması içinde bulunan egemen güçler, bu yolla politikalarına ABD ve diğer emperyalist odakların destek sunacağını umuyorlar.

Toplumsal yaşamı siyasi ve ekonomik kriz içine sürüklenen Türk burjuvazisinin ufku artık bir boru hattıyla sınırlanmış bulunuyor. Bu boru hattı gerçekleşse de, diğer boru hattında olduğu gibi çözüm değil, çözümsüzlük üretecektir.

Zamane müslümanı Fethullah Hoca'nın 10 Şubat çıkarması!

Erdoğan AYDIN

Geçen 10 Şubat akşamı, Türkiye'nin en etkin tarikatı Fethullahçılar'ın verdiği iftar yemeğindeki bileşim ve Fethullah Gülen'in ilginç konuşmasından sonra, deyim uygunsa siyasal arenada orta şiddette bir deprem yaşandı...

Bu doğaldı. Çünkü Fethullahçılar Zaman, Sızıntı, Yeni Ümit, Samanyolu TV, Burç FM gibi herbiri kendi alanında etkin araçlarıyla medya dünyasında önemli mevzilere sahipti. Bunun yanısıra sayısı bilinmeyen eğitim kampları, yurtları, okulları, dershane ve öğrenci evleriyle, daha da önemlisi bizzat sermaye dünyasındaki kurumlaşmalarıyla Türkiye'nin önemli bir siyasi/dini gücünü oluşturuyorlardı.

Adeta bir hegemonya atılımıydı iftar yemeği ve kabul edilmelidir ki, başarıyla kotarılmıştı. Fethullahçı Zaman gazetesinin ifadesiyle, "İftar yemeğinde adeta Türkiye'nin mozayiği" oluşturulmuştu.

İlginçtir Mehmet Altan bile, yemekteki bileşimi, "şaşkınlıkla" karşılayarak, yemeği, "çok renkli, sesli ve çoğulcu yapıda bizim arzuladığımız Türkiye'nin maketi olarak" gördüğünü açıklayacaktı.

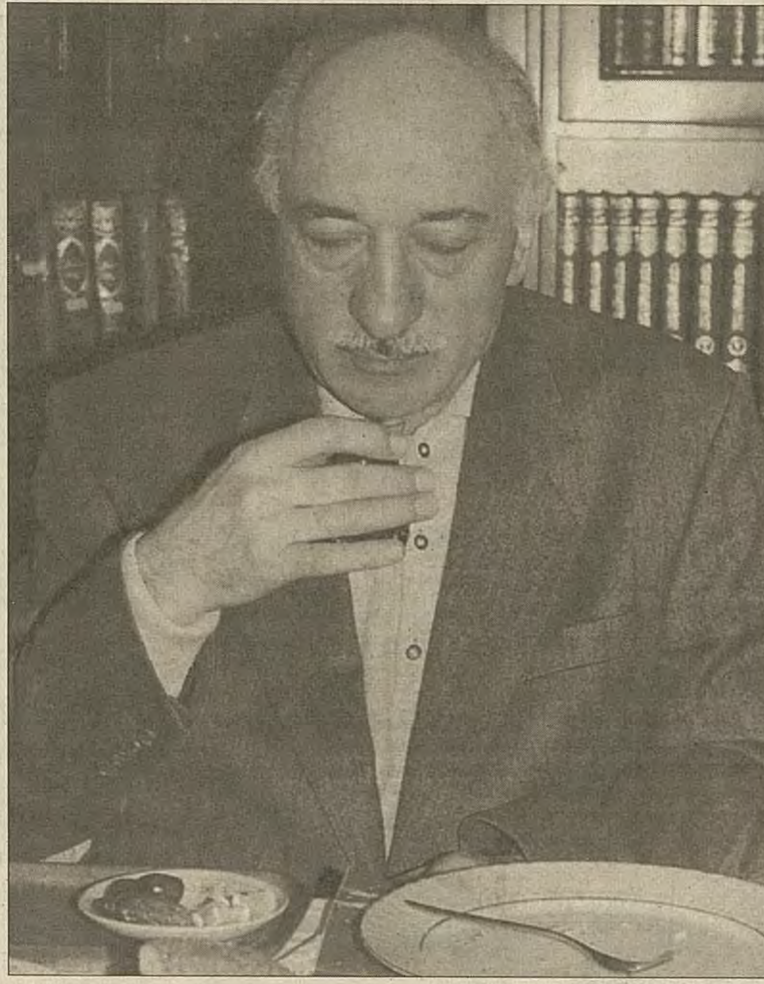
Hasan Cemal daha da öteye giderek, ola ki "anlamayanlar" varsa, "Hocaefendi"yi kamuoyuna sunmayı üstleniyor ve F. Gülen'in tepkilerinde, "kendi kendisiyle daha barışık, daha hoşgörülü bir toplumun ipuçlarını verdiğini" hayranlıkla anlatıyordu.

Daha da ilginci, adamın bizzat kendisi, hayır ben başörtüsü için "teferruat" demedim "füruat" (ana meselelerdendir) dedim demesine rağmen, basın onun "teferruat" dediği iddiasıyla övgü yağmuruna tutuyordu.

***

Resmi politikanın, bir yandan toplumu şeriatçı kültüre koşullandırırken, diğer yandan sistemin henüz tam denetime girmemiş yaramaz çocuğu RP'ye karşı yarattığı korku atmosferinden, bir diğer şeriatçı gücün ustaca yararlanma taktiğiyle karşı karşıyayız. Fethullahçılığın şahsında topluma, eli yüzü daha düzgün, üstelik "açık saçık" gezme özgürlüğü de tanıyan bir diğer şeriatçı önünde secdeye yatarak "kurtulma" seçeneği sunuluyor; "kırk katır mı kırk satır mı" örneği, yersen...

***

Radikal küçük gruplar bir yana bırakılacak olursa, son dönemde başta Refah Partisi olmak üzere, tüm şeriatçı güçlerin politika tarzında belirgin bir değişimle karşı karşıyayız: "Amaca varmak için her yolu mübah görmek" şeklinde özetlenebilecek, "çağdaş değerler"le uyumlu veya onları hazmedebilir göstererek, şeriat dışı araçların yaygın kullanımına gitmek, bu politikanın temel taşlarını oluşturuyor.

Bu Makyavelist politikaya olabildiğince çok başvurmasına rağmen RP, şemsiye parti olarak taşıyıcısı olduğu bazı güçlerin karakteri nedeniyle yeterli inandırıcılığı bir türlü sağlayamamaktadır. Buna karşılık tuzu en kuru, sermaye birikimi en güçlü, gelenekselliği içinde sistemle en uyumlu dinamiklere sahip şeriat gücü olan Fethullahçılar, bu politikayı çok daha başarılı şekilde uyguluyorlar. Kadir Mısırlıoğlu'nu "cin" çarpmışa döndürerek, "Bu ne hayasızlıktır yahu. Allah cezanızı versin. Allah'ın şeriatına bu ne hakarettir!?" diye bağıracaktı. (Beklenen Vakit, 15 Şubat '95).

Fethullahçılar, "herkesi kendi konumunda kabul ederek, kimse kimseye dininden dolayı, kimseye de dinsizliğinden dolayı ta'anda (yergi) bulunmayacak, kimse kılığından kıyafetinden dolayı ta'ana kalmayacaktır" sözleriyle diğer şeriatçılarda "şok" etkisi (Yeni Yüzyıl, 15 Şubat '95) yaratacaklardı.

***

Büyük basının ve bazı aydınların mal bulmuş magribi misali Fethullahçılığı sahiplenmede ipin ucunu kaçırmaları ve gelişmeye bir RP karşıtlığı atfetmeleri, şeriatçı basın ve aydınların RP arkasında gard almalarını beraberinde getirecekti.

Öyle ki, sol-liberallerimizin çok itibar ettiği "demokrat İslamcı" Ali Bulaç şunları yazacaktı: "Fethullah Hoca'nın RP'ye karşı hazırlanan senaryo içinde yer almayacağını düşünüyorum. İslami hükümlerin manevi hikmetlerini yakından bilen her müslüman lider ve cemaatin şu ilahi sünnetin farkında olduğu da muhakkaktır: Kim bir zalime yardım ederse, Allah o zalimi kendisine musallat eder. Bugün islami kimliğinden dolayı RP'ye yönelen güçler, yarın onlara destek çıkanlara da aynı islami kimlikten dolayı yönelecektir." (Yeni Şafak'tan akt. Y. Yüzyıl, 15 Şubat).

Önceden "İslam demokrat değildir. Dinde zorlama yoktur ama İslamda vardır. ... Mesela başı açık gezemez Müslüman kadını, alırsın cezalandırırsın" (Yeni Gündem, s. 43) diyen Abdurrahman Dilipak, Fethullah Gülen'in iftarından, "İslamın liberalleştirildiği yönünde endişeler"le ayrılacaktı.

Yılmaz Yalçıner ise, Fethullahçılar'ın bu çıkışını; "Amerikan tipi müslümanlar, artık kendilerini gizleme ihtiyacı bile hissetmeden, ABD'nin hoşnut olacağı ve emanetini teslim edeceği 'geniş cephe zamane Müslümanlığı'nı sahneye çıkardılar" (Beklenen Vakit, 15 Şubat) diye yazacaktı köşesinde.

***

Gelinen noktada devlet için Fethullahçılık, şeriatçı oluşumların, sistemin merkez partileri içinde politika yapması, karşılığında da devlet içinde en geniş kurumsallaşma ve devlet olanaklarından yararlanma politikasını temsil ediyor. Yolun sentezi daha da islamcılaştırılmış bir devlet, tevekkül bilinciyle daha da uyumlulaştırılmış bir toplumdur. Böylece artık dayanılmaz hale gelen uluslararası baskılarla kabullenilecek biçimsel demokrasiye karşı "sivil toplumcu!" bir payanda örülmüş olacaktır. Laiklik yerine sistemi zorlamayan farklılıklara hoşgörü, gerçek demokrasi yerine seçim demokrasisine rıza, ulusal, dinsel, sınıfsal ve cinsel tarafların hak eşitliği yerine tevekkül!

Yemek kuyruğundaki öğrencilere oruç tutmadıkları gerekçesiyle saldırdılar

Faşist ve şeriatçı cephede yeni bir şey yok!

▼ Marmara Üniversitesi Göztepe Kampüsü'ndeki öğrencilere "Allah, Allah" diyerek saldıran faşistler 8 öğrenciyi yaraladı. Polis saldırıya uğrayan ve yaralanan öğrencilerden 7'sini gözaltına alırken, saldırganlardan yakalanan olmadı.

Haber Merkezi– MHP'lilerin artık değiştiğinden, Türkeş'in memleketin en önemli ve görüşleri doğrulanan itibarlı liderlerinden olduğu basında işlenirken, 22 Şubat Çarşamba ve 23 Şubat Perşembe günleri Marmara Üniversitesi Göztepe Kampüsü '70'li yıllarda çok sık yaşanan olaylara sahne oldu. Böylece MHP'lilerin veya kendilerine "ülkücü" diyen faşistlerin ne kadar değişip değişmediği ortaya çıkarken, bu arada şeriatçı akımla barış içinde yanyana yaşamanın mümkün olduğuna ilişkin iddialar da bir kez daha darbe yedi. Ramazan'da oruç tutmamak faşistler için olduğu kadar, şeriatçılar için de şiddetle cezalandırılması gereken bir suç olmaya devam ediyordu.

Ülkü Ocakları Derneği Kadıköy Şubesi Başkanı'nın da aralarında olduğu 25-30 kişilik bir grup "Allah, Allah" sesleriyle Atatürk Eğitim Fakültesi Anaokulu Sınıf Öğretmenliği Bölümü kantinini bastı ve burada yemek yiyen öğrencilere bıçak ve sopaların yanısıra satırla saldırdı. Bu arada 70'li yıllardan farklı olarak Hizbullah saldırılarında kullanılan 'satır'lar dikkat çekiyordu.

Kantinden çıkan saldırganlar daha sonra üniversite yemekhanesini de basarak ortalığı talan etti ve yemek yiyen öğrencilere saldırdı. Saldırılarda 8 öğrenci yaralanırken, polisin tutumu da 70'li yıllardan farklı değildi. Olay yerine geç gelen polisler saldırıya uğrayan ve yaralanan öğrencilerden yedisini gözaltına aldı. Saldırganlar ise, geldikleri gibi gittiler.

Olaydan hemen sonra saldırıyı protesto etmek amacıyla üniversite merkez kantininin önünde toplanan beşyüz civarında öğrenci dekanlığa yürüyerek dekanla görüştü ve forum düzenledi. Forumda konuşma yapan bir öğrenci "Faşist baskılara boyun eğmeyeceğiz. Eğer susarsak sıra bir gün sizlere gelecek" diyerek herkesi bu olaylara karşı duyarlı olmaya çağırdı.

Ertesi günü ise olaylar devam etti. Perşembe günü devrimci öğrenciler saldırganlardan birini yakalayarak teşhir ettiler. Öğrencilerin elinden kurtulan faşist saldırgan, okul dışından arkadaşlarını toplayarak yeni bir saldırıya öncülük etti. Polisin yine seyirci kaldığı olaylarda bir süre okul içinde mahsur kalan öğrenciler daha sonra otobüslerle okuldan ayrıldılar.

Seni çok özleyeceğim
Biricik dayanağımız annemiz

Hediye Dayanan'ı kaybettik

oğlu
Şaban Dayanan

Muratlar burada yok!

▼ Zabıtaların, İstanbul'da cezaevini andıran bir kampa götürdükleri dilenciler arasında kendilerine ev yaptıranlar dahi var. Kampa bazen dilencilik yapmayan, ama toplumun 'bela' olarak nitelediği kişiler de getiriliyor. Hani bazen yanlarından geçeriz.Kaldırımın bir köşesine çökmüşlerdir. Hırpani bir görünümleri vardır. Acırız. Sonra da çeker gider ve bir süre sonra unuturuz.

Hacer YILDIRIM

İstanbul - Adı: Murat. Soyadı: Burdayok. Soyadını kendisi koymuş. Kendisinin burada, bu dünyada olmadığına inanıyor. Başkalarının da kendisini rahatsız etmesini istemiyor.

Onu Dilenciler Kampı'nda tanıdım. 20 yaşlarında, Aksaray köprüaltında yaşıyor. Annesini babasını hatırlamıyor. İlkokul eğitiminden sonra Konya, Kayseri, İstanbul arasında mekik dokumuş. Son 8 yıldır İstanbul'da yaşıyor. Aksaray'da karşıdan karşıya geçerken bir araba çarpmış. Arabanın şoförü onu Aksaray'da adını hatırlamadığı bir özel hastaneye götürmüş. Bundan sonrasını Murat şöyle anlatıyor: "Hastane girişindeki bir odada beni iki gün sedyede beklettiler. Sonra ayağımı gelişigüzel sararak bir taksiye bindirdiler.

Kıpırdayamayacak durumdaydım. Yanıma bir hastabakıcı verdiler ve hastabakıcıya, "Bunu şehir dışına bir yere götür bırak" dediler. Beraber arabaya bindik. Hastabakıcı bana "Seni götürüp ormana atmalı" diyordu. Ben çok korktum. Yenikapı'ya gelince "Abi beni burada indirin" dedim ve indirdiler. Ayağımı sürüyerek köprü altına gittim. Orada bir arkadaşımla birlikte ayağımı çubuklarla sardık. Daha sonra zabıtalar geldi, beni kampa götürdüler."

Murat Burdayok, kırık bacağı gelişigüzel sarılıp sokağa bırakılmıştı. Daha sonra görevliler tarafından bulunup Dilenciler Kampı'na böyle getirildi. Murat'ın hayatında yeni ama belirsiz bir dönem başlamıştı. (Fotoğraf: Hacer Yıldırım)

Kin ve ölüm

Dilenciler Kampı'nda tesadüfen rastladığım Murat, sağ ayağını kıpırdatamayacak durumdaydı. Zabıtalar, kalça kemikleri kırık vaziyette onu arabadan kucaklarında indirerek, kamptaki bir yatağın üzerine koymuşlardı. Murat, çaresiz ve ürkek bakışlarla etrafına bakıyor, ilk defa geldiği bu yerde başına neler geleceğini düşünüyor ve "Beni nereye götüreceksiniz?" diye soruyordu. Hemen hastaneye kaldırılması gerekiyordu Murat'ın. Zabıtalar bu konuda pek bir şey yapamayacaklarını söylediler. Aklıma, Sokak Çocukları Derneği geldi. Öyle ya, artık onların da bir örgütü vardı.

Murat'a Sokak Çocukları Derneği'ne gidip kendisiyle ilgili bilgi vereceğimi ve onu hastaneye kaldırabileceğimizi söyledim. Örgütünden haberdardı. Derneğin ismini duyar duymaz, yüzündeki endişe yerini mutluluğa bıraktı. Sokak Çocukları Derneği'ne bildirdiğim Murat'ı dernek yetkilileri ile birlikte, Taksim İlk Yardım Hastanesi'ne kaldırdık. Hastanede, bacağının röntgeni çekilen Murat'ın zaman kaybedilmesi durumunda bacağının kangren olup kesilebileceğini söylediler. Hemen tedavi altına alınan Murat'ın hastane masraflarını Sokak Çocukları Derneği karşıladı. Kendisinin insanlar tarafından 'bela' olarak tanımlandığını belirten Murat, koluna "Kin ve Ölüm"sözlerini yazmış. Bu sözü neden yazdığını sorduğumda, o dönemlerde yaşama karşı kinli olduğunu, ölümün ise kendisi için tek çare olduğunu söyledi. Yıllarca köprüaltlarında yatan ve ilk defa hastanede rahat bir yatakta yatmanın sevincini yaşadığını belirten Murat'ı her ziyaret ettiğimde "Nasılsın, ayağın nasıl?" diye soruyorum. Murat, "Ayağım da ben de kebap gibiyiz abla" diyor. Sokaklarda yaşayan binlerce Murat'tan biri... Hastaneden taburcu olduktan sonra kendisine hemen bir iş bulup çalışmaya başlayacak. Ve Sokak Çocukları Derneği'nin korunması altına alınacak.

Operasyon 'mübarek' cuma günü

Hemen hemen hergün sokaklarda "Allah rızası için", "Allah sevdiğinize kavuştursun" sözleriyle ya da kaldırımda yarı çıplak durumda dilencilik yapan 2–3 yaşlarındaki çocuklara rastlayabilirsiniz. Onlar da bizler gibi her sabah erkenden evlerinden çıkıp para toplamak için her zamanki mekanlarına giderek dilenirler. Tek korkuları ise, belediyeye ait bir minibüse ya da zabıtaya rastlamaktır. Onları gördüklerinde apar topar kaçarlar. Yakalananlar ise, Okmeydanı Darülaceze'nin arka kısmında bulunan ve halk arasında "Dilenciler Kampı" olarak bilinen Dilenci Toplama Sevk Komiserliği'ne götürülürler. Bu kampta toplam 800 bin dilenci kayıtlı. Kampa halktan şikayet telefonları geliyor; bu şikayetlere göre, zabıtalar dilencilerin mekanlarına giderek, minibüslerine doldurup, götürüyorlar.

İstanbul'da dilencilerle ilgilenen yalnızca bu kamp var, kampta üç zabıta çalışıyor. Geçtiğimiz hafta cuma günü zabıtalarla birlikte biz de "dilenci toplamaya" çıktık. "Mübarek" cuma günleri cami önlerinde yoğun olarak dilencilerin bulunduklarını söyleyen zabıtalarla birlikte yola çıktık. İlk güzergahımız Fatih. Başlarında beyaz takkelerle dilenen 45 yaşlarında iki kör dilencinin yanına yaklaşan zabıta, kollarına girerek arabaya bindiriyor, dilenciler ise bu duruma hiç karşı çıkmıyorlar. Cuma günleri zabıtalar tarafından alınmaya hazırlıklı bir halleri var. Çünkü hemen hemen her cuma bu uygulamaya maruz kalıyorlar. Daha sonra Aksaray'a doğru yola çıkıyoruz, sırtlarına 2–3 yaşlarında çocuklarını bağlamış kaldırımda dilencilik yapan iki kadın, yanlarına yavaşça yaklaşan iki zabıtaya biraz direndikten sonra arabaya biniyorlar.

Dilenciler zabıtayı zabıta dilencileri tanıyor. Sultanahmet Camisi'ne yakın bir yerde ise, 65 yaşlarında bir kadın önüne koyduğu bir tabakla para topluyor. Zabıta bu kadını almakta çok zorluk çektiklerini söylüyor, gerçekten de öyle oluyor. Zabıtalar arabadan iner inmez onları farkeden kadın çığlık çığlığa bağırmaya başlıyor. Kendisini yere atıyor, kolundan tutup arabaya bindirmeye çalışan zabıtanın çabası boşuna.

Etrafta biriken insanlar zabıtadan, yaşlı kadını bırakmasını istiyorlar. Kadın kendini yerlere atıyor. Bu davranış etraftakilerin zabıtaya olan kızgınlığını artırıyor. Zabıtalar halktan kendilerine karışmamalarını istiyor. Bir süre daha almak için çaba sarfeden zabıtalar halkın kızgınlığı karşısında kadını bırakıp minibüse biniyorlar.

Halkın kendilerine karışması yüzünden görevlerini rahat yapamadıklarını söylüyorlar. Topkapı'ya doğru gidiyoruz, yol kenarında dilenen dört beş çocuk minibüsü görür görmez fırlayıp kendilerini caddeye atıyorlar.

Zabıtalar bu tür olayların çok olduğunu, kendilerinin de bu durumdan rahatsız olduklarını, çünkü kaçarken bir arabanın çocuklara çarpabileceğini belirterek endişelerini dile getiriyorlar. Minibüsün arka kısmı yeterince doluyor. Okmeydanı Dilenciler Kampı'na doğru yola çıkıyoruz.

Dilenciler kampında, gelenlerin isimleri tek tek Zabıta Amiri Mahmut Gün tarafından alınıyor. Zabıta Amiri Gün gelen dilencilerin hepsini tanıyor. Kampa gelen 35 yaşlarındaki bir kadını göstererek, "Bu kadın çocukluğundan beri dilencilik yapıyor" diyor. İsimleri alınan ve 115 bin lira ceza kesilen dilenciler, bulundukları bürodan çıkartılıp cezaevi koğuşunu andıran arkadaki odalara götürülüyorlar. Ranzalarla dolu koğuşa hepsi doluşuyor. Parmaklıklı kapı kapatılıyor. Mahmut Gün 115 bin lira cezanın dilencilik için caydırıcı bir ceza olmadığını belirterek, şöyle diyor:

"Dilenciler topladıkları parayla kendilerine ev yaptırıyorlar. Hatta geçen yıl, dilencilerden bir tanesi Büyükşehir Belediyesi'ne mektup yazmış. Mektubunda belediyeye bizi şikayet ederek, 'Zabıtalar beni üç ay rahat bırakırlarsa, inşaat halindeki evimi bitireceğim. Evimin kabası bitti incesi kaldı' diyor."

Gün başka bir anısını da şöyle anlatıyor: "Dilencilik yaparken çocuğuyla birlikte yakalayıp getirdiğimiz bir kadın buraya 2 yaşındaki çocuğunu bırakıp kaçtı. Çocuğunu yuvaya verdik. Bir yıl sonra ise, aynı kadın çocuğunu sormaya geldi." Gün, bazı dilencilerin kendilerini mahkemeye dahi verdiklerini anlatıyor. Kampta pek fazla dilenci kalmadığını, durumu çok kötü olan ve kalacak yeri olmayanları geçici süre ile tuttuklarını belirtiyor.

'Tansu Hanım'a söyle, azıcık ucuzluk yapsın'

Demir parmaklığın arkasındaki odaya geçerek, dilencilerle sohbet ediyoruz. Hepsi hayat pahalılığından bu işi yaptıklarını belirtiyorlar. Sırtında çocuğu ile yüzünü objektiften kaçıran 30 yaşlarındaki dilenci kadın; "Azıcık ucuzluk yapsın Tansu Hanım, hep kendisi giyiniyor. Kendisi biraz cebinden koyup, bütçemize niye yardım etmiyor?" diye sorarak devam ediyor: "Açlıktan yapıyoruz bunu. İş yok, bulduğumuz işler temizlik, ama o işte de para vermiyorlar, verdikleri para da yetmiyor.

Dört tane çocuğum var. Çocuklar, ekmek istiyor, ayakkabı istiyor" Çocukluğundan beri bu işi yaptığını söyleyen 40 yaşlarındaki bir başka kadın, fotoğraf çektirmek istemediğini, çocuklarının kendisini görmesinden korktuğunu belirterek, "Kocamın ciğerinden su aldılar, hayat pahalı, doktorlara gidemiyoruz.

Tansu Hanım merhamet etsin azıcık" diyor. Bir başka kadın, daha önce temizlik işi yaptığını, az kazandığını söylüyor. Eline günde 100 bin lira geçtiğini söyleyerek, "Tansu Hanım'a söyle, dışarıdan gelenlere ev veriyor, iş veriyor, bize de versin. 4,5 yıldır dilencilik yapıyorum. Kocam hamallık yapıyor. İki tane çocuğum var. Evimiz yok çadırda kalıyoruz. Biz gazetelere çıksak da, çıkmasak da hükümetin bizimle hiç ilgilendiği yok" diyor.

Biri cezaevinde, biri ölümden döndü, diğeri öldürüldü

O hala gülüyor

Sezai SARIOĞLU

"Fotoğraf okumak" diye bir deyim vardır. Bu, "fotoğraf tabiridir." Yeni Gündem'in 18–24 Ocak 1987 tarihli 46. sayısında aydınların Süleyman Demirel'i evinde ziyareti sırasında çekilen fotoğrafı görünce içimdeki muhalif şeytan beni bir çırpıda kışkırttı. Uğur Mumcu öldürülmüştü, Aziz Nesin hakkında, "şer–i fermanlar" vardı ve Demirel, "İreyisicumhur Hazretleri" olarak bu kez Çankaya'dan halkların "canına ve canına ot tıkamakla" meşguldü. Haluk Gerger ise, mevcudundan ve düşüncelerinden sual olunduğu için Haymana Cezaevi'ne "mevcutlu götürülmüştü."

Haluk Hoca ile telefonun telleriyle ilişki kuruyorum. Akşamın köründe, belki voltadan ediyorum, belki başını belaya sokan kitap okumasını yarıda kesiyorum, belki de kendi içine bir yolculukta sevdikleriyle hemhal iken fiili bir telefon darbesi yapıyorum. Telefonun tellerindeki kuşları ürkütmeden "fotoğraf okuma"ya başlıyor Haluk Hoca...

–Şekerim... Hani karikatürlerde yuvarlak, balon yaparlar ya. Fotoğrafta Demirel'in balonunda şunlar yazıyor: "Enayileri nasıl da kerizledim. Beni demokrat zannediyorlar." Bizim balonda ise, "Enayi... Bize kendini demokrat olarak yutturduğunu zannediyor" yazıyor.

Darbelerin darp izi bıraktığı Demirel esastan ve usulde yine esas duruştaydı. Filmin o karesinde "esas oğlan" olamadığı için otuz iki kısım tekmili birden "karakter" yapıyordu besbelli. Asgari ve azami Demirel'in "elinde, dilinde, belinde" tashihten ve redaksiyondan eser yoktu...

O, halkları telef eden, maddi ve manevi telif hakkı alan Ala-Amerikan'ın ÂlâTurka tercüme kişiliği Demirel'di...

Hatıraların da bir hafızası olmalı...

– O zaman mesele 141–142 idi. Kürtler gündemi bu kadar işgal etmiyordu. Demirel'e dedim ki, "Sizin temel ekonomik iddianız Türkiye'nin sanayileşmesidir. Bu iddianızın politik yanına da sahip çıkacak mısınız? 141–142, komünistlerin yasallaşması gibi meselelerde samimi davranacak mısınız?" Demirel'in çok net yanıt verdiğini anımsıyorum; "Ben buna inanmıyorum ki vereyim..."

Ağzında bakla ıslatmakla ünlü Demirel, ağzından baklayı çıkarmış yani...

"Ölenler en çok yaşayanlardan çekinir" diye bir söz vardır. 24 Ocak 1993'te öldürülen Uğur Mumcu için konuşmak eski arkadaşı Haluk Hoca için ayrıca zor. Bu hissediliyordu ama, "hakikatler de daima çıplak geziyordu."

– Uğur'un devletle bu kadar içli–dışlı olduğunu ancak öldürüldükten sonra anlayabildim. O zaman arkadaş ve dosttuk ve temel demokratik talepleri paylaşıyorduk. Kürt gerçekliği toplumu yeni bir eksende ve yakıcı olarak böldü.

Demirel, "ret" tavrını sürdürdü. Uğur, muhaliflikten, dolaysızca devlet yanına geldi. Süreç belli oranlarda Aziz Beyi de etkiledi. Yani şunu söylemek istiyorum, Uğur var olandan da vazgeçti ve ne yazık ki cenazesini genelkurmay kaldırdı. Aziz Bey iki arada bir derede durdu... Demirel ise, Çankaya'ya vardı.

Yollar aşındı ama o hala aşılamadı. Tarihin cilvesi...

–Son derece oportünist bir resim veriyordu. Dosthaneydi. Demirel, yalan söylüyor, tutamayacağı sözler söylüyor. Yerine getiremeyince ise, halk askerleri alkışlıyor.

Soyut hatıraların somut tahlili dilnot sözlerden sonra Demirel üç sözcükle nasıl özetlenebilir; diye düşünüyorum: "Demagoji, popülizm, mezhebi genişlik" olabilir mi dersiniz? Vakti kerahat geliyor, yüksek siyaseti bir kenara bırakarak, "bizim yerimize de okuyor musun, şiir yazıyor musun, hangi şarkıları söylüyorsun" diye soruyorum. Sosyalizmin başına gelen fenalıklarla ilgili İngilizce bir kitap okuduğunu söylüyor. "Şiir yaşımız geçti" diye de ekliyor.

Volta atarken artık Fikret Hoca ile birbirlerinin ayaklarına basmadıklarını da özellikle ekliyor...

Ben içerdekilere, o dışarıdakilere selam ediyoruz...

Ve akşamın içinde o, voltaya çıkıyor... Telefonun tellerindeki tüm kuşlar havalanıyor....

SÖZ
HAFTALIK HABER YORUM DERGİSİ

Sahib i : Olgu Ltd.Şti. Genel Koordinatör : Seyfi ÖNGİDER

Yayın Yönetmeni
Merdan YANARDAĞ

Teknik Koordinatör: Hakkı ZEL

Yazı İşleri
Dış Haberler: Osman KÖKER
Ekonomi: Sermet ÖZDOĞAN
Kültür Sanat: Sezai SARIOĞLU
Makaleler: Veysi SARISÖZEN

Sorumlu Müdür Hüseyin AYIK Haber Merkezi: Hacer YILDIRIM

İşletme Müdürü
Ali KÜÇÜK

Reklam Müdürü
Emine SAPMAZ

Yayın Kurulu
Osman Köker
Seyfi Öngider
Sezai Sarıoğlu
Veysi Sarısözen
Merdan Yanardağ

Ankara Büro:
Mustafa ERDOĞAN
(Haber Müdürü)
Figen SOLMAZ
Hatice Can KÜRTÜNCÜ

İzmir:
Rıza ZINGAL

Ankara
Tel:(0312) 418 41 98
Fax:(0312) 418 22 63

İzmir
Tel: (0232) 464 21 30

Avrupa Temsilciliği
Engin ERKİNER
Kasseler Str. 1a
60486 Frankfurt
Tel: 49.69.7075714
Fax: 49.69.625645

Adres: Sıraselviler Cad. Billurcu Sk. No: 3/8 Taksim / İstanbul Tel: (0212) 244 30 67 - 249 99 29 Fax: (0212) 249 99 29 Basıldığı Yer: Serler Matbaacılık Dağıtım: BBD